ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă

■ Anul XV (L) ■ Nr. 1 (403) ■ Ianuarie 2016 ■ 4 lei ■

Supliment:
Argeş 50 - *memoria revistei*
p. 15-18

NORIA - HAMA.

Editori: **Consiliul Local Pitești, Primăria Municipiului Pitești, Centrul Cultural Pitești**

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Gheorghe Grigurcu, laureatul Premiului Eminescu pe 2015

A fost cât se poate de inspirat juriul celui mai important premiu literar din România (Premiul Opera Omnia „Mihai Eminescu"), optând pentru Gheorghe Grigurcu.

Considerat îndeobşte cel mai important critic român de poezie, cu cărţi esenţiale despre lirica românească şi cu cronici la zi în diferite reviste timp de cinci decenii, poetul Gheorghe Grigurcu părea a fi uitat. Cu toate că cele două ipostaze nu sunt deloc incompatibile, măcar nu în cazul acesta, iar domnia sa le acordă aceeaşi atenţie celor două genuri, şi poezie publicând tot de peste o jumătate de veac. Cândva, Adrian Alui Gheorghe scria plastic: „Dumnezeu, când a făcut potecile pentru Gheorghe Grigurcu, i-a dat două şi i-a spus să meargă pe amândouă, alternativ şi deodată, până la capăt. „Egal în călcătură!..." i-a mai strigat Dumnezeu din urmă. Nu-i treabă uşoară, dar dacă ai două posibilităţi de a înmulţi talantul ce ţi s-a dat, iaca te ţii de drum".

Intrarea în anul 80 al existenţei sale se arată unul de bun augur pentru Gheorghe Grigurcu.

Să consemnăm câteva referinţe critice despre poetul Grigurcu:

Al. Cistelecan: „Prin formula lui epigrafică, prin tenacitatea pervertirii contemplative a realului în senzaţii rafinate, Gheorghe Grigurcu e un solitar. Nu mai singur la Târgu Jiu decât în poezie".

Ştefan Aug. Doinaş: „Asemenea lui Rimbaud/.../ Gheorghe Grigurcu nu se lasă atras de varietatea concretă a amănuntului, ci iscodeşte minuţiozitatea afectuoasă care respiră în el, urmărind nu corporalitatea lumii, ci familiarizarea cu viaţa ei secretă, intimă".

Grigore Scarlat: „Gheorghe Grigurcu a preferat să rămână ataşat principiilor sale de viaţă, să-şi urmeze destinul – un destin care nu i-a adus prea multe bucurii omeneşti, dar l-a răsplătit/.../cu o recunoaştere unanimă astăzi. Pentru că pronunţând numele lui Gheorghe Grigurcu, definim onoarea, demnitatea unui om care a fost incomparabil mai mult decât noi „supt vremi".

Şi un poem marca Grigurcu:

Viaţa care bate

Viaţa care bate bate
comunicate monede
şi vai pe deţinuţi
viaţa-n depeşe ca în aortă
înecată-n şampania somnului
apoi în clopote bate se zbate
un ocean în pumnul copilului de peste drum
care-a prins o vrabie viaţa limpede
lucrativă ce-şi bate covoarele minţii alene
în pragul de sărbătoare cine străbate
smintita migală a clipelor
ai zice abia
viaţa spre sine se-abate o clipă
cât să tragă un fum de ţigară.

Momente şi schiţe din actualitatea literară

Mircea Handoca

actualitate

■ Sfârşitul de an 2015 a venit pentru actualitatea literară cu (cel puţin) două veşti triste. Prima, anunţată în două editoriale, unul pe prima pagină a revistei *Cultura*, nr, 46 (544)/joi 26 noiembrie 2015 şi unul pe pag. 3, primul semnat de Augustin Buzura – *Punct*, respectiv de Angela Martin – *Chiar ultimul număr*. După cum se poate ghici, este vorba de închiderea revistei *Cultura*, din motive financiare, după zece ani şi după 544 de numere. În loc de aniversarea unui deceniu de cultură cu adevărat, directorul, respectiv redactorul-şef anunţă decesul revistei. Ca unii care am fost cititori constanţi ai revistei, fără să fim colaboratori sau în vreun alt fel beneficiari, depunem mărturie că revista a fost (şi rămâne, de fapt, măcar ca istorie a culturii) o gazetă excelentă, cu redactori şi colaboratori de prestigiu, şi nu doar o colecţie de texte fie ele şi de ţinută, peste medie oricum, dar a fost o revistă cu program, cu structură bine articulată, cu rubrici fixe: *Revista revistelor* (de fapt un adevărat eseu de actualitate literară*), Cultura economică, Cultura politică, Cultura ideilor, Cultură şi societate, Cultura istoriei, Cultura literară, Cultura antropologică*, *Cultura cinema* etc. Într-o ţară în care se fură cu zecile şi sutele de milioane de euro, o asemenea revistă esenţială de cultură n-are decât să moară! A doua veste e că şi mica oază de cultură din televiziunile noastre multe şi pestriţe, emisiunea *Omul care aduce cartea* lui Dan C. Mihăilescu de la Pro Tv, a fost scoasă de pe post. Cam din aceleaşi motive. Singura speranţă e aceea că într-un număr viitor al revistei noastre să putem aduce o îndreptare a acestor veşti triste, să anunţăm că unor oameni sus-puşi le-a venit mintea la cap, fie şi în ceasul al doisprezecelea.

■ În revista *Confesiuni*, nr. 33/decembrie 2015, Ion Popescu-Brădiceni publică un eseu despre poezia lui Mircea Bârsilă, ceea ce pe noi, cei de la *Argeş*, chiar ne bucură. Redăm începutul: „Poezia lui Mircea Bârsilă din „Anotimpurile unui Cătun"[1] este iniţiatică, forţa ei fiind dată de o temeinicie constructivă şi de întoarcerea la autenticitatea arhetipală, la substraturile din ce în ce mai adânci, anteice, htonice, antropologice prin excelenţă. Mircea Bârsilă caută idiomul limbii artistice „în chiar poiesisul vorbirii, în semne, simboluri şi mituri" (l-am citat pe Paul Aretzu, n.m.[2]). Orfismul său e – repet – tipic columnist, de sorginte ba pansemiologică ba fabuloasă, marcchagalliană, însă constant emanând arome semanto-pragma-hermeneutice remanente. „Reprezentarea lumii este ritualică, de ordonare simbolică, de intuire a figurilor fundamentale ale imaginarului (insular-paradiziac, de pildă în figura arhetipală a cătunului, prezentă şi la N.V. Gogol în „Serile în cătunul de lângă Dikanka[3]"). Brodând pe tema timpului care trebuie regăsit, poetomul o redistribuie metafizic / metapoetic / metamodernitar; renovează, prin repetare / ritualizare deopotrivă antiutopic / antiucronic, specializându-se în epifanii / hierofanii / logofanii regenerative; deplânge, ca într-un bocet fără de capăt, pierderea inocenţei mitice şi a harului; „astfel – conchide ingenios Paul Aretzu –, o viziune holistică, organicistă"[4], face din lume o singură, mare ontometaforă / transmetaforă". Cred că este limpede ce-a vrut să spună eseistul. Nici nu mai trebuie citit mai departe.

■ Aflăm cu întârziere de stingerea istoricului literar şi editorului Mircea Handoca în luna septembrie a anului trecut, la vârsta de 86 de ani. Opera lui cuprinde: *Excursia literară* (Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1971), *Al. O. Teodoreanu (Păstorel)* (Bucureşti: Litera, 1975), *Mircea Eliade. Contribuţii biobibliografice* (Bucureşti: Relief românesc, 1980), *Pe urmele lui G. Topîrceanu* (Bucureşti: Sport-Turism, 1983), *Pe urmele lui Al. O. Teodoreanu (Păstorel)* (Bucureşti: Sport-Turism,1988), *Mircea Eliade. Câteva ipostaze ale unei personalităţi proteice* (Bucureşti: Minerva, 1992), *Mircea Eliade comentat de Mircea Handoca* (Bucureşti: Recif, 1993), *Pe urmele doctorului Sârbu şi ale actriţei Tantzi Cocea* (Bucureşti: Editura Fundaţiei Culturale Române, 1996), *Pe urmele lui Mircea Eliade* (Târgu Mureş: Editura Petru Maior, 1996), *Mircea Eliade. Biobibliografie, vol. 1-4* (vol. 1-3, Bucureşti: Editura Jurnalul literar, 1997-1999; vol. 4, Bucureşti: Criterion Publishing, 2007), *Convorbiri cu şi despre Mircea Eliade* (Bucureşti: Humanitas, 1998; ed. a 2-a, Bucureşti: Criterion Publishing, 2006), *Viaţa lui Mircea Eliade* (ed. rev., Cluj-Napoca: Dacia, 2000; ed. a 3-a, 2005), *Pro Mircea Eliade* (Cluj-Napoca: Dacia, 2000; reed. 2006), *Eliade şi Noica* (eseuri, comentarii, evocări; Cluj-Napoca: Dacia, 2002), *Mircea Eliade. O biografie ilustrată* (Cluj-Napoca: Dacia, 2004), *Jurnalul inedit al lui Mircea Eliade* (Oradea: Grafnet, 2005), *Noi glose despre Mircea Eliade* (Bucureşti: Roza Vânturilor, 2006), *Mircea Eliade. Un uriaş peste timp* (Bucureşti: Orizonturi, 2008), *Mircea Eliade – pagini regăsite* (Bucureşti: Lider, 2008), *Mircea Eliade şi contemporanii săi* (Bucureşti: Lider, 2009), *Fost–a Eliade necredincios ?* (Iaşi: Tipo Moldova, 2011). A fost colaborator preţios al revistei noastre care i-a oferit în 2009 Premiul Opera Omnia. Cu Mircea Handoca, literatura română pierde pe unul dintre cei mai valoroşi istorici literari. Mai mult, odată cu Mircea Handoca, mai moare puţin şi Mircea Eliade a cărui posteritate îi datorează atât eminentului editor şi arhivar. Acum ar trebui să existe un al treilea Mircea care să ia în primire arhivele Mircea Eliade şi Mircea Handoca. Există el, oare, în aceste vremuri în care istoricii literari sunt pe cale de dispariţie? **(DAD)**

Gheorghe Grigurcu

Lecția străzii

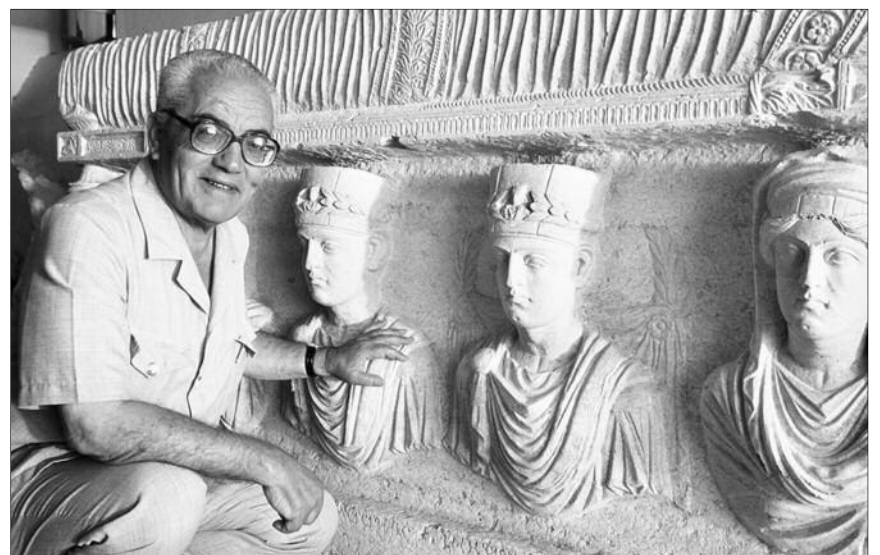
Dumitru Augustin Doman: *O lună noiembrie 2015 care a schimbat România, încă nu știm cît de profund. Un tragic accident colectiv, lipsa de cultură care l-a produs, trezirea din starea latentă a societății civile, sau a pestriței piețe: ce a prevalat în această ecuație?*

S-a afirmat nu doar de către gazetari, ci și de către participanții la ele că amplele manifestații de stradă care au avut loc, la București, dar și în alte orașe din țară, la începutul lui octombrie 2015, ar constitui o „a doua Revoluție". O continuare care va să zică a celei ce l-a doborît pe aparent intangibilul Ceaușescu. Din păcate, o similitudine a celor două evenimente o reprezintă jertfele umane ce le-au pecetluit. În primul caz, victimele au fost răpuse de gloanțele regimului dictatorial și apoi de cele ale „teroriștilor" a căror urmă s-a pierdut într-un chip mai mult decît bizar. Așadar a avut loc o luptă, corp la corp, între două feluri opuse de-a înțelege viața și valorile ei, o confruntare crîncenă între libertate și dictatură. În al doilea caz, victimele au fost participanții la un spectacol muzical din clubul Colectiv din Capitală, unde s-a produs un catastrofal incendiu. Așadar un accident. O împrejurare s-ar zice că fără nici o conotație politică. Dar substratul tragediei de la Colectiv s-a dezvăluit a fi un rezultat al lipsei de elementară corectitudine dovedită de cei care aveau datoria de-a asigura securitatea spațiului în cauză. Urmărită în sus, scara vinovaților a început cu proprietarii clubului, a continuat cu pompierii, ajungînd pînă la autoritățile în cap cu însuși primarul de sector. Un ghem încîlcit de incorectitudini s-a soldat în felul cel mai dezastruos posibil. Nu sînt defel excluse relațiile oneroase, de speța mitei. De aici se deschide orizontul sumbru al vieții noastre celei de toate zilele și nopțile, stigmatizate de corupție. Pe de-o parte pofta de parvenire administrativ-pecuniară a unei clase politice de la care populația nu mai poate aștepta ceva bun, pe de alta indolența, apatia, lehamitea birocratică slujindu-i prin ineficiență pe profitori. Numeroasele vieți secerate în incendiul de la Colectiv n-au fost decît picătura ce-a făcut ca paharul decepțiilor îndelung acumulate să se reverse. Strada și-a spus din nou cuvîntul cu vigoare. Sloganele ei au fost suficient de limpezi. Numitorul comun al scandărilor și pancartelor? Refuzul tuturor partidelor care au acces pînă acum la cîrmuire, o condamnare nu numai a unuia dintre ele, nu a unora dintre liderii lor, ci un *nu* opus categoric sistemului viciat în întregul articulațiilor sale. „Corupția ucide", „Asasinii, asasinii", „Jos sistemul politic", „Ultima soluție, încă o Revoluție", iată cîteva din formulele metamorfozei pe care a suferit-o resignarea devenită, prin acumulare, revoltă. Zadarnic diverși politicieni ori nățimiți ai lor din mass media au încercat a specula situația, afirmînd că manifestanții ar fi fost „un număr limitat" din totalul locuitorilor țării. Faptul că n-a avut loc nici o contramanifestație, nu probează oare deplina legitimitate a celor ce s-au dezis de lumea actualei noastre politichii? Unele voci s-au încumetat a pretinde totuși că, vezi Doamne, masele protestatare ar fi fost manipulate. Că spontaneitatea reacției lor ar fi alcătuit doar o fațadă sub care unii actanți ai vieții partinice i-ar fi atacat pe alții, rivali ai lor. Nemernicia ni s-a înfățișat astfel prin perorația unui individ, la Antena 3. După ce s-a străduit a susține convenabila teză a manipulării pe care am amintit-o (cutare manifestant a fost văzut în compania cutărui politician, cutare are niște interese personale inavuabile, toți acești tipi ar fi luat bani etc.), i s-a pus o întrebare: „Ce a susținut, în principal, Piața Universității?". După o secundă de ezitare, ipochimenul a dat următorul răspuns mai mult decît edificator: „Păi să plece Iohannis!".

Și nu e neapărat necesar să ne pliem acum pe discursul fragmentat, însă oricum suficient de omogen al protestatarilor ieșiți în stradă, precum o alternativă la o stare de lucruri insuportabilă, pentru a realiza tabloul politic al țării la un sfert de veac de la înlăturarea dictaturii ceaușiste. Aceleași figuri se perindă în arena puterilor statului pînă la sațietate. Cu minime excepții, aceiași păpușari ai frazelor demagogice. Infinit mai captați, decît de interesele reale ale obștii, de distribuția prăzii dobîndite în urma campaniilor electorale și a complicatelor aranjamente care au loc în sfera competitorilor la posturi mănoase. Escrocul se încaieră cu escrocul, mituitorul cu mituitorul, plagiatorul cu plagiatorul, într-un exasperant carnaval al unei ordini „democratice", simplă formă desubstanțiată, fantoșă a unor principii abolite. Nimic nu se mai sustrage politizării, gata a pîngări tot ce-i iese în cale. Competența? E ultimul criteriu de care se ține seama. Pînă și un portar sau o femeie de serviciu devin obiectul unor tîrguieli în sînul echipei momentan cîștigătoare. E o prosperitate continuă a „capitalismului sălbatic", variantă a junglei umane, aici și acum cu un strident colorit balcanic. O filosofie politică, o diversitate ideologică, o diferențiere programatică? Mofturi, mofturi și iar mofturi, de care nu se mai ține cont nici măcar pentru a salva cît de cît aparențele jocului măsluit. Lupta pentru putere, nedomolită, brutală, consumă aproape integral forțele unor asemenea inși care nici nu se mai străduiesc a se deghiza în reprezentanți ai maselor care le livrează votul. Am putea distinge trei categorii ai acestei zone colcăitoare de patimile arivismului. Foștii devoți ai Băsescului, care s-au aliat cu liberalii, doar li se va uita trecutul arhicunoscut, într-un soi de nouă „monstruoasă coaliție" care n-a ezitat a-l îmbrățișa și pe Boc, ba chiar a-l coopta și pe Petre Roman, cel chemat în fața justiției în legătură cu vărsările de sînge de la una din mineriade. O agregare ridicolă, cu explicabile dificultăți de succes. PSD n-a ezitat a-și sacrifica liderul cel încă cu imberbe trăsături, de-o bonomie ușor naivă, deși nici el ușă de biserică, care părea o lesnicioasă pradă. Anturat de două personaje care-i suflau în ceafă, nerăbdătoare a-i lua locul, un fost baron local, cu ambiții feroce, și un general cu ifosele naturii sale ignare, un Moș Teacă „ajuns", cu burlescul unor cortegii oficiale de care nu se mai putea dispensa. Și o a treia grupare, cea a unor transfugi de profesie, să zicem așa, cu ochii fugind în fiecare clipă după oportunități, analogi unor păsări consumatoare de leșuri (Moș Teacă face parte din rîndurile lor). Unitățile partinice mai mici stau în preajmă, la o instinctivă distanță, aidoma unor prădători de rang secund, care așteaptă resturile după ce leii își vor fi luat partea lor.

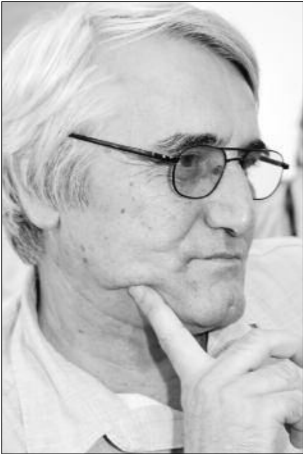
Ce opțiuni avea președintele Iohannis în fața străzii care n-a mai putut suporta să fie abuzată? A bunului simț public, bătător la ochi. La modul onorabil, două: ori alegeri anticipate, ori un guvern de „tehnocrați", Alegerile anticipate, cerute cu insistență de actualul PNL, ar semnifica, la prima vedere, soluția optimă, însă ele comportă evidente neajunsuri. Mai întîi de toate din pricină că n-ar putea aduce în Parlament decît aceiași oameni ai acelorași partide, cum un meniu tern la o cantină de care lumea s-a plictisit. Termenul lor apropiat, alegerile locale în iunie și cele parlamentare în noiembrie, n-ar îngădui formațiunilor politice o remaniere notabilă, măcar un început de autentică schimbare (las' că asta, după toate probabilitățile, nici nu și-o doresc). E drept că, întrucît legea partidelor s-a modificat în așa fel încît nu mai e nevoie decît de un număr de trei fondatori ai unuia dintre ele, a apărut șansa înregistrării unor forțe politice noi. Dar, în teritoriu, apar piedici jenante. Aflăm că unii judecători tergiversează ori chiar interzic înregistrarea noilor partide, mai mult ca sigur nu fără amestecul măcar voalat al vechilor politicieni care vor a-și anihila din start concurența. În principiu însă, ivirea noilor agregări politice e un semnal al posibilei redresări. Pînă una-alta, ele ar putea fi în măsură a-și face simțită prezența mai întîi în localitățile de care aparțin, căpătînd dreptul la un cuvînt cu o anume greutate în alegerile locale. Și – de ce nu? – a alcătui ulterior liste comune cu alte formațiuni, pentru Camera deputaților și Senat. Dar Iohannis a preferat soluția unui guvern de „tehnocrați". Desigur pentru a crea un tampon între cele două tabere politice principale, ca și un tampon între protestul civic și execratele partide. Prin urmare o prudentă temporizare a conflictelor care fără doar și poate continuă a mocni. Astfel a luat naștere guvernul condus de Dacian Cioloș, care, indiciu al împrejurării că politicienii nu se mai simt în largul lor, a obținut în Parlament un vot onorabil. Citām cuvintele de inaugurare a noii guvernări, rostite de președintele țării: „Societatea se schimbă și se schimbă așteptările societății, se schimbă așteptările față de clasa politică și, dacă diferența între așteptări și realități devine prea mare, intrăm în criză. (...) Este foarte adevărat, politică fără partide politice nu se poate, dar într-o democrație, nici fără popor nu se poate. Dacă politicienii se îndepărtează de alegător, atunci apare o situație similară cu cea în care am ajuns noi astăzi". Așadar avem a face cu o armonizare temporară, cu un armistițiu, după care ostilitățile vor izbucni iarăși. Iarăși, zic? În realitate, au și pornit. Mai înainte chiar de a-și trage răsuflarea, proaspăta guvernare s-a văzut atacată de pe mai multe poziții, care conturează însă aceeași reacție neprietenoasă a politicienilor. Că unii dintre miniștrii noi ar fi avut nu știu ce trecut politic compromițător, că aceștia ar fi prea legați de Bruxelles datorită funcțiilor obținute în organismele UE. Ca și cum, dacă tot sîntem dependenți într-un anume grad de acest centru suprastatal, nu ar fi mai bine să avem a face cu persoane în relație cu instituțiile sale? În această privință nu există nici un dubiu. Indiferent de prestația pe care o va dovedi, opoziția politicianistă va face tot ce-i stă în putință pentru a șicana, destabiliza, compromite cabinetul Cioloș. O mixtură de vanitate, aviditate, invidie intră într-un joc extrem de riscant pentru țară. Pericolul de căpetenie este, în consecință, perspectiva ca sistemul, azi dat parțial la o parte, să învingă în curînd din nou, fără nici o corectură serioasă a sa.

Competența? E ultimul criteriu de care se ține seama. Pînă și un portar sau o femeie de serviciu devin obiectul unor tîrguieli în sînul echipei momentan cîștigătoare.

Khaled Asaad la Palmira

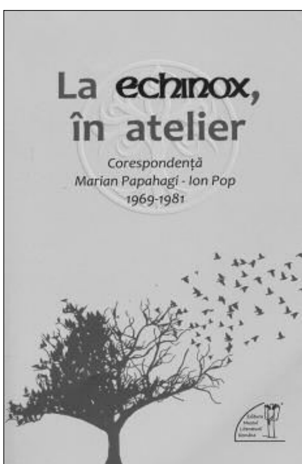
Nicolae Oprea

Cronica întârziată

Atelierul „Echinoxului”

„Am, oricum, satisfacţia că un procent de „Echinox” a schimbat ceva din faţa culturală a Clujului de acum – o bună parte dintre băieţii noştri sunt în redacţiile întinerite prin ei. Ţine doar de puterea lor de a fi consecvenţi cu talentul ce îl posedă şi cu o presupusă conştiinţă de oameni adevăraţi pe care cred, sau sper, că ar avea-o.“

Dacă nici unul dintre echinoxişti nu s-a învrednicit să ţină un jurnal din interiorul fenomenului (mulţi îl bănuiam pe regretatul Constantin Hârlav, dar n-a fost să fie), iată că volumele de corespondenţă apărute în ultimul timp acoperă acest gol din istoria celei mai însemnate reviste studenţeşti de la sfârşitul veacului trecut, rivalizând cu publicaţia de acelaşi profil subvenţionată de stat, *Amfiteatru*. După corespondenţa dintre profesorul Mircea Zaciu şi studentul de-atunci Marian Papahagi, soţia ultimului, trecut în lumea umbrelor la numai 51 de ani, publică dialogul epistolar dintre acesta şi Ion Pop, primul redactor şef (după interimatul de o lună al lui Eugen Uricaru!): *La echinox, în atelier* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2015). Cu deplină îndreptăţire, Lucia Papahagi subliniază, în *Cuvânt înainte*, că „momentul *Echinox* a fost mai mult decât o revistă studenţească de literatură şi cultură, a fost o stare de spirit a unui oraş universitar de provincie în care primau seriozitatea intelectuală şi morală, dorinţa de promovare a valorii autentice, sentimentul solidarităţii”. Iar Ion Pop, în *Prefaţă*, defineşte revista studenţilor clujeni ca *atelier de creaţie*: „Era, aici, şi chemarea la asigurarea unei ţinute *etice* a scriitorului tânăr, la o *morală a scrisului* într-o lume alterată de grave compromisuri şi tulburată prea adesea de duhul competiţiei neloiale, al luptei pentru o mai degrabă iluzorie putere. Or, ambiţia noastră, a celor care am avut un fel de misiune formatoare în primii vreo cincisprezece ani de existenţă ai grupării, n-a vizat nici un moment câştigarea unor asemenea poziţii de autoritate instituţionalizată, şi cred că ne putem mândri cu un soi frumos de idealism, de gratuitate a angajării”.

„Atelierul” din anii formării studenţilor literaţi nu se reducea doar la mansarda redacţională din Strada Universităţii nr. 1. Spaţiul de dialog formativ cuprindea şi „alte locuri *mitice*, susceptibile de *echinoxism*”, cum expresiv spune Jean Pop (astfel numit între prieteni). Începând cu „Arizona” (în realitate, Cofetăria Tineretului), unde redactorul şef invita studenţii, după apariţia fiecărui număr, la un „coniac redacţional” (de fapt, o cafea banală savurată pe îndelete). Apoi, locul lecturilor intense, Biblioteca Centrală Universitară, Tipografia, cu şpalturi şi corecturi la faţa locului şi, mai cu seamă, Cenaclul „Echinox”, unde se încingeau discuţii aprinse pe seama textelor citite de debutanţi. Misiunea lui Ion Pop de constructor al unei reviste competitive în ordine estetică şi de modelator al talentelor incipiente nu era deloc uşoară şi presupunea deseori sacrificii în plan personal. În destule scrisori se arată „exasperat de lipsa timpului liber şi de atâtea altele printre care scrisul propriu, neglijat acum, era cel mai neînsemnat lucru”. Cu toate aceste neajunsuri, susţine ideea *continuităţii*, dincolo de conflictele inerente între generaţii/promoţii: „Eu am cam început să obosesc de atâta căinească alergare, dar sunt *convins* ca şi tine că „Echinox”-ul nu trebuie să moară. Talente se ivesc mereu...”

Ataşamentul prietenesc şi atitudinea discret-protectoare care îl caracterizau pe Jean Pop se prelungesc şi după absolvire, într-un context social-politic vitreg. Se bucură de reuşitele editoriale ale primilor echinoxişti („*Umbria* lui Adrian e cea mai bună carte de debut a anului”) ori se întristează când sunt în impas, cum e cazul lui Eugen Uricaru, al cărui roman, *Rostirea după Ioan*, este respins de cenzură („El şi-a luat gândul de la *Rostire*...- scrie acum altceva, despre care crede că va fi şi mai bun. Păcat – doar el era cel mai bun dintre buni”). Insistă pentru angajarea lui Runcanu şi Popescu în redacţiile clujene („Marcel şi Adrian aşteaptă o slujbă (avem promisiuni serioase pentru săptămânile ce vin)”). Intervine direct pentru angajarea lui Ioan Peianov la *Vatra*, evitând exmatricularea din facultate din pricina absenţelor („trecând la fără frecvenţă după luptele seculare ce le-am dat”). În ce mă priveşte, i-am simţit umărul aproape când a obţinut, cu ajutorul rectorului Ştefan Pascu, „negaţia” mea din învăţământ (o lege comunistă de ultimă oră interzicea repartiţia directă în presă). Între timp, postul de la revista de cercetare *Studia Universitatis* (moştenit de la tragic dispăruta Olimpia Radu) a fost blocat. Cum se vede dintr-o scrisoare trimisă de la Paris, Ion Pop tot mai speră să se rezolve situaţia mea de şomer clandestin: „Încă ceva: sunt surprins de insuccesul băieţilor (în speţă al lui Oprea, ce se vedea cu slujba în mână). I-am scris Rectorului o îndreptăţit-lăcrămoasă epistolă – nu ştiu însă cu ce rezultat. Nu se mai poate face oare nimic?”. Răspunsul indirect al lui Marian, marchează despărţirea ireversibilă de Cluj, după cinci ani laborioşi (unul, de liceu): „Dacă o scot la capăt e cu destulă alergătură şi cu sprijinul lui Nic Oprea (care acum e însă la Piteşti şi cred că va şi rămâne acolo)...”

În 1972, când prelua conducerea *Echinoxului*, în urma plecării lui Ion Pop ca lector la Universitatea Paris 3 – Sorbonne Nouvelle, Marian Papahagi revenea, de fapt, în literatura română după o absenţă de patru ani, timp în care studiase la Roma. Chiar dacă se număra printre fondatorii *Echinoxului*, el plecase în chiar anul întemeierii (1968) în Italia, beneficiind de o bursă naţională. Nu a întrerupt niciodată, însă, legăturile cu revista, colaborând periodic cu traduceri sau eseuri din spaţiul literaturilor romanice (la insistenţele lui Ion Pop, cum se vede din scrisori). Momentul revenirii în ţară era cu totul nefast, atât în planul mai larg al literaturii, supusă procesului de îndoctrinare forţată, după faimoasele „teze” ceauşiste din 1971, cât şi în ceea ce privea destinul grupării echinoxiste. Mai vârstnic decât noi, studenţii-redactori, cu doar câţiva ani, Marian a reprezentat factorul de echilibru în redacţie, în spiritul înaintaşului la cârmă, asumându-şi cu toată responsabilitatea direcţia revistei, (denumindu-l pe Ion Pop *director* în caseta redacţională). Fără să pozeze defel, Marian Papahagi arăta mai matur raportat la vârstă, modelându-se într-alt ritm decât al nostru în cei patru ani de studii (şi călătorii) în Occident. Detaşarea lui şi atitudinea ce putea să pară pedant-didactică se completa în mod ideal cu pornirea rebelă abia strunită şi predispoziţia ludică a celuilalt asistent universitar din fruntea revistei, adjunctul Ion Vartic.

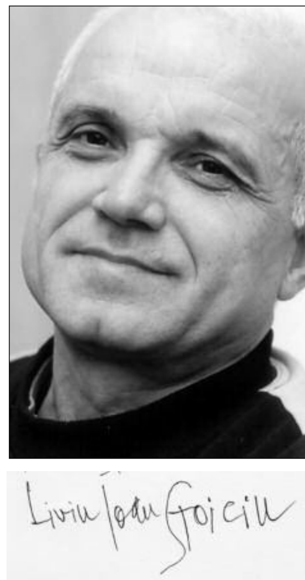
În toate demersurile sale – unele de importanţă vitală, cum era schimbarea denumirii şi modificarea structurii acuzat “elitiste” a *Echinoxului* cerute de autorităţi –, tânărul redactor şef şi proaspătul asistent la Catedra de Limba şi Literatura Italiană acţiona metodic, cu justificată seriozitate şi o anume prudenţă care, pe atunci, mi se părea excesivă. Cert este că a ştiut, în acele dificile condiţii, să armonizeze contrariile din interiorul grupării şi, mai ales, să păstreze nealterată linia estetică a publicaţiei ce se impusese deja în peisajul revuistic al vremii. În cea mai lungă scrisoare, expediată spre adoptivul parizian în contextul ordinului politic absurd de schimbare a denumirii revistei (datată: 1 iunie 1973) îşi expune tranşant punctul de vedere: „Teza pe care vreau s-o aplic e următoarea: *Echinox* e bună – o spun toţi – e deja o tradiţie, e ireproşabilă ideologic şi că n-are rost să i se schimbe nimic. Din motive limpede de înţeles: nu aş lucra în altă revistă: asta îmi ia mult timp, tu ştii, şi dacă consimt să-l pierd e pentru *Echinox*, nu pentru o altă revistă, oricât de bună. Mă miră că ai putut crede că tocmai eu m-aş consola aşa de repede cu o schimbare şi cu altă revistă. Vei fi de acord cu mine că, dincolo de volumul de muncă prestat, *Echinox* înseamnă pentru mine tot atât cât pentru tine”. Ceva mai atenuat era tonul din memoriul de câteva zeci de pagini adresat puterii centrale, punând diplomatic în fruntea propunerilor de nume, vechea denumire: „am dat, împreună cu Uricaru şi Vartic, următoarele titluri: „Echinox”, „Echinox studenţesc” „Gând studenţesc” (*propunerea rectorului*) şi „Azi”...”. Propunerile propagandiştilor erau de-a dreptul lozincarde: „Studentul de mâine” sau „Avântul studenţesc”. Memoriul şi sprijinul celor din jurul revistei au avut efect, *Echinoxul* păstrându-şi denumirea, pe când celelalte din centrele universitare mari s-au conformat: „Alma mater” din Iaşi devine „Dialog”, iar „Universitaria” din Bucureşti, „Universitatea comunistă”.

Pe fondul acestei aşteptări tensionate a verdictului de la „centru”, are loc întâlnirea memorabilă cu membrii Cercului Literar de la Sibiu - în 13 mai 1973 -, care aniversau 30 de ani de la *Manifestul* de întemeiere. În mod ciudat pentru unii, dar simbolic pentru noi, ex-cerchiştii au ţinut să marcheze momentul aniversar printr-o întâlnire de cenaclu cu echinoxiştii, ignorând revistele tradiţionale ale Clujului, *Tribuna* şi *Steaua*. În discursul său, I. Negoiţescu a lăudat ţinuta revistei şi a vorbit chiar despre „o anume afinitate între ei şi noi”. Deşi Marian ne „instruise” să nu amintim de oful nostru (cum recunoaşte în lunga scrisoare din iunie: „De prisos să-ţi spun că-i instruisem pe echinoxiştii actuali să nu atace probleme spinoase, ca de pildă a „dispariţiei” *Echinoxului*”) problema transpare din spuse altora şi Ştefan Aug. Doinaş şi-a exprimat făţiş solidaritatea. Cred că întâlnirea aceasta a contat mult în păstrarea denumirii revistei. Deşi se cam îndoieşte de sprijinul decanului şi al secretarului de partid, Papahagi menţionează: „Să vezi consecinţele. Întâi de toate, D. Pop şi Trifu au fost impresionaţi de felul în care au vorbit cerchiştii (am uitat să-ţi spun că mi-a făcut plăcere să amintesc numele tău în cenaclu). Ca atare, Trifu ne-a făgăduit sprijinul său pentru chestia cu numele – lucru bun”. Altă „consecinţă” nescontată se referă la supărarea lui Aurel Rău (provocată de alegerea cerchiştilor), care le interzice foştilor echinoxişti angajaţi la *Steaua* (Poantă, Popescu, Uricaru, Şorobetea) să mai colaboreze la revista-mamă. Scena este relatată pentru „grotescul” ei, cu aplicaţie narativă, în registru ironico-umoristic.

Carte-document, *La echinox, în atelier* reprezintă un alt gen de roman epistolar, cu preţioase amănunte istorico-literare despre naşterea şi rezistenţa *Echinoxului*. Între Roma/apoi Paris şi Cluj se realizează un dialog permanent, anulând depărtările. În subtitlul volumului se menţionează perioada schimbului epistolar, 1969-1981, dar majoritatea scrisorilor provin din intervalul anilor 1969-1976, anii cei mai zbuciumaţi ai sedimentării tradiţiei echinoxismului, care coincid simbolic cu anii plecării din ţară a corespondenţilor. Cel care întreţine consecvent fluxul corespondenţei este, de departe, Ion Pop, înzestrat cu vocaţie epistolară; fapt recunoscut în glumă de Papahagi („Am primit epistolele cu care mă bombardezi zi şi noapte”). Scrisoarea lui Ion Pop din octombrie 1972, înainte de a-i preda ştafeta lui Marian Papahagi, constituie un fel de epilog anticipat al epistolarului: „Vine o oră când oboseşti să mai alergi în toate părţile, chiar dacă te-ai dăruit fără nici o speranţă de recompensă materială, aşa cum (fără falsă modestie ţi-o spun) am făcut eu. Câştigul moral n-a fost deloc mic. Un număr de oameni au trecut peste acest prag al „Echinox”-ului, pe care, dacă vor avea sinceritatea s-o recunoască şi mai târziu, o vor face-o. Am, oricum, satisfacţia că un procent de „Echinox” a schimbat ceva din faţa culturală a Clujului de acum – o bună parte dintre băieţii noştri sunt în redacţiile întinerite prin ei. Ţine doar de puterea lor de a fi consecvenţi cu talentul ce îl posedă şi cu o presupusă conştiinţă de oameni adevăraţi pe care cred, sau sper, că ar avea-o. Căci m-am gândit nu o dată că numai talentul nu e suficient, că îţi trebuie şi un soi de încăpăţânare, pentru unii stupidă, de a te lupta şi pentru obiective în aparenţă absurde, cum este această foaie a noastră, aşa de puţin răspândită şi cunoscută în fond”.

cronici

Liviu Ioan Stoiciu

Mama natură a pus la cale o invazie a Orientului islamic asupra Occidentului „necredincios”

Nu știu dacă românii poartă grija Statului Islamic, „grupare” care controlează suprafețe întinse din Irak și Siria și și-a stabilit orașul Racapitalqa (Ar-Raqqah, în Siria) drept capitală de facto — i se mai spune în Occident și *Islamic State of Iraq and the Levant* (ISIL; sau Daesh, acronimul pentru fraza în arabă al-Dawla al-Islamiya al-Iraq al-Sham) sau *Islamic State of Iraq and Syria* (ISIS). Mai nou, Statul Islamic s-a extins în Libia. Și activează inclusiv în Turcia, Liban, Arabia Saudită sau Nigeria. Se confirmă că ocupă un teritoriu mai mare decât Regatul Marii Britanii. Statul Islamic (i se spune și califat; grupare sunită insurgentă, afiliată la al-Qaida) a apărut o dată cu „primăvara arabă”, urmare a „revoluțiilor” instrumentate de SUA (acoperite de o coaliție militară occidentală), după ce au fost înlăturați „dictatorii” Saddam Hussein și Muammar al-Gaddafi și după ce au făcut praf țările lor (Irak și Libia). Azi aceleași forțe militare occidentale se străduiesc să-l alunge și pe „dictatorul” Siriei, până azi fără succes (după mișcarea șocantă de intrare a Rusiei în joc, de partea lui Bashar al-Assad, lucrurile s-au complicat). Pun în ghilimele „dictatorii”, deoarece s-a demonstrat că dictatura e specifică majorității statelor din nordul (dar și centrul și sudul) Africii sau din Orientul Apropiat și că mentalitatea arabă e total subjugată unui autorități cu „pumn de fier” (altfel nu pot fi ținute în frâu „popoarele”, triburile și clanurile), chiar dacă au pe conștiință masacre civile, în numele religiilor lor.

Atrocitățile Statului Islamic (care are miliarde de dolari la dispoziție și numărul luptătorilor jihadiști străini, mercenari înrolați de Statul Islamic, a crescut de peste două ori în ultimul an; între ei, numai francezi și ruși musulmani sunt cu miile) au îngrozit nu doar democrațiile occidentale. Cu atât mai mult cu cât Statul islamic are la dispoziție armament ușor și greu, tehnologii, echipament militar și mașini performante. Chiar mă întrebam cum trăiește populația ocupată, care simpatizează Statul Islamic. Când scriu aceste rânduri, citesc o declarație a unui profesor din Raqqa, din capitala Statului Islamic (profesor care *a susținut revolta împotriva dictatorului sirian Bashar al Assad, însă după mai mulți ani petrecuți sub regimul dur al Statului Islamic s-a săturat*, scrie CNN), fugit într-o noapte în Turcia cu cei trei copii ai lui și soția, părăsindu-și casa (Statul Islamic i-o va confisca): *Interpretarea brutală a legii islamice de către Statul Islamic a dus la scene de coșmar în Raqqa: capete tăiate de trup se înșiră în piața centrală, în vreme ce trupurile neînsuflețite zac pe stradă. „Copiii mei se ascundeau când vedeau un luptător al Statului Islamic. Rareori le permiteam să iasă pe stradă. Soția mea a devenit prizonieră în casa sa”, spune „profesorul Suleiman”... Nu e educație. Copii de 5 ani sunt în aceeași clasă cu copii de 11. Profesorii nu vin și copiii mai în vârstă îi hărțuiesc... În pofida faptului că Statul Islamic descrie viața în califat drept paradisiacă, viața de zi cu zi a devenit de nesuportat... „Poți număra pe degetele de la o mână doctorii, care îi servesc numai pe cei din Statul Islamic. În fiecare zi sute de oameni se strâng pentru alimente gratuite. Nu sunt multe. Stai acolo și ești umilit pentru că încerci să obții ceva de mâncare”. Lasă că în Raqqa s-a instalat paranoia — vecinii nu au încredere unul în altul, de teama că ar putea fi informatori ai Statului Islamic, copiii, unii de zece ani, patrulează străzile cu AK-47 în mâini. „Este ireal. Copiii înarmați strigă la tine și uneori te opresc și tu nu poți să spui nimic pentru că sunt membri ai Statului Islamic”, mărturisește Suleiman. Copiii sunt îndoctrinați și antrenați în tabere de lângă Raqqa. Mulți sunt copii ai luptătorilor străini ai Statului Islamic, mulți ceceni din Rusia.* Altfel, s-au identificat șase surse principale de finanțare a Daesh: „producția și traficul de petrol și gaze, impozitarea activităților comerciale în teritoriul pe care îl controlează (grupul jihadist percepe o taxa de 20% pentru toate serviciile, de exemplu pentru electricitate, rețeaua de telefonie mobilă sau industrie), confiscarea de terenuri și proprietăți, traficul de droguri și antichități, activități infracționale cum ar fi jefuirea băncilor și răpirile pentru răscumpărare, precum și naționalizarea întreprinderilor publice”. Ai fi crezut că avem de a face cu aventurieri barbari migratori, de tipul tătarilor din evul mediu, care treceau prin sabie „necurații” din teritoriile ocupate, violau femeile, jefuiau și treceau prin foc bisericile și așezările întâlnite în cale, distrugeau orice nucleu de civilizație. Dar lucrurile stau un pic altfel cu Statul Islamic. Desigur, visul Statului Islamic este să devină un imperiu, să cucerească lumea civilizată occidentală, în primul rând, să o islamizeze — să stăpânească în genul Imperiului Otoman. Daesh (ISIL) este mai mult decât o simplă grupare teroristă pornită la luptă împotriva Occidentului. Un set de documente interne ale teroriștilor, denumit „Principiile administrative ale Statului Islamic”, demonstrează cum gruparea evoluează spre un stat de factură jihadistă. Ziarul *The Guardian* dezvăluie o structură organizatorică complexă, care transformă mișcarea jihadistă în cel mai periculos inamic al lumii civilizate din ultimii 50 de ani. „Este un proiect prin care Daesh se străduiește să guverneze teritoriul ocupat. Nu este vorba de o simplă grupare al cărei țel ultim este menținerea unei bătălii fără sfârșit cu lumea occidentală”. Mai mult, subliniază observatori militari occidentali cu capul pe umeri: *„Departe de a fi doar o armată de ucigași însetați de sânge, Daesh demonstrează acum organizare politică realizată pe o structură internă extrem de bine pusă la punct și capabilă să-și planifice dinainte acțiunile”. Liderul Statului Islamic, Abu Bakr al-Baghdadi, a încuviințat tipărirea „Principiilor administrative”, documentul care stă la baza formarii cadrelor aparatului guvernamental din califatul islamic înființat de gruparea teroristă. „Principiile” stabilesc modul în care aparatul guvernamental al noului stat jihadist trebuie să gestioneze sectoare precum educația, resursele naturale, industria, relațiile externe, relațiile publice, sănătatea, alimentația publică și forțele militare. Cartea de căpătâi a „funcționarului terorist” arată și o grijă deosebită pentru folosirea cu eficiență a resurselor, vorbind inclusiv despre înființarea propriilor fabrici de armament și muniție sau a celor de prelucrare a alimentelor...* „Dacă Vestul percepe ISIS ca pe o gașcă stereotipă de ucigași psihopați, riscă să îi subestimeze în mod dramatic”, spune acum generalul (r) Stanley McChrystal, fostul comandat al trupelor americane din Irak... Vor reuși Franța și SUA sau Rusia, care au declarat oficial că vor face tot posibilul să distrugă total Statul terorist Islamic, să readucă liniștea în cancelariile occidentale, primele amenințate de Statul Islamic? Sau Statul Islamic va declanșa Al Treilea Război Mondial? Bat în lemn. Anul 2016 se anunță apocaliptic, vezi mai jos.

Pe de altă parte, n-ar trebui să ne întrebăm dacă nu cumva chiar mama natură a pus la cale o invazie a Orientului islamic asupra Occidentului „necredincios”, pentru... îmbunătățirea rasei umane. Îl auzeam zilele trecute pe N. Manolescu declarând că istoria se repetă ciclic și că și-ar dori să aibă puterea să afle peste o mie de ani cum va arăta omul nou apărut după o eventuală asemenea invazie. Fiindcă omul actual e un rezultat al amestecului ocupanților cu cei cuceriți de-a lungul secolelor, de la Imperiul Roman începând, să zicem. Deci: amestecul civilizațiilor și noul om nou, fiindcă așa vrea mama natură, o chestiune de progres al rasei umane? Tăierile de capete ale creștinilor au continuat secole la rând, acum se poate repeta povestea: din amestecul ocupanților a ieșit omul actual — oare?

Numai de nu s-ar distruge planeta, înainte de a inventa conflicte militare pentru apariția unui om nou. Apropo, Noul Nostradamus (așa i se spune unui japonez, Ricardo Salazar, de origine peruană; profețiile lui vin *prin intermediul „viselor, viziunilor și al unor voci”*) susține că în 2016:

- Între 15 și 17 mai 2016, la ora locală 02:20, în Puerto Rico, un asteroid gigantic va lovi Pământul. Impactul va fi atât de puternic, încât va provoca cutremure în toată lumea și tsunami cum n-au mai fost. Peste 1,2 miliarde de oameni vor muri în aceste catastrofe.

- Imediat după aceste evenimente, se vor produce erupții vulcanice pe tot globul, erupții care vor degaja cantități enorme de cenușă vulcanică ce se va ridica în atmosferă și va bloca razele solare să ajungă pe Terra, provocând un fel de „epocă de gheață” timp de un an și dispariția unor teritorii mari din California.

- În 16 iunie 2016 va izbucni Al Treilea Război Mondial, când Rusia și China vor ataca SUA.

- În 25 octombrie 2016, alianța Rusia-China va câștiga cel de-al Treilea Război Mondial.

În timp ce francezul Nostradamus (cel celebru, din secolul al XVI-lea) atrage atenția că în 2016 va avea loc „o mișcare în pantă a pământului, o mare calamitate peste pământurile din Vest”...

8 decembrie 2015. BV

...visul Statului Islamic este să devină un imperiu, să cucerească lumea civilizată occidentală, în primul rând, să o islamizeze — să stăpânească în genul Imperiului Otoman. Daesh (ISIL) este mai mult decât o simplă grupare teroristă pornită la luptă împotriva Occidentului.

Zidul Surpat (1914)

de ROBERT FROST (1874- 1963)

traducere de PROCOPIE CLONȚEA

Ceva există ce nu iubește-un zid,
Ceva ce umflă țărâna înghețată
Și-mpinge bolovanii-n soare și-i surupă
Și face-n zid un gol de-ncap doi să-l treacă.
Mai sunt apoi și vânătorii;
Mereu trec pe urma lor,
Pe unde nici piatră peste piatră n-a rămas,
Dar ei iepurele l-au zgornit din vizuină
Să-și potolească ogarii-ntărâtați.
Nimeni,
Chiar nimeni n-a văzut,
n-a auzit cum se naște-un gol,
Dar primavara, când vezi ce-i cu zidul,
dai sigur peste el.
I-am spus vecinului de peste deal.
Și iată-ne-ntr-o zi călcând pe linie
Să punem zidul pe unde-a fost.
Mergând așa, zidul îi ținem între noi,
Fiecare cu bolovanii căzuți în partea sa.
Unii-s turtiți, alții parcă-s ghiulele,
De vrăji ar fi să faci din loc să nu se miște.
„Stai locului, măcar până plecăm!”
Și degetele ni le căznim,
tot luându-i așa în mână.
O, e doar un joc în aer liber, diferit;
Fiecare cu terenul său.
Dar e mai mult decât atât,
Acolo unde zidul nu mai e trebuincios;
el are doar pini iar eu doar o livadă.
Nicicum n-or trece merii mei vreodat'
Conuri să mănânce de sub pinii săi, îi zic.
El doar atât imi spune:
„Gardu' bun face vecinu' bun.”
Primăvara îmi dă imbold și mă intreb
De n-aș putea să-i scot asta din cap:
„Și de ce-ar face vecinu' bun? Asta nu-i
Atunci când de vaci e vorba?
Noi vaci n-avem.”
Înainte de-a-nălța un zid aș intreba să știu
Ce-nlăuntru și ce-nafară să zidesc
Și pe cine aș putea să supăr oare.
Ceva exista ce nu iubește-un zid,
Ceva ce vrea mereu să-l surpe.
„Elfii-or fi,” ii pot eu zice,
Dar nu par să fie elfii și tare-aș vrea
Ca el să zică asta. Iată-l cum vine, strângând
În fiecare mână câte-un bolovan,
Sălbatec din epoca de piatră.
Prin întunerec îmi pare că se mișcă,
Nu doar cel din umbră sau din codru-adânc.
Ține morțiș la-nvățătura ce tatăl său i-a dat-o
Și-i mândru tare să-i urmeze zisa
Și iar îmi spune:
„Gardu' bun face vecinu' bun.”

Generația poetică 2000

Mihai Amaradia

afiş de cinema

... când ai adormi tu,
aş vrea să fiu şi eu acolo, de faţă,
când tu te-ai pregăti de somn,
aş vrea eu cu palma mea dreaptă
să-ţi ţin chipul, ca un ou într-un cuibar,
tu să fii fermecată şi eu asemenea,
să fie în patul acela o sărbătoare
mută, nemişcată, a noastră,
să mă gândesc atunci, chiar şi pentru o clipă
că aş putea să mă lipsesc de litere,
de toate, să ştiu sigur că tu
n-o să fii nevoită niciodată
să faci un lucru rău, poate doar din răsfăţ,
când tu ai adormi şi mâna mi-ar amorţi,
m-aş uita foarte atent la buzele tale
şi mi-ar fi foarte clar că la judecata de apoi
noi amândoi vom merge tot de mână,
când ar fi să tresari, să mişti din picior,
cu îngerul meu păzitorul somnului tău,
atunci să mă bucur şi să lăcrimez puţin,
fiind convins că mai mare bucurie
nu s-ar putea să mai aflu.

...sigur că e lucru adevărat,

se dilataseră străzile, lumina

zilei aceleia bătea în oja ei

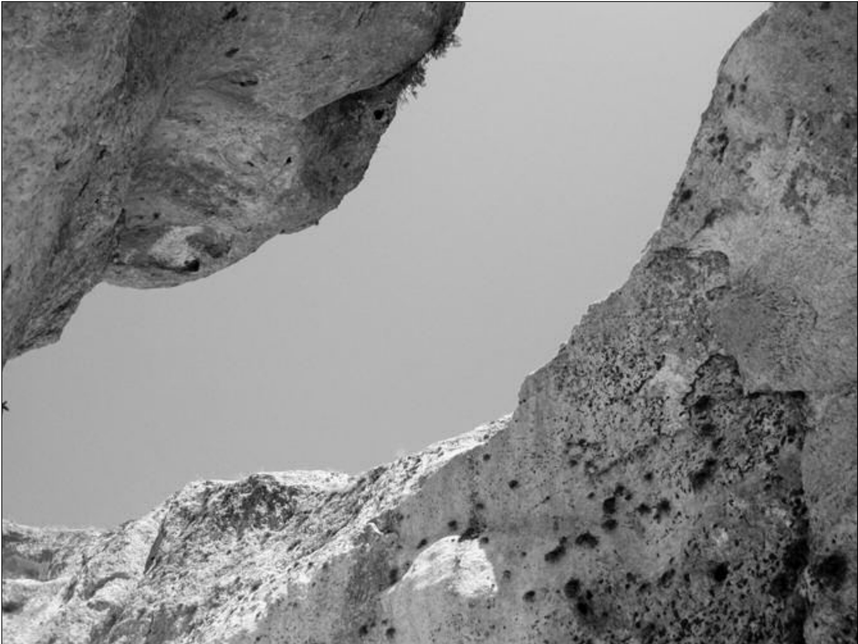
de ne scotea ochii cu unghiile

culoare metal-shark

Poem cu punct

... poate că foşnetul stufului noaptea,
somnul ruginii în lanţul de la fântână,
hărnicia arcuită a ceasului meu mecanic,
ploaia vânturată prin frunzele livezilor,
încremenirea lumânării în propria-i flacără,
poate că muşchiul gras al smârcurilor,
suprafaţa cleioasă a pietrei în râu,
sau ceva din anul acela prim de la facerea lumii,
ceva din primul zâmbet al unui nou născut
alb ca întinderea câmpiei înzăpezite,
paşii adormitori ai pădurilor,
liniştea lucrului de mână al cârtiţei,
poate că răbdarea acoperişului şi-a cuibului,
dansul florilor mărunte de la pârâu,
sau aerul nesigur şi gros al grotelor,
smalţul lucios al cerului peste grâne,
poate atelierul pufos al şindrilarului,
poate că dacă ceva din memoria acestor toate
amestecate bine - bine, mi se vor tencui peste rană,
altfel sigur că mă voi domestici.

Defileul Qalamoun

poesis

impresie, răsărit în parc

... sigur că e lucru adevărat,
se dilataseră străzile, lumina
zilei aceleia bătea în oja ei
de ne scotea ochii cu unghiile
culoare metal-shark,
combinase ea mai multe culori
să-şi hrănească orgoliul
şi-a pus şi nume să păstreze distanţe,
când ne-au văzut împreună
unii s-au bucurat sincer
altora le sângerau buzele
pe dinăuntru şi noi
ne aranjam unul pe celălalt,
hainele noastre erau pline
de fulgii plopilor şi părul
că nu ne puteam săruta
fără să nu strănutăm
şi trecătorii să nu ureze
dragostei noastre, Noroc !
sigur că o iubeam aşa de tare
încât am ridicat-o cu o singură mână
de tocul pantofului stâng
în timp ce ea mă ruga,
lasă-mă jos, lasă-mă jos
şi ăsta e adevărul plin plinuţ.
După un timp am început
să întreb farmaciştii
m-am documentat, am căutat
medicament pentru boala ei,
nu mai recunoştea nimic
şi pe nimeni.

aşteptând-o pe winona ryder

... o baie fierbinte, un ras, cămaşa mea preferată,
mocasinii maro din piele întoarsă, câteodată
cureaua din piele de poet bătrân, o privire
în oglindă cu fruntea relaxată şi ochii uşor zâmbind,
te fac să-ţi spui că ar mai fi ceva dincolo
în camera bună, în camera de la drum, şi pentru tine,
că nu te-ai decolorat nici pe departe,
privirea tatălui tău individioasă, îţi dă avânt
te împinge de şaua de la bicicletă,
umerii tăi îţi vin foarte bine, statura ta dreaptă
mirosul sufletului ca o suliţă scăpată pe jos
de arhanghelul acela mai iute, mai picant, mai prăfuit,
toate te fac să închizi ochii, să pluteşti,
să te simţi ca un lup dormind în soare,
tonul vocii tale, clarobscur, încă face
să tremure hainele femeilor pe ele,
- ca o frunză ce bate vântul când nu bate -
culoarea luminoasă a ochilor tăi ca la înviere
astea te fac să crezi că poţi striga ca fiind natural
garcon, o masă pentru doi.

captatio benevolentiae

Stau sub acest cer, sub aceste glasuri,
curat ca o rază de soare printre ramuri
ce bate în vopseaua unei maşini noi,
fără nimic tragic ascuns prin buzunare,
înalt precum copacul în jurul căruia
se învârte pădurea încet, foarte încet,
cu o bucurie atât de liniştitoare
încât par înrudit cu sandalele Fiului,
poate pentru că dragostea ta m-a cunoscut
pe rând cum se prind peştii în năvod
şi fără vreo ambiţie aparte
mi-am descoperit o frecvenţă proprie
prin care cuvintele mele sună frumos,
poate pentru că dragostea mea te-a cunoscut
fata cea cuminte ce merge desculţă pe grindă.

Stau, strâng condensul de pe geamul autocarului
să nu se piardă, îmi va folosi poate pentru un voal,
merg spre far, am ajuns paznicul unor valori nefuncţionale,
al ceasornicului care abia-şi mai ţine limbile
să nu se prăvălească pe jos,
se spune că îndeletnicirea asta a mea ar fi una falsă,
unii chiar spun că mă prefac, că dulceţurile mele
vor prinde mucegai pe deasupra în borcane, nu-i mare lucru,
acum numai ce stau şi înghit doze mari
de lumină, ciripituri, brize, amestecate cu sirop de pătlagină,
şi pot spune precis că poetul e la fel unui animal sălbatic.

comunque

se poate spune la un moment dat
că refuzi să scrii un cuvânt,
să zicem şapte ani nu scrii cuvântul ploaie,
e just, nu vrei, dacă cineva te întreabă
spui că nu ştii şi pleci,
te preocupi să deşurubezi, să împachetezi,

chiar dacă e evidentă dragostea unei femei,
tu te faci că ... îţi iei vestonul
umbrela, şi pleci.

se poate, să punem cazul că spargi o fereastră
pe dinafară, asta nu trebuie s-o recunoşti,
înveţi cuvinte noi referitoare la vânturi,
se prea poate că alizeul, spui, sau musonul,
sau mistralul ,tu nu recunoşti nimic,
n-au ce să-ţi facă mai mult de-atât.

comunque, acesta e un cuvânt frumos
cu care poţi să-i glorifici făptura,
cu care poţi din generozitate s-o risipeşti,
se poate spune la un moment dat
că a făcut din tine chiar poet,
tu nu recunoşti nimic, îţi iei vestonul
umbrela, te faci că ... şi pleci,
comunque, n-au ce să-ţi facă, mai mult de atât ...

peisaj cu eliseasman

... îmi voi simţi drumul prin întuneric,
drumul pietruit mă va găsi
voi gusta la sfârşitul lui martie
din frunzele de fag, acrişoare,
vor funcţiona la fel ca morfina,
nu voi mai ţine cont c-am rămas orfan,
voi merge, iată, pe drumul pietruit
fără tresăritul fiert al inimii
şi peisajul va avea tuşe clare,
nu voi mai învinui pe nimeni,
măcar pe mine, voi fi aflat
că şi din coasta mea s-a născut o femeie,
o femeie înaltă din coasta mea înaltă
pe care ochii mei precis o vor recunoaşte,
ce fel de bărbat să fii
să nu-ţi recunoşti propria-ţi femeie?
se prea poate să ne mai fi văzut,
să ne mai fi întâlnit, chiar să ne fi iubit,
cine ştie! poate însă că de data asta
ea îşi va recunoaşte suratele
şi poate că şi corpul va fi mai proaspăt
de data asta,
pe drumul lung, pietruit, în aerul rece, ceţos
cerul va fi sobru, tânăr, albastru tânăr,
vântul îmi va încheia nasturii vestonului,
îmi va cufunda bărbia-n fular
şi voi merge hotărât, la fel ca un soldat
până chiar şi peste linia orizontului,
de voi deveni un bărbat - pâinea lui Dumnezeu.

Simona-Grazia Dima

Ucenicie

Iubeşte să fii subjugat,
monstrul să-ţi apese pe umeri,
să stai răstimpul cerut
în mâlul negru,
frânt sub bici,
cu urme de labe purpurii pe spinare,
în jur cu jir porcesc, fărâme de ştiuleţi,
moloz şi cioburi.
Legat şi supus unui ceasornic neînţeles,
ce te măsoară enigmatic, în răspăr,
tu, oră încă nevorbind în orologiu,
cu paşi de pâslă colindându-i pajiştea lemnoasă
(aşa cum verdele învaţă să cunoască
frunza), întâi doar cu ecouri brute,
informe în urechi, aşa-ţi deprinzi, iernatic,
meşteşugul (blazonul tău
se-ncheagă-ncet, în sunet de metale ninse).

Singur în salt

Va sosi o putere nevorbitoare,
să te strângă-ntr-un sac,
văduv de hărţi şi informaţii,
silit să-ţi făureşti, sub pilaştri-mbâcsiţi,
gheare bune la toate,
la capătul aripii de dragon
atât de straniu deranjat din ceruri,
Întâi vei fi un şarpe meşteşugar,
găsind, sub greul caselor, priceperea
să evaluezi ziduri şi unelte,
dar fără-a mulţumi gâfâitul
asmuţit asupră-ţi.
Vor mai fi – sugrumat –
creşteri de culturi rubinii, fără mărturisire,
în bătăi de priviri ucigaşe,
neajutorat, vei tremura ca bufniţa-n amiază
şi-n vremea asta înţeleptul
ochii ţi-i va ocoli, degeaba-i sorbi
pupila cea piezişă, tu, lapte deodată
dumirit, ce sare din şiştarul încastrării,
tu, ce-ţi ascunzi sub nimbul oriental
agilitatea nouă, scursă în cuvânt.

În locomotivă (I)

Ce departe-i insolenta stea
a cerului de oameni construit,
cum fură cristalul ei sterp
polenul miresmei,
când e-atâta jale în lumi!
Sunt părăsit, vai, geme ucenicul,
prins de noapte
în miezul său nobil, rarefiat.
O siluetă udă, în tabernacolul de lacrimi.
Atunci soseşte pe neauzite
o locomotivă scundă, silenţioasă
şi-l soarbe-ntre şuruburi şi cărbuni duioşi,
în hrube dragi, vopsite-n roşu. Să zăbovească
astfel, liniştit, pe timpul măcelului abstract
care urmează: până la pace, să rămână o roză
ocrotită în neîncetatul du-te-vino de mărfare.

Dimineaţa pe mal

Prins
într-o continuitate mai tare decât bucuria,
apărat
de blazonul ceaiului aburind
din cana ca o alveolă ivită din pământ,
de zidăria fără greşeală a dulceţii
unde-a crescut,
încrustat,
ferit de inamicii frumuseţii;
ei sapă întruna-mprejur,
fără s-atingă citadela mătăsoasă.
Ucenicul
aruncă sclipiri lânoase
din laserul adânc păzit în ochi,
atunci când iese, dimineaţa,
pe cărarea dinspre fluviu,
în pas sprinţar,
ţâşnind din muşuroiul secret, fastuos,
în care peste noapte-a mas.

Un Machiavelli inocent

Şi, chiar dacă sultanul
va purta inel şi chinezărie,
chiar dacă va avea ochiul reglat
ca un lampion, ţineţi minte
că mii de joviale dihănii
i se cuibăresc în palat,
să-i apere cum se cuvine
nimbul cel tandru şi lunar.
Dar, mai ales, nu uitaţi
că-i diplomat în trenuleţe
mecanice şi jucării cu arc
ce iute se prefac în iarbă,
şi că se-ntinde, nevăzut,
în aulă,
pe paie proaspete,
zeu şi viţel,
viforos, relaxat.

Noaptea soarelui (I)

Soarele ajunge cu bine acasă,
în tumul. Citeşte grăbit la terfeloage,
numără nuci, vergi, dantelării,
să mulţumească oceanul de mânuţe
vindicative, întrebătoare-n zori,
preface ţuica, podoabele, ajutat
de harnici paingi, de flăcări
condensate-n ghiulele cu zbor lin.
Ce aer paşnic în ruina
cu poliţe de murături şi sucuri,
de boluri cu unsori etichetate-atent
şi afectuos, să nu ucidă, din greşeală,
a doua zi! După ce-a scrijelit, curios,
şi-un ultim feldspat, spre-a da,
mâine, răspuns la cărturari,
pe nevăzute, nedormit, dă fuga
printre râpe, să poată răsări
la timp, profund, netot.

Sultanul Aladin

Fii sultan –
îndată ce simţi
roiuri incendiare
minând în adâncime solul –
şi când se înmulţesc tragediile
din mozaicul acestei pestriţe împărăţii.
Atinge-ndoliaţii cu-aripi răcoroase,
tu, copac pur, arin de ivoriu
înmugurit de aer, să nu laşi urme,
tu, întocmai unei blânde
cărări româneşti printre brazi,
nu te desprinde nicicând de bucurie,
nici devorat de colţi minusculi –
să nu scapi lampa fermecată:
ţine-o strâns.

În scutec

Tânăr scânteietor
(chipul, snop dens de lumini),
lumea-i a ta, ai survolat pădurea,
cândva erai copil risipit,
ţi s-a strâns de atunci herbul
ca orbiţii ochi de pisici,
sub laserul iubirii aspre.
Te plimbi acum liniştit,
într-o ascetică junglă:
arborii cu liane fioroase
sunt ornamente-ale înţelepciunii.
În tine bat sori comprimaţi,
feroce cuptoare ard fără sânge
şi blând. Planezi, păsăroi împăcat,
cu mii de soiuri de pene,
bune la orice fel de văzduhuri.
Troiene fără număr ţi s-au topit
în spate, le-a-nghiţit primăvara ahee,
cât pe-aci să nu mai crezi în minuni:
căci steaua forjată a sudului,
ce ţi-ai încastrat-o grijuliu în ochi,
sticleşte prea bine. Noroc că n-ai uitat
primejdiile cristalului:
aşa, cum treci prin aer,
învârtejit în scutecul de siguranţă,
neprihănit ţi-e zborul.

Zbor de cristal

Mult va mai suferi mărul,
dacă a apucat să zboare
din cristal în cristal
spre prăpastia de sus:
se va trezi vioară fără sunet,
cu sâmburii-mproşcaţi în ceaţă
(arcuşuri destrămate),
iar cel din mijloc, auriul,
pe care şi-l visa înfipt în cer,
i se va-ntoarce vlăguit
şi va boli un timp
pe giulgii-nveninate.
Noroc că-l ia la vindecat,
între volute-albastre,
hulit şi ageamiu, pământul,
un curs etern de apă vie.

Sultan şi haos

Fii sultan, dacă se pornesc alaiuri de corbi,
fii sultan, dacă vin camuflaje şi neguri.
Caută, prin orbire, frâiele
şi lasă-te-n seama călitelor tale mâini
de războinic parşiv, matusalemic
Gattamelata. Un lanţ tăios, dar dantelat,
te ancorează-n stânci.
Transmuţi nedormirea
într-o balsamică veghe, victorie arzând,
devii treptat ce eşti: sultan
fără melancolii, călugăr bucuriei,
în năstruşnic ordin, ca la sfârşit,
montând carnavalescul film, să-ţi vezi
în palmă darul de preţ al armoniei,
un râset de piper rostogolit.

În mecanismul-chivot

Noaptea acidă
şi mecanismul-chivot în care dormi,
cu pletele peste muchia zimţată,
o, fericit eşti, savurând feerica ospeţie
sub coviltire de cerneală, bitum,
mineral ulei; croşetat, scris, manufacturat
în pace de toate rotiţele şi pârghiile parcursului
alandala prin pâclă. Ele încearcă, astfel,
să-ţi facă şederea savuroasă, nu rănesc,
eşti oaspete de vază în tehnica magie, în luxuri apocrife,
cu pieptul rampă zburătoarelor
ce urcă, mulţumită ţie, spre cer,
în noduri iuţi, precise.

Noaptea soarelui (II)

Soarele noaptea: un săpător vesel,
în tranşee abrupte,
cu braţe discontinui, palpitânde,
vrăstate când de vid şi când de humus,
strânse-n brăţări de boabe verzi, fragile –
din ele se deşiră, în somnuri agitate,
istorii, muguri, sâmburi,
o porumbişte fără capăt,
din dragoste de oameni.

Soarele ajunge cu bine acasă,

în tumul. Citeşte grăbit la terfeloage,

numără nuci, vergi, dantelării,

să mulţumească oceanul de mânuţe

vindicative, întrebătoare-n zori,

preface ţuica, podoabele, ajutat

de harnici paingi, de flăcări

condensate-n ghiulele cu zbor lin.

poesis

Nae Georgescu

Miron Manega, poetul profund al tristeții de a exista

Miron Manega este ce a devenit: ziarist, autor dramatic, teleast, complice cultural în orice întreprindere cât de cât subversivă, pasionat de cauze pierdute adică; el s-a ferit, cu sistem parcă, să devină ceea ce este: poet. Acest „palindrom” de natură oarecum materialist-dialectică îmi stăruie în minte citindu-i volumul recent de versuri scos la Editura Pim[1], pentru că în el regăsesc acel sonet cu Marx pe care am încercat insistent dar zadarnic să i-l public în toamna lui 1989, când lucram la *Luceafărul* (s-ar fi cerut, în compensație, un poem sau câteva cu realizările minunate, ceea ce i-am sugerat până când a înțeles dar, după ce s-a făcut că rumegă îndelung ideea, a refuzat-o cu aplomb...). Nu e cazul, aici, să mă cert (n-aveam conștiința vinovăției, iar pe poeți îi priveam ca oameni, mai ales înainte și după adălmașuri, încercând să-i ajut cum puteam, cum se putea) – destul că, iată, constat că Miron Manega n-a devenit poet, *adică ce este*, ci s-a risipit cam pe delături, făcând bine tot ce face, dar cu tristețe în sine. Fac această constatare pentru că, în scurta mea experiență de critic literar sub comuniști, observ că, până la urmă, din mulțimea de tineri care voiau să publice, mai ales poezie, cei care au „colaborat” cultural, la vedere, la temele impuse, până la urmă s-au impus, adică au rămas poeți, și până la urmă și-au selectat ce era poezie curată și au lăsat deoparte poezia ziaristică...

Am discutat de câteva ori cu Miron Manega, foarte interesat între timp de viața lui Eminescu între liberali, acest simptom de secol XIX românesc.

Fete siriene

Cred că într-o oarecare, mică, măsură destinul tinerilor literați de sub comuniști a stat sub semnul acelei vorbe spuse cu năduf de bătrânul Ion Brătianu când i s-a reproșat că i-a acoperit cu colțul mantalei sale pe unii politicieni corupți: *„Da,* zicea marele om de stat*, am transijat cu conștiința mea, a trebuit s-o fac pentru a face ceva din țara asta!...”* Am discutat de câteva ori cu Miron Manega, foarte interesat între timp de viața lui Eminescu între liberali, acest simptom de secol XIX românesc. În creație, în general, trebuie să te pui în condiția adamică, să furi ceva din paradis ca să fii izgonit și apoi să-ți revină a-l recuceri... Intransigenții stau cam deoparte. În rândul creatorilor de stări sufletești, îmi vine a spune că cei care *transijează* câștigă (dacă au și vocație) o conștiință tragică – pe când intransigenții se adâncesc într-o tristețe grea, adâncă, ce denotă neputința de alegere, starea în reținere, retragerea în ei înșiși chiar. Miron Manega este un poet profund al tristeții de a exista; pentru el existența nu este tragică, pentru că nu vrea, pentru că se abține demn să aleagă – dar este atât de tristă, încât te sufocă, te strivește sub apăsare.

Acum își numește sonetele, rondelurile și glossele din tinerețea aceea „erezii” – dar nu e chiar așa: pentru sine sunt, poate, astfel – însă pentru gând nu rătăcesc de loc, sunt chiar căi drepte; o vagă conștiință a vinovăției îl face să le considere drept erezii și să le pună ca pe niște inscripții la intrarea în *Infernul* dantesc. Un sonet precum *Autodafé* cred că definește foarte bine volumul: *„Mai pune vreascuri, gâde chiulangiu, / Nu vezi că-mi asfințește jalnic rugul? / Prin vechi haznale de batjocuri, burgul / Jumate ars m-o îngropa de viu.// Și-mi vor rămâne singure însemne / Rânjind la cer, tichia și marota / O, bolero, tangou, cadril, gavota, / Vă părăsesc de-acum, dansez pe lemne! / Aprinde, gâde, rugul, nu trișa / Sau ești și tu în slujba altui gâde / Sau chiar acela ești – drapat în toamne // Ce-ți dă tot aurul și-apoi ți-l ia.../ Aprinde, gâde, focul, nu mai râde / Mai toarnă gaz, mai pune vreascuri, Doamne!”* Iată, această spaimă că jertfa nu va fi deplină, abia ea, ca spaimă, îl face să invoce divinitatea pentru a gira pedeapsa, pentru a o accepta/împlini. Adevărul constă în neîncrederea înfăptuirii dreptății, nu în dubiul asupra clarității ei. Poetul se vrea răstignit, se alege pe sine întru chinul cristic („E rândul meu acum să-mi fie sete”), trăiește cu sentimentul că Iuda, trădarea în general, este peste tot – dar nu luptă, acceptă căderea și-și mustră pedepsitorii că tărăgănează. Nu e revoltă aici, e tristețe că lumea s-a întocmit așa. Este, de fapt, o angoasă a așteptării, o presimțire a unei/unor ruperi cosmice, cum se vede din amintitul sonet pe care, iată, în fine și-l publică (scris în primăvara lui 1989, anticipând atât de fierbinte, atât de acut, marea rupere): *„Era într-un secol mueieratic și lax / Când dansam menuetul în bocanci de cazarmă, / Bubuia pe afet visul tău – ca o armă, / Era în decembrie, domnule Marx.//Era în decembrie sau, oricum, într-o iarnă / - N-aveam timp de detalii, noi dansam menuetul - / Ruginise de lacrimi și de sânge afetul / Și ningea, și ningea în rafale de goarnă...// Și muriserăm toți, rămăsese trompetul / Să mai sufle un veac în rănita lui goarnă, / O spirală era, degerată pe ax, / Acel țipăt metalic evocând menuetul / Și festivele răni, și ieșirea din iarnă, / Și ningea. Și mai ninge, domnule Marx.”* (*Ninsori în rafale de goarnă*). Recitesc nu fără un strop de mirare: cu luni înainte de Revoluție, Miron Manega se zbătea să publice această premoniție (cum îi zic acum) – în care, în fond, mi se pare că vede înfrângere, nu victorie (sau victorie mustrătoare pentru Marx cel etern!). Asta te face să crezi că inscripțiile sale pe poarta *Infernului* nu sunt, de fapt, scrise în afară, la intrare – ci în interior, chiar în *Infern*.

În poeți trăiește viitorul, s-ar putea spune – dar nu cel real, ci mai degrabă acela al sufletului lor. Pentru ei există doar întâmplare pură, eveniment ce se va petrece, fără conotațiile pe care le dăm noi, de tipul învinși și învingători. Dar... în fond, pe spirala devenirii „dialectice” a axului goarnei din decembrie – zarul s-a oprit, oare, cu adevărat pe fața victoriei?

Acum, că a ieșit din rătăcirile, ereziile, atâtor ocupații de prisos, și că și-a reluat uneltele poeziei pe care le mânuiește atât de natural, ca și cum ar face corp comun cu trupul și sufletul său, desigur că poetul ne va spune câte ceva și despre viitorul acesta, al doilea, pe care îl trăim.

[1] Miron Manega: *Inscripții pe poarta Infernului. Erezii în formă fixă*, Editura Pim, Iași, 2015

Magda Grigore

În numele poemului (durerea nu e un capăt de drum)

Nu, durerea nu e un capăt de drum
chiar dacă iei foc prin deșertul vieții
și tălpile se sinucid în noroiul turnului babel.
Viața e doar o poveste a singurătății
care calcă pe urmele tale tăcută, ca un câine credincios,
în timp ce clipa adevărată, caldă, te înconjoară
și se lipește de tine ca o stea căzătoare.
Din când în când inima trebuie să se sprijine de tine
ca un fugar încolțit de hăitași – ea bate, bate, bate
prăbușită pe lespezile zilei înecate în tristețe.

Nu, durerea nu e un capăt de drum,
în barca pescarului tremură luna
sub ea rătăcește nestingherită marea
și-n lemnul ei stau îngropate poveștile din covergile copilăriei –
inima vede, inima ascultă, inima bate, bate, bate –
suferința poate fi uneori un cântec,
dacă n-o acoperă plânsul.
Binele și răul rătăcesc în gerul fumuriu deasupra mării
strigătul și rugăciunea rătăcesc în tine însuți,
singurătatea se clatină înfrigurată în oglinda lacomă a mării.
Din când în când un fior rece taie ca o aripă neagră
livada de vișini a sângelui.

Capătul drumului e un vameș ascuns,
de care fugi în timp ce te apropii.

Inima bate, bate, bate cu o spaimă împietrită –
o voce te cheamă încet (din adânc sau din cer?)
Inima bate, bate, bate,
inima fuge, fuge, fuge
plânsul stă la masa tăcerii –
suferința este un cântec îngânat,
repetat de vameș în covergile timpului.

litere

Din poezia lumii

Serghei BOBROV (1889–1971)

În prezentarea şi traducerea lui **Leo BUTNARU**

În lunga şi nefericita sa viaţă, Serghei Bobrov cunoscuse încă activitatea cercului literar „Centrifuga", condus de Andrei Belîi, unde se studia ritmica poetică. Avea să devină autorul unor cercetări referitoare la istoria şi teoria prozodiei, semnând şi una din primele *antiutopii* ruse, „Răscoala mizantropilor". Este cunoscut şi ca eminent specialist în statistica economică, dar şi ca traducător al lui Voltaire, Stendhal, Dickens, Shaw, remarcabil popularizator al matematicii.

După ce avea s-o rupă cu „Centrifuga", începând cu anul 1916, ajunge la certa individualizare a stilului său poetic, fapt evident mai ales în cea de-a treia carte, „Lira lirelor" (1917). În 1923, la Berlin, publică – menţionează el – *poezoromanul de gen accelerat* „Specificarea idiotului".

O vreme, a fost de-a dreptul marginalizat, „exclus" din literatura timpului. Poemele sale din anii '30–'50 par a înclina spre o formă clasicistă, însă latura lor experimentală, modernă nu dispare, ci doar trece în registrul de adâncime al esenţelor. De altfel, creaţia din această perioadă, ca şi cea din anii '20, avea să fie publicată abia spre sfârşitul secolului trecut.

În mare parte, scrisul lui Serghei Bobrov se situează exact la antipodul opiniilor conform cărora futurismul rus (spre deosebire de cel italian, să zicem) ar fi unul care priveşte în... trecut. Pentru că, proteic-whitmanian, versul „devine" şină de cale ferată, şerpuitoare peliculă de cinema, pistă pentru automobil („Pe trotuare aeriene / Coboară alergătoarea limuzină / Înmlădiindu-se în vitala ambră") etc. Poemele sunt deja departe de patriarhalismul izbelor sau slavofilism, respirând ozonul tare al timpurilor în care sunt plăsmuite, avide de deschiderile de orizont ale viitorului, spre care se avântă vehicule cu „cele trei sute de mii de puteri". În genere, este o prozodie modernă, în care caracteristicile, tendinţele, aspiraţiile avangardei sunt „încastrate" în cinetica, dinamica verbului ca – implicit – mărturisire *ars poetica*, precum în oratoriul „Lira Lirelor" (1913), dedicat lui Boris Pasternak, când protagonistul pretinde „aur(ul) vieţii, / Porţile infinitelor sensuri", sau: „Dă-mi intenţionata mea Liră a Lirelor", spre-a ajunge la emanaţii surprinzătoare de „creaţie radioactivă", ceea ce înseamnă: „A emana viaţă – lucire / În luxul vodcii de Danzig, / În băutura lui Faust". Parcă aici nu ar fi prezentă certa mărturie că, de fapt, în pofida manifestelor „despărţitoare" de trecut, avangarda râvnea o continuitate a alchimiei poetice de peste timpuri; de peste „toate" timpurile? Iar avangarda, cu democraţie, liberalism, spirit novator, perpetuă căutare şi descoperire îşi poate asuma drept generic (şi... siglă) „Porţile infinitelor sensuri", în timp ce „intenţionata Liră a Lirelor" sugerează posibilitatea construcţiei, regiei, ingineriei, dacă vreţi, – a ceva ce e, deja, dincolo de (încă, la simbolişti) înfrigurata jinduire a inspiraţiei, invocarea muzelor care, se ştie, uneori – pot să vină, dar, alte ori, pot să se lase şi prea mult, fatal de mult aşteptate.

LIRA LIRELOR (oratoriu)

Lui Boris Pasternak

O, îndreptaţi odată drumul
spre ţările Hiperboreenilor!
Iv. Konevskoi

Neobişnuita alură a timpului
Oasele-şi aşterne în faţa acestei veri.
Săvârşim peste repezile gheţuri –
Acest zbor noi – solitari.
Viaţa, ca moara imposibilităţilor,
Adună tainicul bob:
Culoarea şi sunetul oboselilor
Şi incomparabilul clopot.
Dar dă-mi, o, aur al vieţii,
Porţile infinitelor sensuri
Lovind, ca razele, în lentile –
În freamătul prăpăstiilor imaginate.
Învredniceşte-mă, zeiţă, să cânt neasemuit
A aurului curgătoare grăsime străvezie;
Dă-mi intenţionata mea Liră a Lirelor.

I
Pe trotuare aeriene
Coboară alergătoarea limuzină
Înmlădiindu-se în vitala ambră,
Cheltuindu-şi cele trei sute de mii de puteri.
Curcubeiele se înalţă ca arcurile,
Cercurile lor – precum tobele dinamului,
Plugurile cercurilor – pătrunzând, sunt uşoare;
În sus răsturnată-i o groapă de aer.
Şi acest spaţiu procurat nobil
Mormânt al nălucilor şi viselor,
Al corsarului mort de îndelungă aşteptare
Şi metrul imperceptibil.
În jur se roteşte veselia de dragoste
(Nu am timp de a o descrie!),
Hiperbole, elipse – învârtejesc circumferinţe
Peste care apare oştirea zburătoare.
Întinse-s în sălbatică nemărginire
Căi fără văzduh:
Lactaţia lor
Exactitatea, răsucirea, îngrămădirea
Invită a se bea cântecul nostru şi de-a merge.

II
Sicrioviaţă dansează insuportabil,
Sustrasă-i de sculptură;
Taine ofilite se aruncă în prăpastie,
Demenţii întredeschid buzele.
Opreşte-te, viaţă, în sălbatic salt,
În faţă – talaz neaşteptat –
Şi cine-i va linge rănile,
Cine-i va spune că tocmai el este: –
Cel imperceptibil?

III
Limuzina duce albastrul curcubeu
Şi rarele explozii bucură robii.
Răsculaţi-vă pe firul poruncilor,
Viselor daţi-le otravă, prăpăstiile vieţii.
Iubiţi cu inima zdrobită,
Aruncaţi toate cuverturile –
Pentru ca peste lumea orbită
Să se înalţe o nouă zână-a frumuseţii.

IV
Dansul demenţelor – ne ia şi pre noi
Cu hora sa, – şopteşte, sâsâie, arde:
– Înălţaţi un nou Zambezi,
O nouă strâmtoare Bering,
O nouă Atlantidă!
În explozii permanente –
Pe alergător mangan şi fier,
Noua viaţă a cariatidei.
Creaţie radioactivă!
A emana viaţă – lucire
În luxul vodcii de Danzig,
În băutura lui Faust.

V
Nu ne-a rămas decât să-i întâlnim
Fuga, braţele, buzele, negrul şi albastrul ochilor
Şi cu lire subţiri să-i marcăm viaţa.
Deci, fii înluminare de smaralde,
Fii aurul neînvins.
Fii drapelul albului imaculat,
Porţi de neurmărit
Fii făclie la ospăţul nostru,
Liră a Lirelor dăinuitoare în nefiinţă.

(1913)

* * *

Etern o să mă îmbăt cu această suferinţă,
Cu oglindirea unui vis străin;
Suflete, tu mă duci spre câmpia unde
Domneşte a câtorva suflete adâncime.
Hărţuieşte-mă, floare de câmp,
Să ajung, să răzbat şi viaţa să o înalţ,
În arome, pe tunelul simţitu-le-a în vis,
Pe calea unde ne-a fost dat a ne întâlni –
Cele câteva suflete.
Tot mai neînţelese fi-vor spusele mele;
Petele râurilor în solare răsuflete,
Împestriţează ochii şi buzele mele.
Trebuie să merg în vasta câmpie
Unde-s câteva suflete.

(1913)

ÎN MEMORIA LUI IVAN IGNATEV

Nici Acela, nici Aceea Ţie, Unicul.
I. Ignatev, *Onan*

În viaţă-şi ia zborul ca un peşte întunecat,
Ducând un fir de viţă dincolo de nori,
Însă tu, tinzând, ai conturat ozoare.
Şi ieşea târâş lumina din sicrie,
Ah, tu ai fi, dănţuitor stană-îngheţat!
Mărginaşele meleaguri ale obidiţilor cereşti!
Tu, ctitor, lup zămislitor, –
Al ţărmului alb ne-vesel mergător!
Bat greu, posomorât, beau întristat,
Crede-n tânguioasa curgere-om!
Acestui brav încătuşat în fiare
Peste apa râului arcul i s-a frânt.

(1914)

* * *

Nici astăzi încă nu-i destul de clar,
Dar mai exact– nici că s-ar fi putut;
Ce frig ghimpos, ce frig sălbatic!
Caterinca mea, caterincă,
Cerneala, un toc – maro – de scris;
De necrezut că, împreună, am putea cânta ceva
Nici plăcut, nici vesel.
Când toate mutrele tihnite
Odihnească-se în vălul căldurii:
Neliniştea-mi – aş vreau să spun – mi-a şters
Profilul chiar din propria mea voce.
Numai unul singur, unicul
Ar fi fost în stare...
Şi-ar fi putut da seama: că eu, astfel,
Însă el... de el nu am vreo ştire, şi
Mă întreb de nu cumva
O fi murit prietenul meu drag.

(1916)

* * *

Gură însângerată şi flacără aspră
Cantemir*
Se va lovi de clopot pasărea,
Moartă căzând,
Şi îi răspunde un vajnic,
Îndepărtat şi profund sunet.
Nu e aidoma şi în această inimă
Ce se înflăcărează de la rugul
Îndepărtatelor incendii şi ţipete
Şi împuşcături nocturne,
Cald, în văzduh, şuierând,
Văzul jucând precum lăstunul
Loveşte violent
Bucuros de tainica duioşie.
Şi iată-l stând, ca păsăruica,
În palmele mele,
Ca luna nouă, săvârşind ocolul
Apoi afundându-mi-se în ochi,
Peste ea se aprinde proeminentul
Şi întunecatul meu gând,
Căruia îi răspunde gingaşul
Şi tânguiosul fluier al visului.

(1920)

_____
**Antioh Cantemir (1708-1744), unul din fondatorii clasicismului în poezia rusă.*

Răsculaţi-vă pe firul poruncilor,

Viselor daţi-le otravă, prăpăstiile vieţii.

Iubiţi cu inima zdrobită,

Aruncaţi toate cuverturile –

Pentru ca peste lumea orbită

Să se înalţe o nouă zână-a frumuseţii.

traduceri

Mircea Bârsilă

Civilizaţia modernă în viziunea lui lui Al.Philippide

Al. Philippide a contestat cu vehemenţă, în mai multe poezii şi poeme, atât „zarurile măsluite" ale raţiunii prometeice, cât şi iraţionalul cu statut de principiu, un principiu negativ, al lumii. *Atitudinea polemică* faţă de civilizaţia modernă, o civilizaţie bizară, se află într-o relaţie de complementaritate cu feluritele sale revolte de factură metafizică, iar capacitatea de „a sesiza" cele două forme de manifestare ale *iraţionalului* (iraţionalul ,,natural" şi, respectiv, iraţionalul uman de sorginte prometeică) şi de a le textualiza liric îl plasează în rândul poeţilor al căror mesaj se împlineşte în spirit contestatar.

Prin **apocalipsele** sale – marcate, în subtextul lor, de o accentuată nuanţă moralizatoare - Philippide contestă ofertele tot mai primejdioase ale civilizaţiei moderne şi, implicit, ale **ştiinţei**, ce denaturează, în expansiunea lor, însăşi natura umană.

Un dramatic motiv de respingere a noii ere a umanităţii îl constituie, sub aspectul amintit, identificarea omului, printr-o diabolică fuziune a biologiei şi ingineriei, cu „o maşină" şi ignorarea misterului ascuns în sufletul şi în spiritul fiinţei umane, mister imposibil de prins în subtile formule fizice şi în grafice pur şi simplu ridicule: *„Din craniu mi-au lăsat doar o fâşie,/Un ciob ca să-mi servească de suport;/Şi-acum, zbârcit şi puhav, pe tipsie,/Stau la hotarul dintre viu şi mort.//Cu vinişoare fine mă legară/De-o inimă de gumă, de bronhii de oţel./Un sânge care nu-i al meu strecoară/În mine-o existenţă fără ţel.//Aud fără ureche şi văd fără privire,/Aşa cum simţi în braţul absent un puls bătând./Trăiesc în mine ca pură amintire./Fiinţa mea e numai memorie şi gând /(...)//Sunt împânzit cu sârme şi cu ace./Electrice imbolduri mă bântuie mereu .../Cu-aceste meşteşuguri subtile, orice-aţi face,/Tot nu puteţi pricepe ce-i în adâncul meu /(...)//Un scris din care nimeni nimic nu înţelege,/Din care doar atât puteţi alege/Că eu exist, făptură sibilină,/La pragul dintre viaţă şi maşină".* (**Incomunicabilul***)*

Negativa utopie umană infirmă înţelesul nobil al cuvântului *anthropos* şi evidenţiază dimensiunea întunecată a performanţelor prometeice obţinute de iscoditoarea minte omenească.

Îngrijorarea poetului din această poezie face pereche cu mesajul straniu al poeziei *Cel din urmă om* - ce se identifică, în decăderea sa, cu ,,cel mai proaspăt Prometeu" şi pe care îl poate vedea fiecare în oglindă (!).

În ultima lor ipostază prometeică, oamenii vor ajunge, în viziunea lui Philippide, doar *să pară* că sunt. ,,Zănaticul" vânt – cum sugerează poetul - va lega ipotetica tragedie umană de certa tragedie a peisajului: *,,Nu-i greu să vezi pe faţa vie-moartă/Că ochii nu-s ai feţei care-i poartă,/Tot astfel cum urechile-s străine/De cap, iar capul stă pe umeri strâmb/Şi cu nasul fluturatic ca o coadă,/Cu urechile în cumpănă se ţine/Să nu cadă. /(...).//Ce s-a-ntâmplat? Cândva, odinioară,/Când capul sta pe trupul lui adevărat,/Un vânt l-a smuls din umeri şi l-a lăsat să zboare,/- Şi-n vremea-aceea, după cât se pare,/Toate capetele au zburat.//Târându-şi zborul silnic de păsări ostenite,/Capetele izgonite/Nu-şi mai găsiră trupurile vechi,/- Şi-aşa se însoţiră din nou, la întâmplare,/Cu alte trupuri fără cap, rătăcitoare.//- Tot astfel nu-i nici glasul cel/Al gurei care l-a rostit;/Şi glasul a zburat şi el/Şi-n altă gură s-a adăpostit.// (Ar fi pe urmă că de-atunci de când/Va fi suflat acel zănatic vânt,/Oamenii par numai/Şi nu sunt.)//Şi-acesta-i cel mai proaspăt Prometeu,/Până mai ieri homuncul de muzeu;/Dar de când vântul cel ciudat colindă/Îl poţi vedea în fiecare-oglindă"...*

Imaginea însoţirii capetelor, la întâmplare, purtate de un vânt malefic, cu alte trupuri fără cap, aminteşte de aceste versuri ale lui Empedocle: *,,Astfel multe capete fără gât crescură/Braţe goale s-au făurit atunci fără umeri/Feţe fără frunţi rătăceau atunci pretutindeni" (*Empedocle, *Purificările,* în *Filozofia greacă până la Platon*, vol. I, partea a doua, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1979,p. 492, trad. de Felicia Ştef*).*

Într-o asemenea lume, pusă în pericol de demonul ştiinţei, opţiunea poetului se îndreaptă către modelul reprezentat de **poeţi**, de „visătorii" ce sorb „otrava sfântă" din **hârbul craniului** lui Hamlet, cel ce trăieşte simultan printre vii şi morţi şi a cărui gândire de tip meditativ – specifică „omului de litere" renascentist – sit *:,,Biet prinţ nebun, hrănit din vis, menit/Să cauţi veşnic visul care doare,/Gândirea ta zvâcnită către soare/În fulger negru a încremenit,/ Răzvrătitoare/ De in finit"* **(Umbră***)*

Evandru (personaj din *Eneida*, întruchipând demnitatea, bunătatea, dărnicia şi înţelepciunea; de la el a învăţat Enea modestia gestului prietenesc autentic) care are cunoştinţă atât despre *Cărţile Sibilinice*, cât şi despre **năzdrăvăniile** omului modern, inclusiv despre navele trimise spre stele, pune într-o relaţie **antagonică** prezentul şi vremurile când oamenii ţineau legătura cu zeii, bazându-se pe o altă „învăţătură" decât cea actuală. Blândele întrebări ale lui Evandru conţin o îngrijorare „strămoşească", aidoma aceleia a larilor şi penaţilor: *„Un venetic din lumea largă, Narses,/Î-i dete foc ticsind-o cu câlţi muiaţi în smoală;/Şi cărţile Sibilei pe veşnicie arse-s./Dar ce nevoie mai aveţi de ele/Voi ce trimiteţi nave către stele /(...)/ Avem în vremea noastră, i-am răspuns,/ Într-adevăr, năzdrăvănii de-acestea./Dar cum se face oare că despre ele vestea/Până la voi, în fundul Legendei, a ajuns!"* (**Călătorie şi popas**)

Revoltat de caznele la care este supus pământul de către „fiii industriei", poetul visează o stranie **răzvrătire** a lumii vegetale (de la lichenii palizi ai cercului polar până la giganţii arbori ai lumii tropicale) împotriva „omului flecar" care este vinovat de uzurparea „mutei lor domnii primordiale". Poezia *Răzvrătire* se încheie cu o strofă în care este exprimată speranţa că, poate, în viitoarele vremuri exemplul lumii vegetale va fi urmat de metalele din pântecul pământului şi chiar şi de „pietrele sculpate". Spectacolul revoltei se desfăşoară după modelul luptei dintre zei şi demoni, luptă descrisă în *Mahabharata*, şi, respectiv, după modelul luptei dintre cele două generaţii de zei ai Greciei antice (Titanii şi zeii olimpieni): *„Eucalipţi şi cedri cu braţe uriaşe/Şi baobabi bubonici cu trupul numai noduri/Se năpustesc năprasnici spre marile oraşe/ Zdrobind palate, fabrici, gări, hale, turnuri, poduri.//Din ecuatorialele coclauri/Lianele cu braţe de hidre şi balauri/Se furişează şi se-ntind,/Îşi iau avântul/Şi-ntr-o reţea de funii vii cuprind/Pământul.//Şi arbori fără nume, giganţi ce braţe-căngi,/Ies fioroşi din junglă cu uraganu-n coarne/Purtând, drept coliere, şerpi boa şi, drept goarne,/Maimuţe urlătoare împleticite-n crengi/ (...)//Din crengi ca din ascunse catapulte/Sar stânci întregi zvârlite la depărtări de stele/Şi cad peste pământ atât de multe/Încât astupă mările sub ele//În orice fir de iarbă un ghimpe încolţeşte,/În fiecare frunză un ochi ascuns palpită;/Şi în pământ tuberculi şi bulbi scobesc hoţeşte/O boştiură perfidă ce-i gata să te-nghită."/*

Înspăimântat de „ţelul" iraţional spre care se îndreaptă „omeneasca lume" a Vârstei de Fier, acela al autodistrugerii (încât s-ar putea ca supravieţuitorii să ajungă a se lupta între ei cu buzdugane şi seceri de piatră, „la fel ca-n vremurile quaternare"), poetul, în poezia *Pământului*, mizează, mustrător şi sarcastic, pe „viitorul rege al naturii" pe care animalele – porcii, măgarii, viermii, şerpii solitari – îl vor scoate din adâncul mării şi al pădurii. Gândul la sfârşitul catastrofal al acestui ciclu al vieţii pământeşti este însorit de raza speranţei într-un nou început, într-o regenerare totală a lumii sub o altă regenţă decât cea umană: *„Pământule, îmi place să te ştiu/Înfăşurat în neguri de pustiu,/ Despovărat de omeneasca lume/Şi-n haos învârtindu-te mereu/Ca-n timpuri foarte vechi când n-aveaţi nume/Nici tu, nici sora ta mai mică, luna//O, cine-ar fi putut ghici atunci/Că la cumplite cazne-au să te pună,/Şi că tot trupul ţi-l vor scotoci/Ca să-ţi răpească vlaga cea mai bună!"**

În viziunea lirică a întoarcerii planetei la etapa ei pre-adamică, aceea când omul nu era încă „regele naturii", se recunoaşte cu uşurinţă aversiunea faţă de exagerările demonico-titanice ale omului care acţionează fără să ia seama la transformarea sa într-o victimă a progresului tehnologic şi a lui Prometeu ajuns o „unealtă" prin care se înfăptuieşte vechiul gând al lui Zeus: acela de a distruge neamul omenesc.

Negativa utopie umană infirmă înţelesul nobil al cuvântului **anthropos** şi evidenţiază dimensiunea întunecată a performanţelor prometeice obţinute de iscoditoarea minte omenească.

Sensul nobil al cuvântului **anthropos** a fost explicat de Platon în *„Cratylos"*: *„Acest nume* ***anthropos*** *arată că, în vreme ce toate celelalte vieţuitoare* ***nu cercetează, nu compară*** *şi* ***nu examinează*** *(anathrei), omul, de îndată ce a văzut a şi examinat şi judecat ceea ce a văzut. De aici, aşadar, numai omul dintre toate vieţuitoarele a fost în chip potrivit numit* ***ánthropos*** *întrucât el examinează ceea ce a văzut"*(*Cratylos*, în Platon, *Opere* III, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978, trad. de Simina Noica).

În lirica lui Al.Philippide, iconografia mesajului contestatar, de factură **metafizică** **(**împotriva timpului, împotriva finitudinii şi limitelor opresive care interzic reversibilitatea existenţei, multiplicitatea vieţii sau visul unei situări proteice în lume) fuzionează cu o permanentă revoltă **etică** exprimată în viziuni de factură escatologică şi care au o puternică nuanţă moralizatoare, fapt care subminează, într-o măsură mai mică sau mai mare, lirismul propriu-zis.

Sub povara feluritelor anxietăţi din categoria acelora cu care nu se poate negocia, Philippide contestă mentalitatea omului modern în ipostaza de ,,copie rea" a lui Prometeu.

În principiu, viziunile „profetice" ale sale, viziuni ce se circumscriu aşa-numitei paradigme a **negativităţii**, se desfăşoară sub semnul înţelesului – un înţeles cu o nouă poleială simbolică – al sintagmei *Ecce hommo*!

studii

Dumitru Augustin Doman

Un poet hedonist

Spectacolul poeziei

Sterian Vicol este un poet „aşezat", cu cărţile pe masă, la locul lor, iar el la locul lui în dicţionarele scriitorilor români. Născut în 1943, a debutat în 1968 în revista *Amfiteatru*, iar editorial în 1976, prin concurs la Editura *Eminescu*, cu placheta *Harfele grâului*, între timp publicând vreo 15 volume de poeme şi grupaje prin mai toate revistele literare din ţară. El este de 15 ani redactor-şef al revistei *Porto Franco*, dar şi un bun activist cultural, preşedinte al Societăţii Scriitorilor „Constantin Negri" din Galaţi şi organizatorul Festivalului „Grigore Hagiu" de la Galaţi şi Tg. Bujor. Şi ca vârstă, dar şi ca stil poetic, Sterian Vicol se află la graniţa dintre promoţia şaptezecistă (după Laurenţiu Ulici) şi optzecişti, mai aproape de primii, cu cei din urmă având în comun în special dimensiunea ludică a poeziei sale. Are, în acelaşi timp, poeţi preferaţi pe contemporanii săi Ioanid Romanescu, Cezar Ivănescu şi Mihai Ursachi, iar în boemă pe Fănuş Neagu şi Grigore Hagiu, iar în general are cultul prieteniei literare, la festivalurile literare din ţară fiind un conviv fermecător. Ziceam de boemă? Sterian este, printre altele, creator de cafenea literară în centrul Galaţilor.

Principalele elemente/motive ale liricii lui Vicol sunt femeia, vinul şi poezia, despre care poetul scrie cu fervoare, el fiind un hedonist, un epicurian, în vers clasic sau liber.

În ultimii ani, Sterian Vicol a publicat o „trilogie": *Memoria lui Femios*. Primul volum este, până la un punct, unul de memorii, pur şi simplu: copilăria poetului expusă în povestiri scurte, nostalgice, cu personajele satului natal care l-au marcat până la plecarea la liceu şi mai apoi la facultate. Pe urmă, el o sfârşeşte tot în vechea patimă a poeziei. Criticii au fost reticenţi la recepţie, în primă fază, volumul fiind semnat Sterian Dumitru Vicol; după lectură, însă, au înţeles că e vorba de acelaşi poet SV, care mai are totuşi moştenit şi patronimicul Dumitru.

Cel mai recent volum – *Memoria lui Femios III, Ielele şi elegiile lui Terian* (Editura *Junimea*, Iaşi 2015) este unul numai de poezie, dar profund personal, intim, pornind de la „cuvântul tutelar" ca moto al lui Femios, cunoscutul poet de curte al lui Ulisse, dar şi autor de ode vremelnic al peţitorilor Penelopei: „Sunt inspirat de un zeu de sus. Dar mi-am învăţat singur meşteşugul". Cele mai multe poeme sunt localizate (Ţuţcani, Independenţa, Galaţi...) şi datate 2014, dar mai ales 2015. Acest lucru le justifică includerea în ciclul *Memoria lui Femios*, carte ce se doreşte a fi un fel de memorial. Dar nu doar aceasta, ci şi elementele din poeme care trimit la copilăria poetului: stejarul tânăr (căruia-i închină aici un ciclu de elegii), Râpa Zbancului (şi acesteia îi dedică un ciclu, *Cartea de duminică*), salcâmii, Moş Bugeac, Maria, Bătrânul orb (ultimul ciclu al cărţii)...

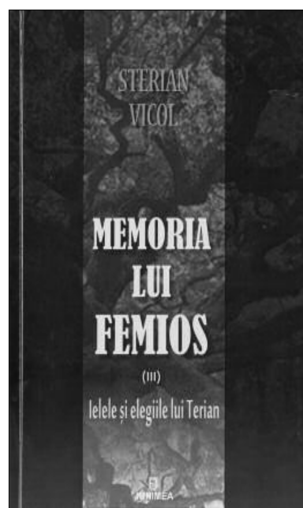
La pagina 63 găsim un „portret" antologic, reprezentativ pentru această retrospectivă nostalgică a lui Sterian: „Femeia aceasta nu-i Maria Magdalena,/n-are dinţi, poartă placă de aur/face dâră de scrum şi loveşte cu/trupul tot ce-i iese în cale;/Ea are tupeu ca o prezicătoare,/ singură şi-a croşetat propria piele,/se zice că nu are duşmani decât/iubiţii ei câţi vor fi fost -//O, femeia aceasta mută creşterea ierbii/de pe panta muntelui, direct în coliba/păstorului uitat de lume.//Gurile rele spun că femeia aceasta/ar fi fost în palatul lui Saddam,/fiindcă ea n-a sângerat pentru nimeni,/femeia aceasta este cine vreţi voi/să fie, nici ea nu v-a văzut vreodată,/nici măcar nu ştie că eu scriu ce scriu/despre ea, despre umbra ei proiectată/pe marginea pădurii, despre biserica/din deal care a ars după ce femeia/aceasta a intrat în altarul aurit/de odăjdiile preoţilor tineri!//Şi totuşi săracii de pe Dealul satului/când o văd pe femeia aceea tăind/cimitirul în două, o strigă Maria, Maria!"

Vorbeam de dimensiunea ludică a poeziei lui Vicol. Într-un poem intitulat chiar *Poezia*, după ce face o reverenţă de credinţă metaforică („Fiara bolnavă înflorind regiuni,/la tine eu nu renunţ niciodată,/fiindcă, din când în când, tu/renunţi la scrisul meu de verde stejar..."), după ce mai face un excurs grav prin meandrele poeziei din titlu, poetul o dă pe o „joacă" serioasă: „...Foaie verde rozmarin, rozmarin,/vulturim până murim, murim,/de din lut şi ram, până-n cer/unde cântecele pier -/Ding-dang, clopotul sting/pleoapele ţie nu-ţi mai ling/fiind-c-ai fost otravă dulce/trupul meu să mi se culce!..."

În sfârşit, în ultimul ciclu din volum – *Drumul cârtiţei sau Învăţături în casa Bătrânului orb* – Vicol aminteşte de Nichita Stănescu prin abstractizarea maximă a discursului liric: „Mai presus de femeie e numărul,/Dincolo de număr e cercul înscris/În sunetul nisipului – singura vamă/A aştrilor – capcană veşnică a timpului/Călătorind în umbra sa invizibilă,/Imperceptibilă urmă de larvă/Sămânţă de zbor!"

Acesta este poetul Sterian Vicol, cel cu peste 15 cărţi pe masă, la vedere, cu ele dând seamă, că doar de aceea se zice *scripta manent*!

Poezia dintre viaţa cotidiană şi livresc

Aurel Ştefanachi este cunoscut astăzi îndeosebi pentru laborioasa lui activitate de editor, de patron al editurii Tipo Moldova din Iaşi cu colecţiile ei de Opera Omnia (poezie, proză scurtă, roman, critică, eseu/reportaj etc.), colecţii în care şi-au antologat opera cei mai importanţi scriitori români contemporani: câteva bune sute. Dar, Aurel Ştefanachi este şi un poet optzecist, ce e drept, voit marginal, un poet prezent în anii '70-'80 în cenaclurile din Iaşi, precum şi în revistele literare din centrul cultural moldovean, făcând parte dintr-o triadă care-i mai cuprindea pe poeţii Cassian Maria Spiridon şi Nicolae Panaite. Este cetăţean de onoare al municipiului Iaşi, ca „promotor al revoluţiei române" în 14 decembrie 1989, dar şi deţinător al Ordinului Meritul Cultural în grad de Cavaler.

Ca poet, a debutat editorial exact în 1980 cu *Poeme*, dar în tot ultimul deceniu comunist, n-a mai reuşit să apară cu un al doilea volum. L-a publicat exact în 1990, el fiind scris însă de mult timp.

Cel mai recent volum al său e *Închiderea jocului* (*Tipo Moldova*, 2014, colecţia BIBLIOFIL poezie contemporană), volum apărut în condiţii grafice de excepţie. Interesantă este găselniţa cu primul şi ultimul poem olografe. Primul, e un fel de artă poetică, sau, oricum, un excelent poem introductiv, o *Scrisoare deschisă*: „În portul Constanţa/Un uriaş Albatros/Lent şi tăcut/Rumegă frumuseţea/Femeilor din vara trecută...//Uneori valurile Mării/Îl acoperă definitiv//Atunci când este chemat/ La Administraţie/Pentru răspundere/Şi delăsare//Mereu se /Recomandă/cu numele meu". Aşadar, cândva, magistrul ieşean Mihai Ursachi se credea pelican, iar acum poetul ieşean Aurel Ştefanachi se consideră albatros.

Discursul liric al lui Ştefanachi este unul deloc monoton şi cursiv, el îmbinând trăirea intensă, segmentele, calupurile de viaţă, cu livrescul. Aşadar, de la un poem la altul, discursul liric are un relief estetic mereu în schimbare, în căutare febrilă de înălţimi sau, după caz, de întinderi calme. El scrie poezie despre poezie, relevând actul creaţiei în nelinişte a lui, dar şi rezultatul liric cu totul surprinzător: „nu mă închin zidului de aur/nu ador poziţia acestui mort/nu scriu decât auzindu-mi carnea/şi spiritul într-o malefică restrângere/până se naşte punctul – ce-i un uriaş/bloc de gheaţă".

Ioan Holban găseşte, cu un diagnostic exact (cât de exact poate fi un diagnostic în materie de poezie!), că „poezia lui Aurel Ştefanachi este una a contrastelor dure, violentând imaginea (ideea primită) a cititorului pentru care poezia e un „ce" delicat, zbor planat deasupra lucrurilor". Şi dacă n-a exemplificat criticul afirmaţia, o facem noi: „cu toată puterea îngerul-cub/printre oamenii mari ascuns/căzut în perversiune/muşcă femeile frumoase/de fund//greu de tot/îi acopăr fărădelegea// pierdut prin magazinele/DOMO schelălăie – sau bine/înfipt sub rochiţa vreunei/ vânzătoare stă lungit/şi arde//îngerul-cub – atât de/perfect/atât de/decăzut".

Aminteam mai sus de livresc în poezia lui Aurel Ştefanachi. El echilibrează volumul, îl face unitar alternând poemele mai cuminţi (în sensul folosirii exclusiv a aşa-ziselor cuvinte poetice şi metafore clasice în lirismul lor), cu cele oarecum „stridente", cele livreşti, cu măsură livreşti, cu cele trăite intens, iar pe acestea cu cele ludice, uneori jucându-se, precum odinioară concitadinul său Ursachi: „Astă-vară pe mal/Îngropat – aruncat/În forma Ta/Creşteam o cişmea//Pe dig – în singurătate/În erudiţie – ca precauţie/Sufletul meu s-a ridicat/Pe coapsa Ta cu minuţie". Dar, dincolo de toate aceste permanente căutări, descoperi că este vorba, până la urmă, de aceeaşi mână, de acelaşi stil liric sau, uneori, ostentativ antiliric.

Recapitulând, aşadar, Aurel Ştefanachi scrie poezie între cotidianul vieţii şi livresc (ordinea fiind şi invers, uneori), ca-n acest poem intitulat *A doua parte a unui discurs metafizic*, din care cităm finalul: „Gogol după ce s-a întâlnit cu/Akaki Akakievici şi-a ars toate manuscrisele/aproape mort s-a/ dus la prefect şi l-a rugat să-l/îngroape oriunde..., spiţerul/studiind cu asiduitate sânii/adolescentelor a rugat maimarii/ garnizoanei să-l împuşte...//fereastra camerei mele brusc/transformată în MAREA EGEE/m-a înghiţit pentru totdeauna/dacă nu mă credeţi -/mergeţi şi vedeţi".

Nonşalanţa aceasta din ultimele versuri are un aer cât se poate de firesc în poezia lui Aurel Ştefanachi.

Iulian Moreanu

În ploaie

Fiind în afara localităţii, circulam cu faza lungă aprinsă. Nu aveam viteză mare, pentru că ploua torenţial. În maşină era plăcut, motorul abia se auzea torcând, iar Adele cânta cum ştia ea, adică divin. O îngânam afon. Eram singur pe şosea şi aş fi condus aşa până la capătul pământului.

I-am văzut de la depărtare silueta şi am redus viteza. Însă nu mi-am dat seama, din prima clipă, ce putea fi. Un copac, curios crescut foarte aproape de şosea. Un animal ciudat. O fantomă.

Pe măsură ce mă apropiam, conturul trupului i se profila tot mai clar, iar goliciunea biciuită de ploaia furioasă şi atinsă de razele farurilor ce o prinseseră din urmă strălucea asemenea unei statui mergătoare de marmură. Da, era vorba chiar de o femeie care mergea dezbrăcată pe marginea şoselei, prin ploaia nebună care cădea ca mii de perdele transparente, una lângă alta.

Din câte observam, mergea cu o semeţie ce-mi părea a aduce a regină condamnată să treacă goală printre rândurile de supuşi care până atunci o veneraseră şi păstrau în continuare o atitudine de respect şi admiraţie, în ciuda situaţiei în care se afla stăpâna lor. Cineva însă, suferea. Trebuie că suferea cineva, pentru că această umilinţă nu o atingea, ci îi sporea şi mai mult strălucirea şi autoritatea.

Cu siguranţă că auzise fâşâitul roţilor, văzuse venind din spate lumina farurilor, dar nu se întoarse să vadă ce era şi să facă un semn de autostopist disperat. Mergea cu paşi egali, cred că aveau aceeaşi lungime şi-şi mişca mâinile parcă în ritmul unei melodii de dragoste.

Cred că un altul în locul meu ar fi claxonat-o ori ar fi oprit pur şi simplu maşina şi ar fi poftit-o înăuntru. Am ales însă o variantă la fel de proastă, conducând maşina cu o viteză la limita statului pe loc, însoţind-o ca un partener de plimbare, dar nici măcar acum nu s-a întors. Ca să nu-şi dea seama că o maşină rula la pe lângă ea şi era privită dinăuntru, cu o curiozitate îndreptăţită, ar fi însemnat să fie şi surdă, şi oarbă, ceea ce era imposibil.

Aproape că nici nu îndrăzneam să o privesc, deşi trupul ei avea nişte forme care ar fi stârnit dorinţe şi fantezii şi unui bolovan. Părul negru şi lung i se lipise de spinarea dreaptă, şi, din când în când, dădea din cap, ca şi cum încerca să-şi scuture, inutil, de altfel, apa de pe el. Mai degrabă era un gest prin care încerca să îndepărteze apa intrată în ochi. Gest la fel de inutil.

Am mers o vreme pe lângă ea, până când nu m-am mai putut abţine şi am deschis geamul:

- Femeie, eşti nebună, sau ce? am strigat la ea.

S-a oprit de parcă se trezise din transă şi m-a ţintuit cu ochii pe care-i bănuiam a fi, nu-mi dădeam seama de ce, verzi, ca două smaralde. Era o privire neutră, care nu exprima nimic.

Ploaia o îmbrăca în acea haină curgătoare, care lua forma trupului ei perfect, alb ca zăpada, din vremea începuturilor.

- Sărut mâna!

Altceva nu am ştiu să spun. Sau, mai degrabă, situaţia în care ne aflam amândoi m-a împiedicat să găsesc nişte vorbe mai potrivite. Era o idioţenie!

- Bună! mi-a răspuns femeia, rămânând neclintită sub ploaia năprasnică.

Nu părea a avea nici o jenă. Nuditatea cu care mi se înfăţişa nu-i crea nici măcar o urmă de sfială. Mai degrabă, eu ar fi trebuit să par ciudatul.

- Ştii, i-am zis, în urmă cu câţiva ani am avut o întâmplare ciudată. Ploua tot aşa ca acum, atâta doar că era ziua şi am luat cu maşina o femeie care stătea la ocazie. Era de o frumuseţe uluitoare, dar pe lângă tine ar părea o slută.

- Ştiu, a zis femeia.

- Poftim?

Sincer, nu mă aşteptam să zică ceva. Nu ştiu de ce. Probabil, cel mult să-mi zică vreo două şi apoi să-şi vadă de drum. Dar iată că, fără pic de modestie, spunea că ştie că este foarte frumoasă. Chiar dacă era. Asta m-a contrariat complet.

- Ştiu că sunt frumoasă, zise. Altceva?

- Altceva, ce? am întrebat fără să mă gândesc s-o invit înăuntru.

- Ce a urmat mai departe? Că trebuie să se mai fi petrecut ceva, din moment ce v-aţi adus aminte de acea întâmplare.

Îmi vorbea la plural, părea a avea tot timpul la dispoziţie spre a-mi auzi povestea, şi nici ea nu dădea de înţeles că ar fi vrut să urce la adăpostul oferit de maşină. Nici nu ştiu cum de ne puteam auzi. Am făcut un alt gest inconştient şi total aiurea. Mi-am trecut picioarele peste schimbătorul de viteze şi m-am aşezat pe scaunul din dreapta, ca să ne auzim şi să ne vedem mai bine. Nu i s-a părut deloc deplasată atitudinea mea. Cred că, dacă aş fi fost fumător, nu aş fi ezitat să-mi aprind o ţigară. Nu cumva i-aş fi oferit şi ei una?

- S-a întâmplat că, după ce s-a urcat în maşină ca o regină, a început să se poarte straniu şi să debiteze tot felul de aiureli... Că poate controla fenomenele naturale, că poate prevedea şi chiar schimba cursul evenimentelor şi aşa mai departe, că era să fac un atac de panică.

- Şi, ce era atât de ciudat?

Am rămas fără replică. Adică, toate astea i se păreau normale? Sau, oricum, fără a fi deloc ieşite din comun?

- Păi, totul...

- Nu acceptaţi că pot fi persoane care au aceste capacităţi?

- Ba da, cum să nu? Numai că, în contextul în care ne aflam, mi s-a părut mai mult decât ciudat, ca să zic doar aşa.

- Atunci, care e legătura dintre acea întâmplare şi... mine?

Mi-a venit să râd, şi chiar am schiţat un zâmbet:

- Cum care e legătura? am întrebat-o, neştiind dacă glumea ori chiar nu înţelegea. Mie, vă rog să mă scuzaţi, mi se pare evidentă. Plouă la fel ca atunci, atâta doar că acum este noapte, mă întâlnesc cu o femeie frumoasă, adică, mai frumoasă, doar că de data asta ea merge... complet dezbrăcată.

- Şi legătura? Care ar fi legătura? insistă femeia, având în privire o inocenţă dezarmantă.

La dracu! mi-am zis. Nu puteam să-mi văd de treabă şi să trec pe lângă ea făcându-mă că nu am văzut-o? Dar, cum poţi să nu opreşti când vezi mergând pe lângă marginea drumului, printr-o ploaie torenţială, o femeie superbă, cu desăvârşire goală?

Pe de altă parte, m-am gândit, ar putea foarte bine să fie o nebună, o prostituată scăpată cine ştie de unde, vreo nevastă infidelă prinsă asupra faptului şi căreia bărbat-su i-a aplicat o corecţie. Iar cazurile astea, în care te trezeşti implicat fie şi doar ca martor, nu pot aduce decât neplăceri.

- Legătura e... Credeam că se subînţelege. Adică... vreau să spun, dacă aţi fi fost în locul meu, nu aţi fi oprit maşina? Nu aţi fi fost puţin şocată? Pentru că, nu-i aşa, nu se întâmplă oricând şi oricui să întâlnească o femeie mergând dezbrăcată prin ploaie.

Femeia a făcut o jumătate de pas spre maşină, iar frumuseţea ei m-a tulburat şi mai tare.

- Şi, mă rog, cine v-a spus că plouă? Şi că sunt dezbrăcată? Nu cumva este vorba doar de imaginaţia dumneavoastră?

- Imaginaţia mea?

Eram uimit şi revoltat în acelaşi timp. Femeia asta îşi bătea joc de mine? Mă lua cumva la mişto? Şi parcă începea să se comporte asemenea... celeilalte, despre care tocmai îi spusesem câteva lucruri. Sau poate tocmai din acest motiv încerca să-i imite purtarea? Ca să-mi mărească temerile?

- Da. Imaginaţia dumneavoastră, a mea... Imaginaţia în general. Ia încercaţi să vă imaginaţi că sunt îmbrăcată.

Am schiţat un zâmbet.

- Da, da. Încercaţi asta, mă îndemnă femeia.

Am privit-o cu atenţie. Vorbea serios. Bine, şi până atunci afişase tot figura asta serioasă şi contrariată, de om care nu înţelegea nimic din ce-i spuneam. Au început să-mi treacă prin minte tot felul de fantezii sexuale. Mă întrebam dacă ar fi acceptat să intre în maşină şi să ne hârjonim puţin, apoi cum ar fi fost să o posed acolo, pe jos, în ploaie, lângă maşină. Mi-am dat seama că gândurile mi-o luaseră razna. Ba mă temeam ca nu cumva să mi le fi şi ghicit, întocmai „celeilalte”.

Am încercat din răsputeri să mi-o închipui îmbrăcată, dar nu am reuşit. Mi-am forţat imaginaţia cât de mult am putut. Nici un rezultat. Voiam să aşez pe ea o rochie, o fustă, o bluză, o pereche de blugi. Nimic. Rămânea la fel de dezbrăcată. Şi poate era mai bine aşa. Îmi ziceam că, indiferent ce ar fi pus pe ea, i-ar fi răpit din frumuseţea de statuie antică.

M-a trezit din gânduri zgomotul făcut de o maşină care venea din faţă. Nu cred că şoferul a văzut-o pe femeie. Altfel ar fi claxonat, ar fi aruncat câteva măscări pe geam, îndemnându-mă viril la acţiune ori poate chiar ar fi oprit. Şi, dacă ar fi oprit, ce s-ar fi putut întâmpla?

M-a trezit din gânduri zgomotul făcut de o maşină care venea din faţă. Nu cred că şoferul a văzut-o pe femeie. Altfel ar fi claxonat, ar fi aruncat câteva măscări pe geam, îndemnându-mă viril la acţiune ori poate chiar ar fi oprit. Şi, dacă ar fi oprit, ce s-ar fi putut întâmpla?

- Nu reuşiţi, aşa-i? mă întrebă femeia.

- Sincer, nu, am recunoscut cu dezamăgire în glas.

- Mă aşteptam...

- Şi dacă aş fi reuşit? Ce s-ar fi întâmplat?

- Nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit. Decât că v-aţi fi convins de forţa imaginaţiei. Căci, despre ea vorbeam, nu?

- Sunt convins de acest lucru, pentru că întâmplător lucrez în domeniu... Doar că, acum, fie nu mă pot concentra suficient, fie, din cine ştie ce alt motiv, nu reuşesc şi pace!

- Pentru că nu sunteţi suficient de convins şi determinat.

- Se poate şi asta.

Urmă o pauză lungă. Ploaia cădea la fel de uniform, apăsat şi mirosind ciudat a zăpadă topită. Femeia mă privea fix, clipind rar, iar, la câteva secunde, îşi dădea la o parte părul ud, care-i intra în ochi. La lumina becului din interiorul maşinii i-am văzut părul pubian pe care apa i-l răsucise într-un smoc ascuţit de fire negre ca păcura, din vârful căruia cădeau picuri din apa ce i se prelingeau dinspre umeri, ocolind sfârcurile trufaş avântate în sus ale sânilor, apoi alergând pe pântecele plat şi abia apoi poposind câteva clipe pe sexul frumos conturat, preluându-i din miresme şi ducându-le spre pământul care le primea hulpav şi nemeritat, fără pic de recunoştinţă.

- Ştiţi ce? mă scoase femeia din încurcătură, pentru că nu aveam idee cum puteam continua, iar situaţia în care ne aflam, eu în maşină, la adăpost şi căldură, iar ea afară, goală-goluţă, în ploaia de vară, nu rece, în nici un caz, dar destul de răcoroasă, şi neplăcută, totuşi, având în vedere că era noapte, mi se părea de-a dreptul ridicolă.

Am tresărit, plăcut surprins, ca la auzul unor acorduri dintr-o melodie iubită, pe care nu o mai ascultasem de multă vreme. Femeia mi-a întins mâna. I-am prins-o şi am simţit că atinsesem o bucată de catifea.

- Uite, continuă femeia, dacă vreţi să aflaţi mai multe, haideţi cu mine.

Eram complet derutat. Foarte explicit mă invita să ies din maşină şi să o urmez cine ştie unde. Aşa, pe ploaia aia care nu avea de gând nici să se mai potolească, darmite să se oprească. Chemarea la „plimbarea” asta ciudată însemna cumva să-mi abandonez maşina acolo, în totală nesiguranţă şi să ajung pe cine ştie unde? Dar, dacă tipa, dincolo de frumuseţea ei, era, totuşi, o →

proză

Radu Oprea

Din hrisoave, cronici şi izvoade

Între identitate culturală şi ideologie politică sau despre schimbarea abuzivă a denumirii unor vechi sate din Argeş (III)

Prin textul aceluiaşi Decret, din 1964, se schimba şi denumirea satului „Vieroşi”[1] (de fapt, numele corect al satului era Vieroş, atunci în comuna Colibaşi, ce ţinea administrativ de oraşul Piteşti) în *Făgetul*, azi cartier al aşezării urbane Mioveni, din nou un toponim care nu reflectă în nici un fel trecutul încărcat de istorie al vechiului sat care – menţionat în documentele veacurilor XVI – XVII şi sub forma *Virăş, Vierăş*[2] - s-a aflat în stăpânirea neamului boierilor din Goleşti, aşa cum se arată în hrisovul emis de voievodul Radu de la Afumaţi, la 24 iulie 1525, prin care întăreşte jupaniţei Maria, a lui Baldovin pârcălab (începătorul stirpei Goleştilor), şi fiului său Ivaşco, mai multe bunuri şi sate, între care şi „Virăşul tot”[3].

Autorităţile administraţiei comuniste puneau denumirea satului Vieroş alături de numele altor localităţi din regiunea Argeş: *Băseni, Bou, Căcărezeni, Ciuciu, Puturoasa, Spurcaţi* etc.[4], convinse fiind că toate – fără nicio excepţie – aveau o evidentă conotaţie peiorativă[5]. De altfel, despre semnificaţia toponimului „Vieroş”, opinii similare împărtăşeau şi unii cercetători de atunci[6] şi chiar din cei de acum[7]. Dar, aşa cum observam anterior, în textele documentelor vechi numele satului (ca şi cel al mănăstirii ctitorite aci) apare scris adesea sub forma *Virăş*, deci rădăcina termenului denominativ ar fi *vir*. Or, încă din anii ’20 ai veacului trecut, reputatul umanist şi filolog Vasile Bogrea remarca – citând scrierile folcloristului muşcelean C. Rădulescu-Codin – că în expresia „vieru apei”, *vier* înseamnă „putere, toi” şi e o evidentă stâlcire din *vir* (cf. *viroagă*)[8]. Iar înfăţişarea locului unde este aşezat satul nu face decât să reflecte întocmai sensul termenului lingvistic: o vale, relativ îngustă, la gura de vărsare a unui pârâu.

În cazul de faţă, credem că a operat numai ignoranţa autorităţilor din administraţia locală (care au propus, mergând pe aceeaşi logică, şi schimbarea denumirii unui alt sat, „Râjleţu – Vieroşi”, o fostă moşie din întinsul domeniu al Mănăstirii Vieroş)[9], ideologia luptei de clasă fiind lăsată deoparte din moment ce funcţiona cu succes un muzeu memorial dedicat prestigioasei istorii a boierilor Goleşti.

În schimb, nu putem trece cu vederea că, odată cu schimbarea denumirii satului, Mănăstirea Vieroş, vechea ctitorie a marelui vornic Ivaşco Golescu şi a fratelui său, vel-clucerul Albu Golescu, din anii 1571 - 1573[10], a intrat şi mai mult în uitare, degradându-se treptat. Din falnicul şi, odinioară, monumentalul ansamblu arhitectural monahal n-au mai rămas decât nişte ziduri „măreţe” în ruină şi biserica, cu totul prefăcută în secolul al XIX-lea, despre care marele istoric Nicolae Iorga îşi amintea cu pioşenie: „În cuprinsul bisericii moderne dorm încă morţii cei de demult supt lespezile lor săpate: copiii lui Stroe Leurdeanu şi cei şi mai depărtaţi de noi: logofătul Udrea al lui Alexandru – vodă Mircea, Irina, fiica lui Miloş, fratele acestui voievod, Albu clucerul Golescu, care a cruţat de la peire, perind el însuşi, pe Alexandru, în lupta cu straşnicul Ioan – vodă cel Cumplit. Pe marmură e înfăţişat viteazul călare, cu coiful pe cap, buzduganul în mână şi mantia fluturând în bătaia vântului, ca în acea zi sângeroasă din anul 1574, când, murind, el a scăpat cinstea învinşilor”[11].

Am încercat, în rândurile de faţă, să conturăm succint câteva din loviturile „mutilante” pe care le-a produs în sfera moştenirii noastre culturale ideologia fostului partid unic. Dar cel mai trist e că aceste răni culturale adânci, traumatizante, nu se încearcă a fi tratate nici măcar azi, când vorbim cu suficienţă şi ifose europene despre protejarea patrimoniului cultural imaterial. De parcă numele locului unde am văzut lumina zilei nu ar face parte din fiinţa şi din sufletul nostru, al fiecăruia, al celor de atunci şi al celor de acum.

1 *Decretul 799*, p. 55.

2 *Documente privind istoria României. B. Ţara Românească, veacurile XIII – XVI. Indicele numelor de locuri,* Bucureşti, 1956, p. 158; idem, *veacul XVII (1601 – 1625). Indicele numelor de locuri,* Bucureşti, 1960, p. 135; Melentina Bâzgan, *Indicatorul localităţilor medievale din Ţara Românească până la 1831,* Bucureşti, 2004, p. 108.

3 *DRH,* B, vol. II, doc. 240, p. 450.

4 *Decretul 799*, p. 55 – 57.

5 Că adică toponimul „Vieroş” ar deriva de la substantivul comun *vier*, nume de animal („porc necastrat”), se pronunţă corect într-o singură silabă, cu diftongul [ie], spre deosebire de omograful *vier* „paznic de vie” sau „viticultor”, care este bisilabic, deci pronunţat cu *i* vocalic (cf. Mioara Avram, *Cuvintele limbii române între corect şi incorect*, Chişinău, 2001, p. 248).

6 N. A. Constantinescu, *Dicţionar onomastic românesc*, Bucureşti, 1963, p. 405.

7 Grigore Constantinescu, *Argeşul monumental. Enciclopedie patrimonială*, Piteşti, 2011, p. 297.

8 Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologic,*cu o prefaţă de acad. Constantin Daicoviciu, ed. îngrijită, studiu introductiv şi indice de Mircea Borcilă şi Ion Mării, Cluj, 1971, p. 110, n. 33. *Vir* însuşi fiind identic cu sârb. *vir*, „bulboană, vârtej”; cf. *viroagă* (vsl. *viru,* lat. *vortex*), cf. *ibidem,* p. 303. Acelaşi sens şi la Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Bucureşti, 1963, p. 535 şi în *Dicţionarul limbii române*, tomul XVIII, v-vizurină, Bucureşti, 2010, p. 622.

9 *Decretul 799*, p. 55. Localitatea, care avea atunci şi statutul de comună, se afla în fostul raion Vedea şi a primit denumirea de Săliştea. Azi satul este în componenţa comunei Uda, situat la nord-est de aşezarea Râjleţu-Govora.

10 Vezi: Stoica Nicolaescu, *Mânăstirea Vieroş din judeţul Muscel, ctitoria marilor şi vitejilor boieri din Goleşti*, Bucureşti, 1936, 15 p.; Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităţilor şi monumentelor feudale din România. I – Ţara Românească*, vol. 2, 1970, p. 708 – 710, 724, n. 54 – 57; Adrian Sămărescu (coord.), *Mioveni. Paşi în timp*, Piteşti, 2007, p. 165 – 173; Grigore Constantinescu, *op. cit.,* p. 300 – 301.

11 N. Iorga, *România cum era până la 1918. I. România „munteană”*, ed. îngrijită, prefaţă şi tabel cronologic de Lucian Cursaru, Bucureşti, 1972, p. 148.

...odată cu schimbarea denumirii satului, Mănăstirea Vieroş, vechea ctitorie a marelui vornic Ivaşco Golescu şi a fratelui său, vel-clucerul Albu Golescu, din anii 1571 - 1573, a intrat şi mai mult în uitare, degradându-se treptat. Din falnicul şi, odinioară, monumentalul ansamblu arhitectural monahal n-au mai rămas decât nişte ziduri „măreţe” în ruină şi biserica...

→ psihopată? Dacă era vorbită cu vreun individ care o aştepta prin apropiere şi, împreună, mă vor jefui, motivul pentru care ar fi făcut-o fiind uşor de bănuit?

De ce nu, mai bine, să intre ea în maşină şi să vorbim cât o vrea, dacă simţea această nevoie. Şi să stăm până dimineaţă. Apoi, o voi duce acasă, pentru că trebuie să aibă şi ea o locuinţă, de unde plecase aşa cum plecase şi la care trebuia să se întoarcă.

- Să aflu mai multe, cum ar fi, ce? am întrebat-o.

Şi-a îngustat ochii, transformaţi dintr-o dată în două lame de cuţit. Nu era o privire rea, ci una care trăda un fel de nedumerire. Cum adică, nu eram dornic *să aflu*? Ce anume? Asta se va vedea, sau, mai degrabă, orice aş dori, cum lăsa de înţeles.

Mă trezesc afară din maşină. Nu-mi pasă deloc de ploaie, ca şi atunci când eram în maşină. Ba chiar îmi place. Parcă niciodată nu am mai simţit o asemenea stare de bine, libertate şi mulţumire sufletească. Şi nu fac altceva decât să merg printr-o ploaie diluviană alături de o femeie dezbrăcată. Mă simt puţin caraghios de ipostaza mea de îmbrăcat, şi-mi vine să-mi smulg hainele de pe mine şi să le arunc, fără a mă interesa dacă le voi mai recupera vreodată sau nu. Bineînţeles că nu o fac, iar sentimentul ridicolului îmi dispare rapid.

Rămân deci îmbrăcat şi merg pe lângă femeia care vorbeşte despre tot felul de lucruri: filozofie, cosmogonie şi facerea lumii (la care a asistat), păcatul originar (pe care îl trăise), Shambala (pe unde călătorise), contele de Saint Germain (pe care îl cunoscuse personal) şi câte şi mai câte, lucruri despre care aveam vagi cunoştinţe, dar şi unele despre care nu mai auzisem până atunci. Aproape nici nu mă puteam concentra suficient de bine şi, deşi simţeam nevoia să mai întreb una, alta, spre a mă lămuri, nu îndrăzneam s-o fac. Parcă ghicindu-mi gândurile, femeia s-a oprit, şi-a dat cu un gest blând la o parte părul ce-i intrase în ochi, şi mi-a zis:

- Nu mai încercaţi să reţineţi nimic, pentru că şi aşa veţi uita totul.

Linişte şi pace. Nu mă străbătea nici o emoţie. Nici o nelămurire. Nici o mirare. Nici o nelinişte. Totul normal şi firesc.

Nu ştiu cât am mers şi pe unde. Ştiu că la un moment dat am părăsit şoseaua şi am pornit-o pe o cărare care părea a traversa un câmp. Ploua în continuare, dar poteca părea neatinsă, oricum, nu era pic de noroi.

Am traversat, într-adevăr, o câmpie care se distingea destul de clar prin ploaia transparentă. Când ne-am oprit, am văzut că ne aştepta un bărbat. Apărut acolo, lângă noi, de niciunde, parcă a răsărit din pământ. Era la rândul său gol, având, asemenea femeii, trăsături sculpturale, apropiate de perfecţiune. Se cunoşteau, nu era greu de înţeles, pentru că s-au strâns la piept, într-o îmbrăţişare aproape fraternă, fără nici un pic de erotism în ea.

Parcă începea să mi se limpezească mintea: cumva, femeia mă folosise doar ca însoţitor până la întâlnirea cu bărbatul cel frumos care aproape că îi semăna? Îmi era foarte limpede, nu numai faptul, evident, că se cunoşteau, ci şi că îşi dăduseră întâlnire fix în acel loc în care ajunsesem.

M-am simţit dintr-o dată stingher, penibil, chiar, pentru că, cei doi, deşi se întâlniseră, nu-şi adresau nici un cuvânt, eu, la rându-mi, nu aveam idee ce să spun, nu mi se dădea de înţeles că nu mai eram dorit lângă ei, dar nici să mai stau. O situaţie de o neutralitate absolută, apăsătoare, pe cere-mi era tot mai greu să o suport. Aş fi plecat, aş fi rămas. Aş fi încercat să zic ceva, am preferat să tac şi să aştept.

Într-un târziu, am întins mâna bărbatului:

- Ei, atunci, eu plec. Mă întorc la maşină. La revedere!

Mi s-a părut că cei doi mi-au adresat priviri recunoscătoare. Luasem, deci, decizia corectă şi aşteptată. Nu mi-au adresat nici un cuvânt. Femeia mi-a întins şi ea mâna, şi mi-am zis ce penibil aş fi fost fie şi dacă aş fi intenţionat să i-o sărut sau doar să simulez gestul.

Apoi am deschis ochii:

- Aşa, zise femeia, de-acum înainte o să fie mai bine, o să vedeţi... Îl puteţi lua, e stabilizat, a zis, întorcând capul.

Din spate apăru bărbatul, însoţit de alţi doi inşi care aveau în mâini ceva ce aducea a targă. Am privit spre frumoasa mea maşină înfiptă într-un copac şi nişte greutăţi de plumb mi s-au lăsat peste pleoape. Apoi am leşinat la loc.

Nina Ceranu

Americanul

Dar ştii că dormi?! Două ore încheiate! Numai oamenii fără griji mai soilesc aşa. Şi muribunzii, ce şi-au încheiat socotelile cu lumea asta. Mă oprii, dedei combustibil la cai, luai şi pentru mine... Că-i drum lung de făcut... Nu ştiu de unde vii mata, da' pe ăsta de-aici nu-l faci ca-n palmă. Pe Stârmină, măi merge cum măi merge, că-i umblat, da' cum dai în drumu' Scăpăului, al închinatului să fiu dacă te-aş duce p-un milion! Poate acolo o să te şi las... Că nu-mi înnod eu trăgacii, pretinii de toată viaţa, de dragu' unui strin... Io zâc că ăsta e un moft, şi cine şi-l permite, e om... poate să stea la autostop... dac-o trece vro maşină prin partea locului... Da' nu te ia nima cu atâtea bagaje. Ba o să-ţi şi dea cu tifla. O să oprească maşina mai mult de formă şi, când o să alergi cu ultimile sarsanale, o să plece ca din puşcă. De câte ori n-am văzut chestii din astea! De strini îşi bat joc cel mai des...

Un timp tăcuse, sugându-şi măselele cariate, încercând să pară preocupat de-o meditaţie adâncă, ce îl răpea prezentului.

– Hai, dă-o-nchinatului de treabă, că te duc! Dacă te suişi în trăsura mea..., spusese el după o clipă de gândire. Ne-om socoti noi. Dacă o să-ţi iau ceva, pentru cai o să te taxez. Poate ne alegem şi cu vrun glonţ în ceafă... că-n zâua de azi, poţi să mori din orice. Dacă mor eu, că şi asta se poate-ntâmpla, să laşi caii să se ducă-n lume, că altcineva n-o să le mai poarte de grijă... Mă cheamă Boboloacă Mărin. Ca să ştii ce-i spui Poliţiei când vine să facă cercetări...

– Nu-mi dai ceva-n scris, ca să vadă că nu te-am omorât eu?

– Nu, te las să te descurci singur.

– De fapt, care-i nume şi care-i prenume?

– Care cum. În cercificat e trecut Boboloacă prenume. Lume proastă, când m-am făcut eu...şi tata, beat mort.

– Neatenţi. Oricum, e interesant. Şi cum te strigă?

– Nea Bobo. De băjocură. M-am obişnuit...

Chitise din nou geamantanele, cu mare grijă, atent să nu le zgârâie. Între ele pusese iarbă verde, proaspăt cosită. Le şi acoperise destul de bine, aşa că nimeni nu-şi dădea seama ce ducem noi acolo. Apoi îmi făcuse semn să mă culc la loc.

Caii ţintaţi, negri, cu părul lucios, muşcaseră zăbala, nerăbdători.

– Îţi plac caii, dom'le? mă întrebase, căci nu-i scăpaseră privirile mele admirative.

– Îmi plac tare mult. Cândva, visam să am o crescătorie de cai de curse... Un vis ce a rămas în imaginaţia mea, nerealizat.

– Costisitoare gânduri. O crescătorie din aia e bogăţie. Eu am fost, dar nu acu', că acu' nu mai e nimic ca lumea, sau, dacă e, s-a privatizat, într-un sat din Banat, numai să văd o herghelie. Minune! Alta, de acest fel, eu n-o să mai văd niciodată. Da' de pe unde te aduce năcazu'?

– Tocmai din America.

– Nu mai spune?! se mirase el, însă părea neîncrezător pentru că hainele mele nu erau cu nimic deosebite de-ale lui: şi eu şi el aveam geci de blugi, a lui jerpelită – modernă! – şi nespălată, a mea, e drept, ceva mai curată şi nouă.

– Apăi dacă vii tomnai din America, te jupoi! Uite, trag căruţa icişea pe margine, scot cuţâtu' şi-l spăl în 'mneata! Ce zici de asta? spusese el, dezvelindu-şi nişte dinţi negri, într-un râs strâmb.

– Ce să spun? Faci rău că-ţi începi ziua cu o crimă. Nu-i păcat? Mai spre chindie, mai treacă-meargă să omori pe cineva, căci şi noaptea e o avanpremieră la moarte... Şi de ce vrei să mă ucizi? Ca să mă jefuieşti?

– Să-ţi iau auru' din gură... Ba, dă-l închinatului de aur, că-i ieftin rău! Să-ţi iau dolarii. Merge? Şi ceva din bagaju' pe care-l duci de cadou. Sau scalpu'...

– Ei, aici n-ai nimerit-o! Nu vezi că sunt chel? Nici dolarii, nici cadourile nu merită să faci o crimă. Şi, pe urmă, n-o să ai succes; eu sunt din echipele paramilitare ale N.A.T.O., am fost paraşutaţi azi-noapte. N-ai auzit? Şi cum Mărin părea neîncrezător, punctasem din nou:

– Cum n-ai auzit? În pădurea Crihala... O sută de bucăţi, unu şi unu. Ştiu *carate*, *judo*, *kung fu*... te bat măr, înainte de a ridica dumneata mâna la mine. Îţi convine o confruntare cu tehnica de luptă americană?

– Auzi, 'mneata? Nu de halea, cum le zici, mi-e frică mie, mi-e frică de cuţâtul albanezului; e mai al dracului decât... E ca şerpele: loveşte pe neaşteptate. Fulgeră şi arde! Şi e veninos. Omoară pe loc. Am ginerele plecat la sârbi, în armată. Mercenar. De sărăcie s-a dus, cu toate că ne-a aburit că din răzbunare. Da' pe cine să se răzbune, amărâtu' de el, că nu-l bagă nici dracu' în samă! I-am spus eu fetii mele să nu-l ia. Acu', e şi borţoasă... Să vezi ce-i moi cocoaşa!... Şi-o scot cu copil cu tot afar'!

– Păgubită de două ori...

– Păgubită, nepăgubită, dar tare neascultătoare. De când a dat cu nasu' de... Nenorocitu' ăsta a fost marinar. Şi ea făţa-făţa prin port, cu comerţu'. Lua de la vaporeni şi mergea cu marfa pââân-n vârfu' muntelui. Lucru greu, dom'le! O dată le-a şi jefuit careva şi-au pierdut, că erau două aventuriere, tot capitalu'. Prostănacu' ăsta a pus ochi pe ea. Că era pe-un şlep de se legăna ca albia muierii mele. I-a prins războiu' alălant, cu Bosnia, pe la sârbi şi i-au ţinut ăia sechestraţi, vreo zece zile, fără apă, fără mâncare, fără elea toate, ca să-i forţăze pe-ai de la guvernu' nostru să calce embargou'. De-atunci, Nonu are ură, da' nu pe sârbii care nu i-a lăsat să plece, pe trupele alea ce trăgeau în ştimele Dunării, de ei au fost nevoiţi să zacă mai mult pe podele, să nu-i omoare. Ce grozăvii ne spune de pe-acolo...

Înainte să plece Nonu nostru, muierea mea şi cu mine, şapte zile ne-am uitat la cer, doar-doar ni s-o arăta vreun semn, ceva ca să ne dea de veste ce aveam de făcut. Că nu l-am fi lăsat; fata bolea, în el intrase strechea, şi noi, ai bătrâni, ne dam de ceasu' morţii, fără să ştim încotro s-o luăm. Degeaba! Atunci s-a dus a mea la un om, Dumitru, i-a plătit cât i-a pretins creştinu', cre' că nimica toată, că şi a mea e zgârcită. Poate mai mult de gura lumii, vro două'ş'cinci de mii, că are şi el cheltuieli, de, ca tot nevoiaşu'. Sară de sară, sâmbăta, până spre miezul nopţii, a mea trecea pârleazu', şi Dumitru deschidea *Biblia*, fără vrun rezultat. Şi, la ultima încercare, când nu mai avea nici o speranţă, s-au rupt baierele cerului, strâns legate în curmeie de nori. N-am mai întâlnit aşa ceva de când mama m-a făcut! Eu eram în tindă şi m-a lovit lumina orbitoare, o flacără în formă de pară, roşie la rădăcină, şi, cum se-nălţa la cer, se rotunja, se-nnegrea, ştirbă şi pungită. Apele se luminaseră, se înroşiseră, spinările peştilor erau sângerii. Am văzut până departe, ca zâua, doar că luna era purpurie şi ea. Mai privisem pe la bâlci, aşa flacără, la ai de scoteau foc pe gură, dar asta de-acum cuprindea pământul; avea în ea duhurile tuturor morţilor de pe la noi. Le răscolise pe toate cu puterea aceea nemaivăzută... Ei, muiere, i-am zis ali mele când a venit acasă, nu-i a bună. S-o trimitem pe fie-ta să se stârpească şi Nonu ducă-se învârtindu-se, unde-a înţărcat mutu' iapa, că de peste Dunăre vine sfârşitul lumii. *Apocalipsa"*.

Căruţaşul sporovăia liniştit.

De departe se vedea pădurea înecată-n marea de verdeaţă, prinsă ca în ceaţa unei zile de septembrie. Ca după ploaie, vârfurile pomilor fumegau. Mergeam pe mijlocul drumului – (*nu dorisem să închiriez nici o maşină, ca să-i impresionez pe săteni, cu toate că doamna Anny mă sfătuise să o iau pe cea mai luxoasă şi să-i umilesc şi-n numele ei*); la autogară, mă tocmisem cu un căruţaş să mă ducă până-n sat – şi acum căruţa se legăna ca o femeie însărcinată.

Era tihnă – sfârtecată din când în când de câte-o maşină, ai cărei cai gâfâiau la deal, ambalaţi de nerăbdarea şoferilor –, o tihnă prielnică rememorării şi întoarcerii în trecut. Am înţeles graba automobiliştilor doar când un bubuit înfundat a răzbătut de dincolo de ape şi nori negri ne-au acoperit vederea.

– Face milionu' drumul ăsta? Face mai mult, vă spun eu, şi-a dat căruţaşul cu părerea, nicidecum speriat. Se vede treaba că se obişnuise cu răbufnirile bombelor. Ne bucurăm că nu-i la noi, dom'le! spusese el cu îngâmfarea celui ce conducea un turist şi putea să-i ofere un spectacol periculos. Conducătorii noştri ştiu cum să facă politica. Nu ţâfna aduce pacea. Cu toate că... nu strică şi-un pic de mândrie. Când te-ntorci acolo de unde zici că vii, spune-i domnului Clinton că face rău că se-amestecă la nişte străini în casă şi că se ia după mintea unei muieri. Noi ne tot stricăm vecinătăţile, şi cine-ţi sare în ajutor dacă nu cel de peste gard...

Eram la cheremul lui şi m-am abţinut de la comentarii.

Se zărea satul. Neschimbat. Cel puţin de la Pod nu se vedea vreo modificare. Şoseaua găurită, forată ca o gură de mină, şi căruţa mă hurduca de-mi dizlocase rinichii.

Cineva hotărâse să taie plopii pe care-i ştiam din copilărie. Trunchiurile retezate erau capete chiluge, cranii ieşite din ascunzători. M-am înfricoşat de viziunea apocaliptică a momentului. Omenirea era în declin. Douăzeci de ani, ce sunt douăzeci de ani în viaţa unui om? Oh, mult!

Insul de lângă mine nu-şi dădea seama ce simt. Suferea şi el, dar din alte pricini. Îi înjura pe cei cărora le-a venit ideea să distrugă umbra drumeţului obosit şi însetat.

– Dom'le, ce nemernic! Merită pus la zid! Păi, treceam către târg şi mă opream la fântâna asta, la umbră, şi beam apă sălcie, dar rece, şi adăpam şi caii... Dacă din oamenii ăştia te tragi, te jupui de viu! mi-a spus cu ciudă curată şi m-a împuns cu degetul arătător. Ce-au pus, dom'le, în loc? A venit careva cu alt pomişor, să crească şi să înveţe de la plopul falnic ce-nseamnă să fie de-ajutor, pe vânt şi pe ploaie, pe iarnă şi pe arşiţă, drumeţului cu creierul încins de soarele Dunării? N-a lăsat urmaşi călătorului...

Patetism desuet! În roman va suna ca un patriotism local. Când totul se duce-nainte, doi, trei pomi acolo... Îmi stătea pe limbă să-i spun că, dacă cei de-aici nu au grija lor, alţii de pretutindeni...

Fântâna nesleită, pentru că nu trecuse pe-acolo fata moşului din poveste, părea o pasăre uriaşă, cu gâtul ridicat spre cer, spânzurată, şi cu ciocul deschis spre pământ. Ciutura se legăna în lumina trecută bine de chindie, iar printre obezi se prelingea lumina luată-n răspăr de delăsare şi soarele ce se uita-napoi.

Nici un strop de apă, nici măcar un bob de rouă, nu umezise muşchiul ce învelea lemnul. M-am înfricoşat. I-am smuls hăţurile din mână şi-am strunit caii, întorcându-i în loc, gata s-o iau spre Vânj, dar mi-a venit gândul că eram un laş, că nu aveam curajul să mă confrunt cu realitatea, ca şi cum ar fi fost a unui străin. Merita văzut totul până la capăt. *Care capăt?*

Fragment din romanul cu acelaşi titlu

De departe se vedea pădurea înecată-n marea de verdeaţă, prinsă ca în ceaţa unei zile de septembrie. Ca după ploaie, vârfurile pomilor fumegau. Mergeam pe mijlocul drumului – (*nu dorisem să închiriez nici o maşină, ca să-i impresionez pe săteni, cu toate că doamna Anny mă sfătuise să o iau pe cea mai luxoasă şi să-i umilesc şi-n numele ei*)...

proza

ARGEȘ 50 memoria revistei

Nr. 8. Ianuarie 2016

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

ARGEȘ

REVISTA POLITICĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ

ANUL II
NUMĂRUL
1 (8)
IANUARIE 1967
PITEȘTI

20 PAGINI
3 LEI

24 IANUARIE

„Numele cel mai adevărat, autentic, de la primul descălecat prin Traian este rumân sau romanus, care nume acest popor l-a păstrat întotdeauna între dânșii și... același nume este dat îndeobște și muntenilor, și moldovenilor, și celor ce locuiesc în Țara Transilvaniei".

MIRON COSTIN

„Unirea națională este frumoasa deviză ce răsună din toate părțile și deșteaptă duhurile cu putere multă. Popoarele Europei pricep și cunosc cum că tăria și puterea unui popor, baza sa, politica sa de cumpănire, nădejdile sale, prezentul și viitorul său zac în unirea națională".

GEORGE BARIȚIU

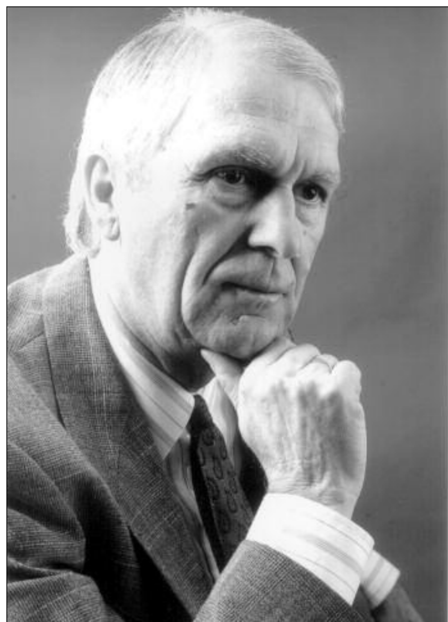
„Revoluția viitoare nu se mai poate mărgini a voi ca românii să fie liberi, egali... La noi se va mărgini a cere libertatea din afară, libertatea de supt domnirea străină, ci va cere unitatea și libertatea națională".

NICOLAE BĂLCESCU

Adeziunea argeșenilor la unificarea legislativă și administrativă de la 24 Ianuarie 1862

Nici o putere omenească nu va mai putea despărți

Din iunie 2015, revista *Argeș* a intrat în cel de-al 50-lea an al existenței sale. Până la jubileu, ne propunem să marcăm, preț de 12 numere, momente și... schițe din istoria revistei: texte facsimilate, poze cu parfum de epocă, ecouri... Altfel zis, să ne amintim de cei ce-au au trudit o jumătate de veac la ieșirea în lume a publicației care a pus orașul Pitești pe harta culturală a țării. În cei 50 de ani, n-a existat mare scriitor român contemporan care să nu fi publicat aici, după cum cei mai importanți scriitori au fost laureați ai revistei; nu dăm nume, pentru a nu deranja prin fatale omisiuni, nici de colaboratori, nici de redactori, nici de redactori-șefi. Miile de pagini tipărite sub antetul *Argeș* reprezintă implicit un important capitol de istorie a literaturii române contemporane. De altfel, din revistă s-au născut nenumărate cărți ai căror autori le-au croit inițial aci în rubricile lor. Cu bune și cu faste, cu mai puțin bune, *Argeș* a ajuns la o vârstă venerabilă. Cine ar avea curiozitatea să parcurgă întreaga colecție, ar putea depune mărturie că revista n-a fost niciodată culegere de texte mai mult sau mai puțin valoroase, ci că ea a reprezentat totdeauna un proiect editorial coerent, schimbat pe ici, pe colea, de la o serie la alta... Ajutați de editor, de finanțator, de eventuali sponsori, sperăm ca în iunie 2016, să sărbătorim la Centrul Cultural Pitești așa cum se cuvine și cum ne place să credem că merităm. **(D.A.D.)**

DAN ROTARU

Sentiment la plecare

De-abia-nfloriseră pe cer cocorii
şi-au şi-nceput încet să se-ofilească...
Apun la tine-n suflet azi toţi merii,
şi nici n-au învăţat să înflorească...
Aş vrea să fie noapte în cuvinte,
sărutul să-l aprindem, să venim
să aşezăm în juru-i lumea noastră
şi să cântăm în timp ce-o încălzim.
Dar nu se poate. Sunt pe lume nopţi
când dureroasă-i orişice lumină...
Eu voi pleca, iar tu, încet, încet,
Cu lacrimi mă vei stinge din retină...

(*Argeş*, nr. 1 (32)/ianuarie 1969)

Viaţa lui HENRI COANDĂ povestită de el însuşi

Continuăm să publicăm interesantele relatări asupra unor importante momente din viaţa sa, pe care marele savant român Henri Coandă le-a făcut redactorului nostru V. Firoiu, în cursul unor prelungite convorbiri.

Henri Coandă întîmpinat de preşedintele Academiei, prof. Miron Nicolescu

Pilot fără brevet

Dv. ştiţi că eu nu sînt pilot ?

Am realizat întîiul zbor în lume la bordul unui avion cu reacţie şi totuşi eu nu sînt pilot ; nici nu mi-am trecut vreun examen de pilot şi nici n-am încercat măcar să-nvăţ să conduc eu însumi avionul, deşi am la activul meu şi avioanele Bristol-Coandă şi atîtea şi atîtea tipuri de avion concepute şi făurite de mine în decursul anilor.

Prin fapte, sînt, — adică, chiar precursor, primul care a încercat ceva în lume, dar formal, după scripte şi ştampile, eu sînt un biet pămîntean ca orice pieton.

Să vă spun drept, n-aveam timpul necesar ; timpul mi-a lipsit cel mai mult în viaţă. Deşi am ajuns acum la 81 de ani, — veţi gîndi, desigur, o viaţă pe care n-o ating mulţi, — şi-apoi, mai util eram aviaţiei şi tehnicii gîndind şi concepînd, studiind şi încercînd, decît să zbor, să pilotez eu însumi.

În munca mea, pilotajul devenea un simplu detaliu şi, vă rog să credeţi, în viaţa unui inventator, a unui cercetător, în care subconştientul elaborează continuu şi con-

bogată, plină de învăţăminte, am apărut printre ai mei, printre cei pe care-i aveam atunci, rude şi prieteni la Paris. Socoteam că voi fi încurajat, consolat, aşa cum se obişnuieşte şi, mai ales, cum aveam nevoie atunci, în acele clipe grele...

— „Nenorocitule, mi s-a adresat cineva, ţi-ai frînt mîna, tocmai mîna stîngă, mîna stîngă cu care cîntai la violoncel. O, doamne, şi de-acum înainte n-ai să mai poţi cînta ! Dreapta nu ţi-o puteai frînge ?"

Nimic din ce pierdusem nu mai conta, — nimic ; esenţialul, pentru cine-mi vorbea atunci cu accente de disperare în glas, era că n-am să mai pot cînta la violoncel.

Şi-aşa a şi fost ; ca şi Gogu Georgescu, care, avînd „o crampă" la mîna stîngă şi-a pierdut mobilitatea articulaţiilor şi a abandonat violoncelul, devenind dirijor, dojana se dovedise întemeiată sub raportul prevestirii : nu am mai putut folosi violoncelul drag sufletului meu ; nu mai dispuneam de mîna stîngă după cum se cuvenea, după cum o cerea dificilul instrument muzical.

Nu am adăugat niciodată la bilanţul investiţiilor mele pentru aviaţie, pentru zborul cu reacţie, această contribuţie de preţ pentru mine ; iată, însă că acum puteţi afla

născocitor nu era altul decît olteanul Petrache Poenaru.

Este o unealtă dintre cele mai ingenios construite : un tub cu doi bureţi, care, îmbibaţi cu cerneală, la solicitarea digitală, — o simplă apăsare ! — aveau să picure, generos, cerneala spre conducta ce ducea la peniţă...

Pe cît de ingenios pe atît de simplu, — simplu, ca tot ce e ingenios, practic.

Păstrez şi acum obiectul, cu consideraţia pe care trebuie s-o avem fiecare dintre noi, pentru orice lucru nou dăruit oamenilor, pentru orice născocire, mare sau mică, genială sau numai practică, revoluţionară sau curentă, cu evlavia pe care o merită noul, începutul...

Accidentul de la Issy les Moulineux

În tot ce-am conceput, în tot ce-am încercat şi în toate cîte mi-au izbutit apoi, după acel cenuşiu decembrie 1910, m-a călăuzit grija pentru om, pentru acel pilot sau navigator care, încercînd avioanele mele sau zburînd cu ele, după fabricaţia în serie a prototipurilor, să nu sufere ceea ce am încercat eu.

Nici o deficienţă în calculul de

elice, şi că de cîte ori trebuia încercat chiar un avion de serie, pe aerodromul de la Amersbury, cîmp situat între Londra şi Bristol, n-aveam somn în noaptea ce preceda încercarea, pentru că mă tot gîndeam la ceea ce i s-ar putea întîmpla „omului" din carlingă, la ceea ce mi se întîmplase mie la Issy les Moulineux.

Atunci cînd românii au venit să zboare cu acele avioane la Amersbury, grija a primit accente de duioşie, dar şi o poghiţă de mîndrie, cînd oameni ca Andrei Popovici, pionier şi el al zburătorilor din lume, rămas printre ctitorii aviaţiei româneşti, au zburat printre cei dintîi cu acele maşini măiestre, făcînd încă o dată, în faţa lumii, dovada marilor virtuţi româneşti, a ceea ce pot românii atunci cînd sînt chemaţi să-şi afirme posibilităţile. Şi-apoi, gîndul la piloţii din ţară, Protopopescu, Iorgu Negrescu, Mircea Zorileanu, Beroniade, ardeleanul Mihail Savu, ca şi atîţia alţii, puţini la număr, dar totuşi mulţi, foarte mulţi, căci ei erau începutul, ei erau „toţi"...

Din tot ce visăm, din tot ce concepem, din tot ce făurim, OMUL rămîne pe primul plan şi grija pentru EL, pentru viaţa şi facultăţile sale, trebuie să ne anime, să ne călăuzească în toate eforturile noastre, pretutindeni.

am abandonat studiile mele în cercetarea aerodinamicii şi chiar preocupările din acel univers atractiv al cristalelor, dedicîndu-mă creării unei combine.

Da, a unei combine agricole !

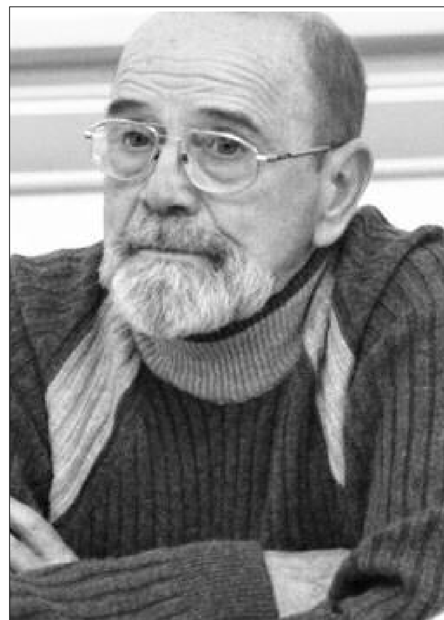
...Ne aflam în anul 1941, în plină ocupaţie nazistă a Parisului, în plină desfăşurare a celui de-al doilea război mondial.

Aveam de apărat o familie, împreună cu viaţa mea, un patrimoniu ştiinţific, o agonisită.

Trebuia să veghez, — o veghe continuă, neobosită, pentru [illegible] era viu printre noi, pentru [illegible] era onest, demn, precis sub raportul integrităţii fizice, pentru conservarea unui moral şi, firesc, a unei moralităţi la care ţineam, ca român, a cărui ţară era ocupată de nazişti, ca om ce mă aflam pe pămîntul generos al Franţei, acum ocupată de inamic.

Temător că mi s-ar putea „[illegible]" prin laborator, îngrijorat că studiile mele ar putea fi punctul de plecare pentru „specialiştii" duşmani către finalizarea unor noi descoperiri ce le-ar fi completat arsenalul care întreţinea potenţialul lor de distrugere, de susţinere a războiului, mi-am spus că inactivitatea mea trebuie acoperită „tactic" cu [illegible] iuri care să înlăture suspiciunile [illegible]

OVIDIU GENARU

Solie

Ale tale sunt roadele,
al meu mesteacănul, solia lui și trâmbița înflăcărată.

Fără de stele
trece săptămâna,
luna este capul tuturor izvoarelor.

Pe table de argilă la toate răspântiile
săgeți conduc spre hanuri umbrite,
fragede nume de zei
îți strecoară-n ureche ceara curată a morții.

Dragostea ta reazimă stâlpii de fum,
lumină ilegală pe sub poduri, am mai trăit
acest sfârșit de septembrie
acum o mie de ani.

(*Argeș*, nr. 1 (80)/ianuarie 1973)

Figurinele țărănești de lut din Argeș

Pe ovion, in loc de pilot — o pasăre

Nenumărate figurine de lut, acea minunată lume a păsărilor și animalelor miniaturale — modelate de miinile indeminatice ale olarilor — care au incintat copilăria celor virstnici, au o istorie a lor, veche de mii de ani, ca și dăinuirea noastră pe acest pămint. Incercarea de a descifra tainele acestei fascinante istorii duce la cunoașterea unui tezaur de sensibilitate și creație artistică populară, care se cuvine studiat și păstrat cu grija ce se acordă astăzi tuturor valorilor de artă și cultură făcute de poporul român.

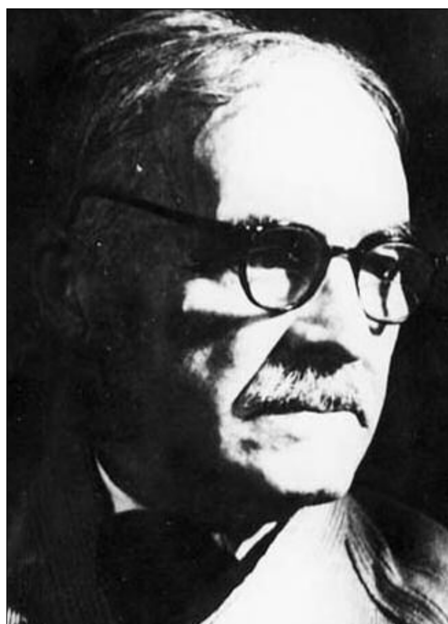
Ocorina — instrument muzical în egală măsură simplu și complex

O lume a păsărilor și a animalelor, a oamenilor, chiar și a diferitelor obiecte de uz casnic este reprezentată prin miniaturile de lut, modelate de miinile indeminatice ale unor meșteri olari din diferitele centre de ceramică țărănească de la noi din țară.

Plămădite din lut, cu tehnică lucrate pe roată, modelate direct cu mina ori mai rar presate in tipare de ghips, aceste reprezentări miniaturale pe care le intilnim astăzi fie prin muzee, fie in sate, mai ales in piețele de desfacere a produselor de olărie, deși aproape neluate in seamă, au o viață și o istorie a lor, care devine extrem de interesantă atunci cind

centru. Acesta are o înălțime de cca. 20—25 cm și reprezintă un urs care stă pe labele din spate, corpul este lucrat după o tehnică specială, cu aplicații de lut, care vor să imite blana ; după cum am arătat, capul este mobil, iar în cavitatea corpului se păstrează dulceața sau zahărul. De regulă este smălțuit galben spre brun.

Figurinele din centrul Vlă-

TUDOR ARGHEZI

Scris și nescris

„...Ți se cere un manuscris la o redacție literară și când ți-l citești imprimat, nu mai găsești nici linie, nici sens, redacțiile fiind obligate să intervie cu legea dicționarului și să modifice expresia și ideea scriitorului.

Dicționarul e o simplă sculă și în niciun caz mai mult. Dicționarul nu poate fi o lege sau o constituție din simplul motiv că el stă pe loc, în timp ce limba evoluează mereu. De aci și greșala editurilor de a impune păpușă în loc de păpușe cum se pronunță de popor.

Virgula e o pauză determinată de multe ori de scriitor, o pauză de gândire, o întoarcere de sens, obținerea anumitor nuanțe pe care o permite limba noastră. Potopul de virgule întâlnite în diverse lecturi exasperează și exasperarea crește aflând că aceste virgule nu sunt puse de scriitor ci în biroul redacțional!

Amestecul în scrisul cuiva este nepermis. Decât să fie ciopârțit de niște oameni care nu sunt scriitori, un text e de preferat să fie restituit autorului spre a-l reface sau pur și simplu înlăturat. Nimic nu este mai absurd decât să te vezi apărând cu alt cap și altă minte. Noroc că pe vremea lui Coresi și Miron Costin nu existau edituri și dicționare care să te învețe cum trebuie scris!”

(*Argeș*, nr. 1 (8)/ianuarie 1967)

Ion Barbu,
un matematician al poeziei

Desen de SILVAN

bilete de papagal

Scris și nescris

LINDA MARIA BAROS

La mari adâncuri

semnul își amestecă rosturile
se scufundă la mari adâncimi,
neîncetat, șăgalnic, teluric.

cuva lui își înfige dinții
pân la plăsele – în noapte.

n-a venit, n-a văzut, n-a învins

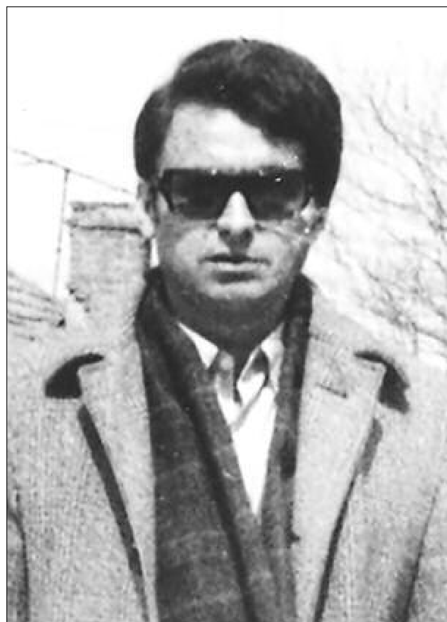
dar poartă la brâu snopul de chei potrivite.

Oraşe fără statui

Pentru o dezbatere în jurul problemei plasticii monumentale şi decorative din oraşele regiunii noastre, redacţia revistei „Argeş" a invitat la o „masă rotundă" pe: arhitect Gh. Nichitovici, *din D.S.A.P.C. — Argeş; inginer horticol* Gh. Pacea; *arhitect* Anton Moisescu, *conferenţiar universitar din Bucureşti; sculptorul* Gh. Iliescu - Călineşti; *maistrul electrician* Ion Popescu *şi profesorul* Lucian Cioată.

Florica Ioan - Mereanu — ODIHNA, sculptură în piatră (Grădina Trivale — Piteşti)

Caracterul social - artistic al cadrului de viaţă

MIRON CORDUN

Basm

Împărate, scrie-i tu de mine
tristei Clara că e frig la curți,
că amar mi-i împărate
de cum cresc copacii, surzi.
Că pustiu ne e, și ninge
cu-ntuneric pe coroane,
de parcă-ar cădea pământul
de sus, din copacii surzi...
Împărate, scrie-i tu de mine
tristei Clara
că aminte îmi aduc de când
mi se-nnegură de lume
și că nu mai știu pe unde
se coboară în pământ...

(*Argeș*, nr. 1 (68)/ianuarie 1972)

Scrisori inedite de la Selma Lagerlőf către Coca Farago

Nimeni nu ar fi bănuit că între autoarea *„Minunatei călătorii a lui Nils Holgersson prin Suedia"*, deținătoare a premiului Nobel (a doua femeie după Marie Sklodowska Curie din cele șapte cărora li s-a dat această distincție) și Coca Farago, pe nedrept uitată de anii istoriei literari, au existat schimburi epistolare.

Discuția despre Selma Lagerlöf a început de la o fotografie așezată lingă Francisc Farago, tatăl scriitoarei.

— *E Selma Lagerlöf*, mi-a răspuns Coca cu un zimbet care-i trăda emoția. *După stingerea ei din viață (in 1940, in virstă de 82 de ani) am publicat-o intr-un articol-necrolog, in care, firește, am evitat să menționez că fotografia ilustrei scriitoare făcea parte din bunurile mele, și deci autograful-dedicație de pe revers nu l-am dezvăluit cititorilor „Universului literar". Pe reversul fotografiei Selma Lagerlöf mi-a scris :*

Morbacka, le 20 nov. 1926
Chère Mademoiselle Coca Farago, j'ai reçu votre charmante lettre et le petite livre que je ne peux pas lire.
Mais il me fait grande joie que je vis encore dans votre mémoire et que vous êtes aussi affectueuse comme toujours.
(Dragă domnișoară Coca Farago, am primit fermecătoarea dumneavoastră scrisoare și cărticică pe care nu o pot citi („Sunt fata lui Ion Gheorghe Antim" Ed. Ciornei, 1963, n.n.).
Însă mă bucură mult faptul că trăiesc încă în memoria dumneavoastră și că sînteți tot atît de afectuoasă ca întotdeauna.)

— Cum ați ajuns să corespondați cu Selma Lagerlöf ?

— *In 1926 incheiasem vacanța de vară (absolvisem trei clase liceale) tot fără corijențe. Din punct de vedere afectiv, aceasta se rezuma la minunata lectură a celor două volume „Le vieux manoir" (Străvechiul conac) și „Les liens invisibles" (Legăturile invizibile) de Selma Lagerlöf, făcută in cadrul studiului individual. Cind i-am comunicat mamei mele covirșitoarele impresii ale lecturilor pe care mi le indicase, le-a ascultat foarte atentă, socotindu-le demne de a alcătui o scrisoare către ilustra scriitoare. Eu nu mă gindisem la așa ceva. Mama a insistat și deci am scris și transcris in franceză, așa cum m-am priceput, simțămintele cu care mă imbogățiseră lecturile menționate, permițindu-mi să remarc in sinea mea că expresia „Bien chère Madame" (Scumpă Doamnă), care imi fusese indicată spre introducere in text nu prea era corespunzătore. Nu am uitat s-o incunoștințez cîți ani am, deci s-o rog să-mi scuze indrăzneala de a-i scrie. Scrisoarea ne era scurtă. Am anexat fotografia mea cu dedicație. Necunoscindu-i nimeni adresa, amănuntul a intirziat expedierea scrisorii. In cele din urmă am menționat numai Suède. Nici o clipă nu m-am incumetat să nădăjduiesc un răspuns, pe care, nevrind să-i apar o colecționară de autografe, mă ferisem să i-l solicit. Ocupată și preocupată pină la surmenaj (sindromul depresiv și de epuizare il am de la virsta de patru ani, cind am constatat că tatăl meu părăsise definitiv domiciliul conjugal pentru a se muta in București, orașul in care se născuse și mai apoi la Brăila, unde in tragice imprejurări a decedat la 4 decembrie 1929), de viața mea cituși de puțin fericită, aproape și uitasem că-i scrisesem Selmei Lagerlöf, cind primesc următoarele :*

Morbacka Sunes, le 22 mai 1927
Chère Mademoiselle,
Je ne puis pas exprimer combien j'ai été ravie de recevoir votre portrait et votre lettre poetique, qui me fait voir que votre mère aura bientôt en vous une rivale dangereuse.
Recevez, chère Mademoiselle, l'assurance de ma reconnaissance et mes voeux chaleureux pour votre carrière future.
Tout à Vous,
SELMA LAGERLOF

(Dragă domnișoară,
Nu pot spune cit de încîntată am fost primind fotografia și poetica dumneavoastră scrisoare, din care reiese că mama dumneavoastră va avea în curînd în dumneavoastră o primejdioasă rivală.
Primiți dragă domnișoară asigurarea recunoștinței mele și caldele-mi urări pentru viitoarea dumneavoastră carieră.)

Scrisoarea era intovărășită de o fotografie cu un autograf in limba suedeză pe care, spre nețărmuritul meu regret nici pină astăzi nu o cunosc : „Till den lilla rumeniska poetu Coca Farago frim horsner gamlo vău, Selma Lagerlöf". Astfel m-a îndrumat de peste mări și țări nicicind străbătute de mine decit cu doru-mi de a le cunoaște glorioasa fiică a Suediei, către profesiunea de scriitoare, de care nu m-am despărțit niciodată, cu toate că nu am publicat atita vreme.

La 12 martie 1928 am mai primit o carte poștală cu mențiunea „Selma Lagerlöfs hem" (Locuința Selmei Larperlöf), iar pe revers „Mille choses a ma petite amie, de la parte de Selma Lagerlöf" (Multe ginduri bune, micii mele prietene, din partea Selmei Lagerlöf) și apoi alte citeva fotografii.

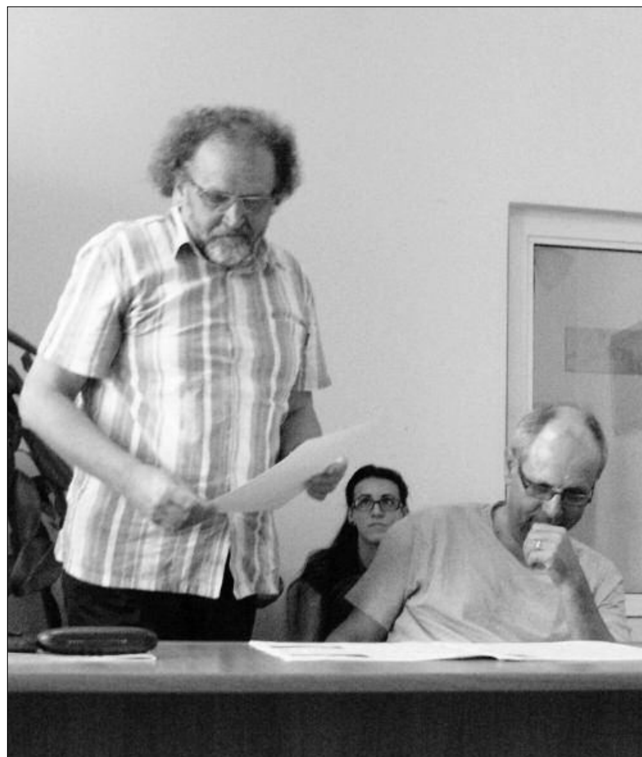
Ascultind-o pe Coca Farago vorbindu-mi despre Selma Lagerlöf mi-am amintit că miturile, legendele și misterul, prezente ca simboluri in opera Selmei Lagerlöf, se găsesc și in *„Vulturul albastru"*, *„Poeme pentru singurătate"*, *„Sînt fata lui Ion Gheorghe Antim"*, *„Dany, fată de nouăsprezece ani"* (manuscris din care au apărut fragmente), sau în versurile și proza publicate de Coca Farago in *Arhivele Olteniei, Ramuri, Jurnalul, Familia, Adevărul literar, Azi, Viața Românească, Contemporanul, Veac Nou, Flacăra etc.*, — care-și așteaptă o îndreptățită retipărire.

GEORGE SANDA

Pitești, mai 2014

Premiile revistei Argeș pe anul 2013

GHEORGHE GRIGURCU - Opera omnia
GELLU DORIAN - Poezie
IOAN LASCU - Eseu
SERGIU I. NICOLAESCU - Premiul "Gheorghe Tomozei"

Supliment îngrijit de Dumitru Augustin Doman şi Simona Fusaru şi ilustrat cu fotografii din arhiva revistei şi din colecţiile Jean Dumitraşcu, Vasile Ghiţescu, Dan Rotaru, Nicolae Oprea.

Constantin Trandafir

Realitatea imediată, grotescă şi parodică

După 1989 încoace, romanele aveau în cea mai mare măsură caracter de condamnare a epocii abia trecute. Altele aduceau în centru realitatea imediată şi de mare interes a evenimentelor din decembrie, realitate văzută din unghiul participării pe baricade a autorilor înşişi, direct sau prin naratori intermediari. Atitudinile sunt diferite, pro sau contra ideii de revoluţie („a fost sau n-a fost?"), o contrazicere de nu se mai înţelege nimic.

De la un timp, s-a văzut şi s-a înţeles că democraţia originală a capitalismului biruitor arată pretutindeni, dar mai ales la noi, plină de metehne. Cei mai dispuşi la adversitate şi fără apelul la esopic s-au apropiat de zilele noastre, ale secolului 21 şi ale mileniului al treilea când am intrat în miezul occidental, situaţi, geografic şi nu numai, foarte la est.

Recent, am citit *Măştile exilului* de Constantin Arcu. Întâmplarea a făcut să fi parcurs şi romanele *Faima de dincolo de moarte*, *Omul şi fiara*, *Cocteil în cranii mici* ale acestui scriitor şi am putut să văd „continuitatea". Într-o singură frază, autorul are preferinţă pentru subiectele cu tentă existenţială, problematice, la confluenţa dintre realitate şi absurd, de unde, uneori, se degajă un umor subliminal sau manifest.

În noul roman, *Măştile exilului*, realitatea e „la zi" (mereu amintită manifestaţia din Piaţa Universităţii, din 2012), biograficul mai evident, fantezia mai descătuşată, modalităţile romaneşti mai diverse. Titlul pare, la prima vedere, eseistic sau jurnalistic, dar, după cum urmează, epicul îşi cere drepturile legitime. Hiperrealismul se asociază cu ambiguitatea, grotescul cu parodicul, picarescul cu politicul, policierul cu bestiarul, fără să se închege într-un tot compact. Eroul narează la persoana întâi, rareori apare dialogicul şi totdeauna în cadrul monologului interior. Nu-i cea mai fericită soluţia biografică a naratorului care se numeşte Cezar Mihai, dar şi Costas (C. A.), e jurnalist într-o urbe din nordul Moldovei, Bucovina de care se declară tare mândru, e magistrat, profesor (de drept). Rolul pe care îl îndeplineşte aici, în spectacolul lumii ca teatru, este izbitor opus condiţiei sale declarate. Naratorul putea fi ziarist, sociolog, ori ceva de genul acesta. El, atât de actual, poartă ceva din vechii picaro, din mai noii Papillon şi *il fugitivo*, o victimă dar şi un învingător, ca în filmele invocate. Numai că acum imediat se insinuează burlescul şi, în ciuda scenelor de călătorie în maëlstrom şi de sezon în infern, ironia şi chiar umorul relativizează totul.

În avion spre Italia, proscrisul („fugar şi vagabond") aţipeşte des şi coşmaresc pentru a-şi spune în ce condiţii a plecat din ţară şi de ce este aşa de hăituit, confuz şi fricos („avioanele forfotesc de terorişti"). Ba chiar la un moment dat varsă lacrimi, amintindu-şi de moartea tragică a prietenei lui de altădată, Alla-Dina, şi lângă el stă o blondă care seamănă izbitor cu acea singură iubire. Nu-i sunt prea clare motivele expulzării, „autoexilului de lux", şi aşa nelămuriţi vor rămâne şi cititorii: „Nu ştiu dacă n-am fost victima uni complot bine orchestrat de putere. În definitiv, nu cred că mi se putea întâmpla ceva grav. Opozanţii adevăraţi au rămas în ţară şi fac demonstraţii, se bat cu forţele de ordine şi cer demisia hoţilor". E acuzat de legături cu Moscova şi Islamul, de antisemitism, de antioccidentalism feroce şi de alte „crime". Adversari direcţi îi sunt Coloneleasa Taifun şi hienele ei de la ziarul advers, „gaşca puterii", reprezentată de Frontul Prooccidental al Democraţiei şi Libertăţii. Nu-i exclus ca unele personaje să fie recognoscibile. Costas a fost sprijinit să plece din ţară de o grupare probabil religioasă ori de la opoziţia politică, prin Anca, şi îndemnat de stră-stră-bunica lui, Katy (vreo sută cinci zeci de ani). Matusalemica are o biografie senzaţională, poartă pistol şi trage mereu câte o duşcă de votcă. Umor: o dată a vrut să împuşte un critic literar „care scrisese cam sictirit despre cărţile mele. Voi regreta toată viaţa că n-am lăsat-o să-şi facă treaba. Ăştia nici nu merită altceva". Acum are de gând să se înscrie în cursa electorală pentru alegerile locale. Nu-i greu de înţeles simbolistica tradiţiei, de unde nu lipseşte rezistenţa şi umorul.

Surghiunitul e însoţit de mobil, un laptop şi de îngerul păzitor Gabriel, care de multe ori îl va salva din încurcături dramatice. Însă zeul din maşinărie e cam indolent, adeseori oropsitul muritor îl ceartă, indirect liber, şi-şi face cruce cu limba. Vine dintr-o lume dezolantă, unde răul şi urâtul se întind ca pecinginea, şi intră într-o „lume agitată, cu indivizi păcătoşi şi agresivi", escroci, ucigaşi, proxeneţi, prostituate, milogi, manglitori. Naratorul vede enorm şi simte monstruos, dar, ca şi în *Grand Hotel „Victoria Română"*, caricaturalul prevalează, deşi nu-i de glumă, fie ea, gluma, şi de esenţă sarcastică. Apoi, de adăugat, Constantin Arcu vede filmic (thriller, horror), în ritm alert şi, nici vorbă, e un bun portretist, mai ales al fiinţelor diforme până la animalitate. Realităţii la graniţa sfârşitului de lume îi răspunde, contrapunctic, scene duhlii. Acasă la doamna Gina şi domnul Gigi, unde ar trebui să fie găzduit, Dragoş, fiul, şi naşul Cristi au îndeletniciri mafiote. Aici se pune de o sindrofie cu figuri „pitoreşti", inclusiv studenţi veniţi să câştige ceva euroi. Clipul cu formarea poporului român şi a limbii române şi comentariile profesorului sunt în spiritul hazos al nord-dunărenilor, spre lămurirea soţului italian al unei românce care îi adresează înjurătura tipic naţională. Cuvântul, i se explică fratelui *broscar*, e de origine latină: *„Multa voluptatis est in Dacia Traiana*, scriau în e-mail-urile trimise la Roma, pentru ca soţiile să nu-i mai aştepte milenii de-a rândul, cu vulvele nefolosite (...) Berlusconi studiază documente despre mişcările strategice ale lui Decebal, însă praf şi pulbere sa va alege din toate contraatacurile lui. Pentru că invadatorii pun la bătaie cea mai teribilă armă de la Facerea lumii şi până în timpurile moderne. Iată, o femelă daco-getă cu vulva-n proţap dă gata un batalion de carabinieri, cum să reziste naţia asta la o invazie de zeci de mii de femele?..."

Umorul se *va strecura* şi în grelele încercări ale profesorului gazetar bucovinean ajuns în căutare de slujbă. El declară că, în general, îi place aventura, dar peripeţiile prin care trece sunt de un dramatism incredibil. Suspectat că e Agent 007, singuratic şi sărăcit, bagă de seamă că peste tot se vorbeşte româneşte (de-ai crede că te afli la Dolhasca, Strehaia, Dorohoi, pe lângă Huşi, Tecuci, Beiuş), sunt implicaţi în acţiuni ilegale, majoritarii „coloraţi" cerşesc şi fură. Aparţin multor naţii în „afaceri" cu macaronari din categoria interlopilor, tot timpul cu carabinieri pe urmele lor, cu bătăi, arestări şi detenţii. Costas naratorul are senzaţia că trăieşte în plin absurd. Este „adoptat", în condiţii burleşti, de gaşca fără scrupule a lui Levi, căreia îi preia exprimările argotice şi scatologice, sub formă de ironii deloc fine. Cum am spus, autorul Constantin Arcu portretizează cu îndemânare, mai ales caricaturizează: însoţitorul blondei din avion e un „buldog", „cu figură colţuroasă şi părul tuns scurt, cazon"; un „angajator de angajator" „miroase a mafiot", Levi, şeful bandei, „volubil", recurge la un „şuvoi de cuvinte cu tonalitate joasă", „ca o limbă uriaşă de reptilă ce-şi înhaţă prada", Dudu din gaşcă e „urangutan", „un malac psihopat", „monstruos", pe lângă el Cocoşatul de la Notre Dame era un „heruvim" ; Secărică e un ţigan „mic de statură, jegos ca un porc râios", Pamela, „părea oligofrenă", scâncește „în cinstea frumuseţii ei de hurie din Carpaţi". Martha, „o tipă durdulie, spălăcită, cu fire de păr albinoase pe faţă şi căutătură aspră", de prin Valea Jiului, îi mână cu biciul pe sălbaticii drogaţi şi robotizaţi din stabilimentul militarizat al unui Morton nevăzut, unde ajunge şi naratorul. Un lagăr terifiant, cum numai imaginaţia poate să producă. Reflecţii sceptic-moralistice sunt introduse pentru a mai domoli sinistrul: "În alte condiţii, omul acesta ar fi avut probabil o gospodărie de care ar fi fost mândru şi tot s-ar fi uitat peste gard la capra vecinului, a murit animalul sau nu? De fiecare dată, concurenţa acţionează implacabil peste capetele noastre. Pare străină de voinţa omului, deşi motorul care o pune în mişcare se află în vintrele sale". Sau: „Nu puteai să nu te gândeşti că în anumite circumstanţe omul e în stare să decadă nesilit de nimeni şi să se scufunde în rahat („cuvânt cu o mare frecvenţă", *n. mea*) până peste cap. De pe soclul său măreţ execută uneori sărituri drept în privata cu excremente". După un sezon în iad, zeul din maşinărie iese sub forma unui comando italiano-român şi spulberă lagărul neverosimil. Suspans, din serviciile secrete româneşti o recunoaşte pe blonda din avion, Sofia, şi pe însoţitorul ei cel cu faţa „pătrăţoasă", comisari din poliţia română. Spiritul justiţiar al surghiunitului hărţuit, pe lângă justiţia divină, se angajează fără nici un rezultat să adune o trupă de răzbunători cu care să instaureze dreptatea în lume!

Întoarcerea în ţară, începe cu un moment lirico-erotico-freudian. De la aeroport, acea frumuseţe stranie, Sofia, îl duce la ea acasă şi, din una în alta, ajung în pat. Întrebarea e dacă fiica Alla-Dinei şi sora geamănă a lui Matei, nu e şi fiica lui Costas. Mister. Misiunea lui e să-l caute pe Matei care ajunsese în tabăra paramilitară condusă de Coloneleasa Taifun, aflată deja, într-o stare avansată de degradare anatomică. Pleacă de unul singur în această necunoscută zonă a morţii, un basm cu pajuri şi cu zmei, cu scene din filmele de groază americane. Fantezia se înteţeşte până la fantasmagorie, confruntările vor să atingă cotele oribilului (pentru cititorii slabi de înger). Coloneleasa se metamorfozează în căţea turbată, acuplată cu o javră ordinară: „Căţeaua avea un fel de bretea ruptă în zona gâtului. Un alt câine se învârtea scheunând în jurul lor şi încerca să lingă gâlma vânătă în care se înţepeniseră cei doi. Indivizii de pe platou se hlizeau huiduind. Până adineauri îi fugăriseră de ici-acolo, izbindu-i cu bote şi pietre (...) Porni spre cuplul grotesc şi am crezut că intenţiona să-i alunge după clădire pentru a ordona începerea execuţiei. În acel moment, căţeaua îşi întoarse capul şi imediat în ochii ei se putea citi groaza. Încercă s-o ia la fugă, însă căţelandrul trăgea în partea opusă" etc.,

Din nou intervine *happy end*-ul. Se întâlnesc cei apropiaţi, nostima bătrână Katy îi reproşează că îl ştia de copil un „apucat" şi că greu putea fi dat pe brazdă după ce o lua pe arătură. Autorul vine şi cu puţin textualism: „Notele de faţă au fost redactate mai târziu, când o importantă editură mi-a propus să scriu o carte despre peripeţiile mele prin Italia. Nu garantez pentru obiectivitatea lor şi, în general, nu pun mâna în foc pentru nimic din ce am scris aici. Deşi nu cred că mai reprezintă interes pentru cititori, subliniez că au fost adăugate exclusiv din considerente ce ţin de politici editoriale, iar treburile astea, slavă Domnului, nu-mi sunt imputabile. De obicei responsabil cu toate relele este autorul, însă de această dată nu-mi asum nici o vină. Să mai răspundă şi alţii".

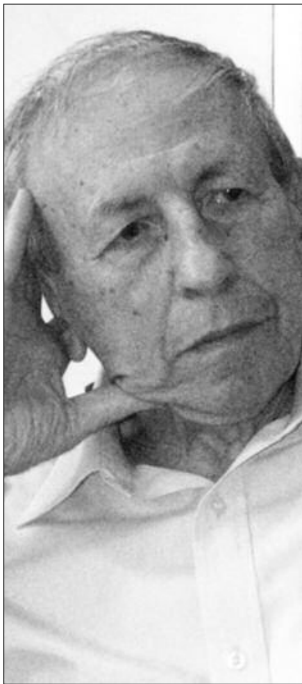
Cu toate anomaliile evocate ale realităţii din lumea noastră, autentice, *Măştile exilului* e o parodiere originală, un roman ironic şi popular.

Umorul s*e va strecura* şi în grelele încercări ale profesorului gazetar bucovinean ajuns în căutare de slujbă. El declară că, în general, îi place aventura, dar peripeţiile prin care trece sunt de un dramatism incredibil.

cronici

Marin Ioniţă

HĂNĂNĂU-BĂNĂNĂU

FILE DE JURNAL DEMENȚIAL

M-aş vinde Satanei. Să mă arunce în cazanul cu smoala în clocot, să mă spânzure cu capul în jos deasupra vetrei de jăratic, să mă facă tobă, în care să bată nebunia dracilor. Dar nici demonii nu se pot atinge de Legea Divină. Şi florile se ofilesc, stelele îmbătrânesc şi pământul din care suntem alcătuiţi se va întoarce în pământ...

ÎNAINTE DE DATA NEDEFINITĂ

ABSURD PESTE TOT. Absurdă, viaţa depăşeşte absurdul din literatură. În ţara lui Hănănău-Bănănău, totul este posibil. Stau cu el în casă. Stă cu mine la masă. În lingura pe jumătate. În ceaşca de cafea uscată. În cana de ceai cu zeamă de buruieni culese de pe marginea şanţului. În stomac. În ficat. În măduva oaselor. În părul capului. În buric. În boaşe. Se vâră cu mine în patul lăsat sterp de patimi şi de dorinţe. Sub plapuma veche care îşi pierde câlţii ca o oaie lâna în mărăcini. În căpătâiul cu amintiri de fulgi. În caloriferul rece. În robinetul înţărcat. În florile de gheaţă din geam. În tavanul cu flori de mucegai. În pereţii mustiţi de igrasie. În podeaua din care răsar bureţi. Se strecoară pe sub uşa încuiată. Prin tocurile crăpate ale ferestrei. Prin acoperişul în care cuibăresc liliecii, pe care cântă cucuvaiele.

De trec pragul, mă înfăşoară. ABSURD peste tot. Peste tot în împărăţia lui Ciubăr-Vodă şi Vodă-în-lobodă, în pădurile defrişate, în întreprinderile vândute sau ruinate, în băncile privatizate, în autostrăzile furate, în flota evaporată.

ABSURD. În parlamentul în care deputaţii şi senatorii votează legi absurde cu pensii nesimţite. În guvernul în care până şi premierul plagiază şi colaborează cu şnapani. De la preşedinţie la primărie.

Furaţi voi, furăm şi noi.... Ţara la mezat. După noi, potopul. “Dacia Felix” la noi în buzunar. Insule în mări şi oceane, proprietăţi pe continente, vile, palate, hoteluri, în Brazilia, în Spania, în Italia, în Franţa, în Grecia, în America, în Emirate, la Miami, la Casablanca, pe Coasta de Azur, dar unde nu?... Iahturi, avioane, elicoptere, automobile blindate, adăposturi antiatomice, conturi în bănci, “paraşute”, “escorte”, suntem asiguraţi....

Dealurile toate semănate cu hârci. Unde sunt pădurile ? Codrii seculari şi străbuni ? Autorii dezastrului încă necondamnaţi, alţii nejudecaţi, se lăfăiesc în libertate şi avere... Treci, dihanie, în bârlogul tău ! Cum îndrăzneşti să judeci tu clasa politică ?

Îmi amorţesc picioarele. Mintea. Se răceşte ceaiul neîndulcit. Zeamă de buruieni, bună de spălat maţele. Moare apa în calorifer. Mai pun un ţol în spinare. Labele le înfăşor în obiele. Ţopăi ca un ţap nebun prin casă. Abur pe nări. Flori de gheaţă pe geam. Mă întind în pat. Peste plapumă îngrămădesc toate boarfele din odaie. Nu mai pot să suport atâta absurditate. Evadez. Mă refugiez în amintirile literare din multele cărţi pe care le-am citit încă de pe băncile şcolii primare.

Absurd. El nu s-a ivit în lume o dată cu domnii Ionescu şi Beckett. Atunci a devenit doar un curent. Întâmplări, personaje şi situaţii absurde există în literatura de la începutul ei. În mitologii, în legende, în religii... Uranus îşi înghite copiii de vii. Cronos, vârât sub pat, îi retează tatălului obiectului procreaţiei aberante cu o custură şi îl aruncă în ocean. Hefaistos este aruncat în lumea subterană. Zeus se preface în taur şi aleargă o copilă de-a lungul continentului, se înţelege pentru ce. Prometeu înlănţuit de o stâncă cu ficatul sfârtecat de vulturul antropofag. Cerberul cu capete înfrăţite, uriaş, cu un ochi în frunte şi cu sute de braţe. Incest în Olimp... Absurda luptă pentru putere. Lucifer, cel mai iubit heruvim, strălucind în lumină, căpetenie peste cetele de îngeri, îşi pune scaunul mai sus decât stăpânul ceresc. Vrea să-l detroneze pe Dumnezeu şi să-i ia locul în Univers. Creatul are ambiţia de a distruge Creatorul...

Fulgerat, trăznit, aruncat pe Pământ, demon întunecat, nu se lasă învins, Împărat al Iadului, se pregăteşte pentru definitiva confruntare.

Sparta îşi aruncă copiii handicapaţi, Oedip îşi scoate ochii când află că a fost în incest cu propria mamă. Prinţul Siegfried ucis cu un par ascuţit înfipt între spete, în punctul vulnerabil rămas unde s-a lipit o frunză de arţar când s-a scăldat în sângele balaurului răpus. De Hagen, rivalul pus la cale de femeia căreia i-a respins aventurile amoroase. Salomeea joacă în vârtej nebun cu capul lui Ioan Botezătorul pe tipsie. Mama ei, regina iordaniană, se pregăteşte să încălzească patul tatălui vitreg. Unde să fug ? Unde să mă duc ? Unde să mă ascund ? Realitatea este şi mai absurdă .

Anonim absolut. Un nimeni. Nu sunt salutat pe stradă. Nu mi se răspunde la salut. De este întrebat cineva „cu cine te-ai întâlnit”, răspunde cu “nimeni”. Umbră inutilă pe Pământ.

Nu mai pot să suport. Şi soarta îmi este pecetluită. Nimeni nu poate să desfacă ce a fost făcut. Hotărârea s-a întipărit în veşnicie. De ce, Doamne, m-ai pedepsit?

M-aş vinde Satanei. Să mă arunce în cazanul cu smoala în clocot, să mă spânzure cu capul în jos deasupra vetrei de jăratic, să mă facă tobă, în care să bată nebunia dracilor. Dar nici demonii nu se pot atinge de Legea Divină. Şi florile se ofilesc, stelele îmbătrânesc şi pământul din care suntem alcătuiţi se va întoarce în pământ...

De ce te-ai ofilit, iubirea mea, de ce să îmbătrâneşti? Cum să ţi se scămoşeze şi să se facă de câlţi pletele tale lungi şi mătăsoase pe care le sărutam de la vârf până la rădăcină. Cum să se încuteze fruntea aceea netedă şi senină pe care nu a rămas loc neatins de buzele mele? De ce de-abia se pâlpâie lumina în ochii tăi ca două picături de mare şi de cer? De ce să se zbârcească obrajii tăi, iubito, cu petale de bujori care tresăreau sub dezmierdările mele şi sub sărutări. De ce să se punguie gura ta, de ce să-şi piardă culoarea şi să se usuce ca iasca buzele tale, mai fragede cândva decât căpşunile, de ce bărbia ta de copil să se ascută şi să se încovoaie cu un smoc de păr aspru ca de capră? De ce umerii tăi să se încovoaie, la fel coloana vertebrală? De ce sânii tăi, dragostea mea, tari şi rotunzi în care îmi îngropam faţa şi fruntea cu ochii, cu nasul, cu buzele, să se înmoaie şi să se reverse ca două baloane dezumflate? De ce şoldurile să ţi se lăţească, de ce pântecul să se lăbărţeze, de ce picioarele să se strâmbe, de ce mersul să devină nesigur? De ce să se încarce de noduri, de ce pantofii să nu te mai încapă, de ce mersul tău de gazelă azi să fie târşâit şi cu paşi şovăitori? „De e sens în asta, e-ntors şi ateu...”. Nu mă lăsa, Doamne, să cad în josnicia blasfemiei. Opreşte, Doamne, roata timpului.

Ard patimi în mine netrăite până la capăt.

Iubeşte-mă! Se face târziu! A început să se insereze...

Cad în râpa fără fund. Mă caţăr în coate şi-n genunchi. Mă târăsc pe burtă. Trebuie să urc. Altfel, mă prăbuşesc. Gâfâi. Sunt lac de sudoare. Îmi intră transpiraţia-n ochi şi în gură. Mestec ţărână între buze. Şi în măsele. Bătrân nebun. De ce nu stai să aştepţi? Unde vrei să ajungi?

Totul e pustiu în jur. Pământ pârjolit. Umbra morţii se aşterne peste tot...

Tăcere. Singurătate peste pământul ars de secetă. Ceţuri dese. Întunecime.

Alunec, alunec, alunec. Prăpastie adâncă. Genunchii, coatele, bărbia.... Îmi înfig ghearele în pământ. Degetele de la picioare. Totul e în zadar. Mă întunec...

Ia-mă, Doamne...

*

JURNALUL. Demenţial. L-am cumpărat de la o precupeaţă cu tarabă-n piaţă, castraveţi, praz, ceapă, usturoi, varză, bureţi. Buruieni de leac, buruieni de dragoste, buruieni de descântece, de desfăcut ce vrăjitoarele au făcut. Brânca ursului, laptele cucului, untul pământului, coada calului, părul porcului, ruşinea ţigăncii. Cules din gunoiul ce da afară pe gura tomberonului, plin de mâzgă, şters pe fustă, pus la uscat, pe un scaun, în spatele tarabei. Nu e de vânzare. L-a luat să-l ducă acasă pe post de hârtie igienică. Pe la noi prin sate, ţăranii tot se mai ascund pe după casă, pe după coşaruri, pe după holeaburi, în spatele glugilor de coceni şi firelor de paie pentru nevoi presante. Baie la copaie... Satul este canalizat cu fonduri europene, dar localnicii îl privesc ca pe o curiozitate inexplicabilă. De-i întrebi, spun că pentru a-şi amenaja toaletă şi baie în interior, ar trebui să vândă boii de la jug, iar pentru racordare cel puţin o vită mare. Şi abonamentul – o oaie pe fiecare lună. Viaţă patriarhală. civilizaţie suspendată.

Precupeaţa îşi strigă marfa. Se grăbeşte. O aşteaptă acasă un bărbat beţiv care o mai şi bumbăceşte câteodată, căţelul, purcelul, gospodăria...

Ce-ai acolo?

Nimic, domnule! Acoperă cu o cârpă caietul. Se teme de amendă.

Pot să-l văd şi eu?

Altă treabă n-ai?

Dau să plec. Ea dezveleşte manuscrisul. Îl suceşte, îl răsuceşte. Parcă l-ar lua, parcă nu l-ar duce. Îi e silă să-l mai atingă. Când vede că vreau să-l cumpăr, ţine la preţ. Dar nu e vorba de sacrificii prea mari când e vorba de jurnalul unui nebun. Poate un amator. Aş dori un scriitor genial. Cât Gogol, Dostoievski, Tolstoi şi alţi titani ai lumii. Dar orice nebun poate să fie şi genial...

Scot banii. Mi-l dă aşa, cu ezitare. Mă retrag într-un colţ, singuratic, pe unde trec prea puţini călători. Mă întind în iarbă, la rădăcina unui stâlp cu bec şi abajur în vârf. Îl răsfoiesc. La început, tărăgănat. Dar mă simt captivat. Iată unul care a putut să iasă din singurătatea lui, din anonimat, din nimic, să fie cineva, măcar aşa, într-o lume de nebuni. Adevărat sau improvizat? Nu contează. Lectura mă pasionează. Ce n-aş da să fiu în locul lui...

Un câine tolănit la picioarele mele. De unde-a venit? Este şi el singuratic? Să fie acesta un semn? Se înserează. Citesc. La lumina felinarului. Nebunul ăla, de-o fi, de n-o fi, îl simt în mine. Nu ştiu dacă el trece în fiinţa mea sau eu trec în făptura lui. Ce n-aş da să-l întâlnesc! Pentru mine, este un Crist bătut în cuie pe cruce.

Vino, Doamne, de mă izbăveşte! Pentru mine este un martir. Un sfânt. Cristul meu răstignit pe cruce. Cât a suferit, cât a pătimit!... Până în casa de nebuni... Ce n-aş da să-l întâlnesc!... Să mă mântuiască.

Iată-l. Tăcut. Măreţ. Strălucitor. Trece...

Îi ies înainte. M-arunc în ţărână, la picioarele lui. Îi sărut tălpile.

Quo-vadis, Doamne?

Dar tu, nebunule?

*

Oborul de vite. Mugete. Zbierete. Nechezat de cai. Geambaşi. “Ia vaca, neamule!”, “Laptele alb ca zeama de var”, “taur bun de prăsilă”, “alba-neagra”, “sus-de-şapte-jos-de-şapte”, “la şapte de trei ori miza”. Ţărani. Târgoveţi. Fete frumoase. Muieri durdulii. În rest, ca de obicei, un dulău urlă la lună trântit

(continuare în p. 24)

proză

Florin Nicolescu

Adânc pe adânc cheamă

Acesta ar fi titlul sub care aş pune, ca reper şi semn firesc, întâlnirea care a făcut posibilă, într-o simbioză uimitoare (fără a fi şi surprinzătoare pentru cei care îi cunosc), ideea reunirii celor doi reprezentanţi ai imagisticii cuvântului poetic şi poeziei imaginii fotografice, una firească dintre prietenii pe care îi cunoaştem de mai mulţi ani de zile trudind cu pasiune umăr lângă umăr, legaţi încă de pe vremea studenţiei piteştene de pasiunea pentru creaţie.

Ajunşi la o maturitate a expresiei ce nu ne surprinde, au reuşit să ne aducă pe toţi mai aproape, cum era şi firesc, printr-un cadou de suflet pregătit în urma căderii timide a primilor fulgi, reuniţi pentru o lansare în atmosfera muzicală, elevată spiritual, din Librăria „Sophia – carte pentru suflet" din Piteşti. Albumul-carte, de o eleganţă grafică deosebită a conţinutului interior, are în exterior o copertă care trimite acum, în momentul sărbătorilor ce vin să încununeze iarna cu cea mai aşteptată dintre ele, a Naşterii Domnului, către sacralitate şi curăţie a sufletului ce se primeneşte, nu numai prin albul zăpezilor, ci mai ales prin această cufundare în rugăciune şi poezie capabilă să producă catharsisul.

Titlul este o invitaţie şi o promisiune, făcută celor care vin la această întâlnire, de a atinge o anumită stare de graţie, una osmotică între eternul uman şi divinul primit în forul interior, facilitat de –, făcând metonimic decupaje dintr-o realitate receptată la nivel ontologic, transfigurată deopotrivă, cele două demersuri facilitând metanoia – de vreme ce aducând împreună *cosmos*, *logos* şi *antropos* ne-o livrează într-un produs ce satisface exigenţele reunite ale esteticului, eticului şi axiologicului.

Alexandru Mărchidan se surprinde, în poemul ce dă titlul întregului album, în ipostaza truditorului care se lasă robit procesului laborios – „lung este drumul/ spre dimineaţă" – al căutării („felinare-ntre gânduri/ ascund") şi al descoperirii: „fiinţe nevăzute ţesute în aer". Demersul se dovedeşte a nu fi uşor „ba prin păduri vechi-noi/ ba prin oraşe" cu ştiute-neştiute primejdii de înfruntat, în care intră asemeni lui Hamlet, damnat, „blestemat" să îşi împlinească destinul într-un moment „când lumea începe să-şi iasă din matcă"... Ştie de la înaintaşi precum Ion Barbu, ce trebuie să fie – „Nadir latent! Poetul ridică însumarea/ De harfe resfirate ce-n zbor invers le pierzi/ Şi cântec istoveşte"... Poate de aceea, fără să abdice, îşi asumă responsabilitatea, ca Manole, de a ridica, nu pe ziduri vechi, părăsite, ci din „colţuri de cuvinte uitate" tot un fel de mănăstire, loc de închinăciune, de reamintire a rugăciunii, de primenire a sufletelor „între mările acestea rănite". În faţa acestei sarcini autoimpuse, căutarea nu este lipsită de nelinişte – „cu ce scări între prăpastii şi ceruri/ le voi întâmpina?".

Replica acestei stări de tulburare a poetului (asemeni tuturor celor „ce lasă lumea pentru alţii/ ...şi curg mereu de-a lungul nopţii" – Ioanid Romanescu) este dată în imaginea unui felinar, doar suntem în lumea civilizaţiei urbane, asemeni unui far călăuzitor care încearcă să destrame ceţurile neclare şi confuzia în care suntem ameninţaţi să ne rătăcim.

Dacă ne încumetăm să îl urmăm pe poet în demersul întreprins va trebui să avem răbdare şi să urmăm traseul pe care ni-l indică alegerea facută de el, când se erijează în deschizător al unui itinerariu de suflet, indicând treptele de suit, ca într-un templu, în care drumul este unul de tip iniţiatic, la finalul căruia „trupul de lumină/ îmbrăţişează/ trupul de piatră" iar rezultatul (ca în „Paracliserul" lui Marin Sorescu) este că „fiecare piatră se face/ cuvânt/ fiecare trup se face/ rugăciune". Templul-catedrală în care ne adăpostim are dimensiunile extinse ale unui spaţiu de spiritualitate românească, de plai mioritic, în care găsim ca „preoţi, munţii mari". Credinţa ortodoxă, natura şi satul vor fi coordonatele pe care ne ridicăm, generaţie după generaţie, coloana fără sfârşit.

Nu este cazul să precizez că alegerea de a prezenta poezia alături de fotografie, într-un dialog, uneori, alteori susţinând acelaşi discurs, este una fericită, iar acest lucru se face şi în beneficiul recuperării unui domeniu căzut în desuetudine doar prin invadarea cotidianului de către imaginea agresivă, dedicată publicităţii, scopurilor unui consumerism ce ne sufocă... „graţie" tehnicii de vârf în comunicaţii. Pentru a o repune în drepturile ei fireşti între arte, înfruntând riscul de a nu fi apreciat şi a deveni beneficiar al unui câştig pe măsura celor obţinute în lumea modei sau marketingului, Sorin Dănuţ Radu a ales discreţia fotografiei alb-negru, mult mai ofertantă adevăraţilor artişti pentru picturalitatea ei şi pentru a face posibilă o receptare adecvată a cuvântului rostit cu moderaţie, uneori de un lirism ce ştie să păstreze echilibru între vocea personală şi coordonatele impersonalităţii.

Într-o epocă în care mintea este bombardată prin intermediul imaginii color, care excelează în agresivitate, prin mesaje percutante printre care cu greu mai poate să facă o alegere – capacitatea sa de a prelucra

informaţia fiind depăşită, acurateţea şi cuminţenia cadrelor alb-negru aduce de cele mai multe ori sub privire elemente ale unui spaţiu intim, delicat, privit cu iubire şi înţelegere, în care Omul este prezent în mod paradoxal, chiar şi acolo unde prezenţa lui nu este explicită, ci se găseşte înscrisă, codificată în felul în care este ales unghiul privirii şi povestea pe care ne-o relatează.

Sentimentul de reculegere, de rugăciune făcută cu discreţie, fără accentele de îndoială şi cearta cu Divinitatea, întâlnită în alte glasuri, vine şi dintr-o cuminţenie a spaţiului în care a crescut acesta, unul al satului în care „sufletele strămoşilor/ intră/ să cineze/ cu noi". Icoana, lumânarea, candela, lampa, ştergarele cusute în casă, vasele de lut şi, mai ales, dragostea faţă de natură şi oameni i-au fost trecute ca moştenire pe care să o apere şi să o stăpânească, asemeni cu credinţa, cu păstrarea bunei măsuri. În acest spaţiu elementele naturii se îmblânzesc fără a pierde din puterea lor de adevărate stihii care ştiu să impună hotare pe care Omul trebuie să le respecte. Acest Om trebuie grafiat cu majusculă atunci când apare în unghiul din care ştie să îl descifreze atât Alexandru cât şi Sorin, de a căror afinitate nu ne mai putem îndoi ca de una ce şi în acest caz ne pare evidentă, dar nu se impune cu agresivitatea tonului, ci ca o şoaptă.

Dacă privirea poetului încearcă uneori să se detaşeze uşor, mai ales atunci când vizează Moartea, Timpul, Tăcerea, o face ca să le privească cu aceeaşi îngăduinţă şi prietenie cu care se adresează Sufletului, Nopţii, Mugurilor, Rădăcinilor, Pământului, Norilor, Sevei pe care le priveşte „cu toţi ochii/ întorşi", când tăcut ştie („aştept răbdător", „ca un copac") ca va exista „o revoltă a mugurilor", „o revoltă/ a frumuseţii/ în lume", una în care se simte „însingurat/ de atâtea vlăstare/ înnoptate", care-„şi poartă/ pierderile/ ca pe o haină".

În lumea care se mişcă, aceeaşi cu cea în care ne aflăm, el îşi propune să trăiască într-un anume fel, pe care l-a deprins de acasă: „prieten plecat/ pe caii de teracotă/ ai împăratului Qin/ acum când afară/ râde iarba/ chiar dacă/ la rădăcina ei/ roade un vierme/ rău". Decupează cu grijă pentru noi frânturi de adevărat optimism pe care ştie să ni-l aşeze spre odihnă în preajmă – „se înseninează/ pe drumul acesta"... dar face precizări – „unde stau vulturii/ se ridică un răsărit/ şi duce lumina lui/ până în celălalt colţ". Cele ce sunt receptate stau în preajma lui, a noastră, nu ne sunt străine, tocmai de aceea prietenoase, dar ştie că trebuie să (se) bucure, să se împărtăşească în aceeaşi măsură din ele şi cei care se află mai departe – „e o dimineaţă frumoasă/ preotul iese din altar/ cădelniţează un pic prin univers/ apoi se întoarce".

Privirea lui, ne-o sugerează imaginea ce pedalează în tandem şi apasă pe aceleaşi clape ale claviaturii unui pian bine temperat, se ridică către cer şi priveşte spre înmugurirea din primăvara ce se anunţă inoculând speranţa. Niciodată din universul acesta nu lipsesc cu prezenţa, implicită sau explicită, mama şi tatăl: „aplecat peste copilărie/ tata şoptea o rugăciune când adormeam/ şi cuvintele făceau un pod/ între el/ Dumnezeu/ şi mine cel dincolo de somn". Acelaşi pod îl contruieşte azi Alexandru pentru noi toţi, „un pod nevăzut/ mai tare ca oţelul/ mai tare ca somnul/ mai tare ca moartea".

Când privirea poetului face un salt în timp spre spaţiul acela ocrotitor al copilăriei, ochiul fotografului îl ajută apropiind imaginea, prinzând clipa pe care o fixează într-o memorie a timpului înmuguririi inocente, adăugând o notă de lirism şi duioşie: „destrămare/ destrămare a pânzei/ ţesută ca un vis atât de departe/ să fie al tău/ atât de viu că ai fost acolo". Din acelaşi joc al imaginilor poetice şi al fotografiei ce aduce subtile sublinieri, face parte adevăratul balet, coregrafia care subliniază mişcarea în „Duet". În vreme ce, surprins de Timpul „ca o pisică/ cu miros de zapadă", poetul se teme ca acesta să nu işte „o avalanşă" asemenea unui „cuvânt ce mi-ar putea naşte/ canioane în suflet" , ochiul de după cameră plonjează în lumea părelnică a umbrelor aruncate pe pânza vremii de mişcarea ce trimite la „Mitul peşterii", o lume a jocului secund, imagine ce alungă ideea pericolului iminent venit din partea albului orbitor al zăpezilor hymalaiene.

Uşa deschisă de Alexandru Mărchidan şi Sorin Dănuţ Radu – prin însăşi această prietenie şi colaborare – ne invită către un spaţiu primitor în aceste momente în care frigul din alte suflete şi cel de afară fac mai evidentă pustiirea. Este aproape vremea colindelor şi se spune că lumea stă în cumpănă, că trebuie să aruncăm în vatră un butuc care odată aprins, face ca forţele luminii să sporească, să întoarcă balanţa către ieşirea din indistincţie şi să restaureze cosmosul ameninţat o clipă de haos.

Asemeni acelui plus de lumină restauratoare de lume aflată în declin, este acest moment de caldă împărtăşire din lumina credinţei, în momentul când „gândind la Dumnezeu/ inima mi s-a facut/ o lacrimă mare", tocmai acum „în iarna asta/ pe care o ţin strâns/ în braţe". Ca să ne dea un imbold către viaţă şi bucurie, poezia şi imaginile care o secondează cu acorduri discrete (pentru a nu-i estompa nimic din frumuseţe), ne vorbesc despre „un sens invers/ al morţii" ce „se depune/(...)/ în somnul nostru/ până ce ne va înghiţi/ luminişul". Până la acest moment de blândă integrare în „lumină", una necreată, care să ne cuprindă, poetul se simte dator „pe moarte călcând" să îşi împlinească menirea dăruind – împreună cu artistul imaginilor fotografice, îngemănând cele două arte poetice într-o estetică de sinteză – „o lampă/ un cuvânt", în timp ce „decembrie/ îşi duce iarna/ la altar".

Într-o epocă în care mintea este bombardată prin intermediul imaginii color, care excelează în agresivitate, prin mesaje percutante printre care cu greu mai poate să facă o alegere – capacitatea sa de a prelucra informaţia fiind depăşită, acurateţea şi cuminţenia cadrelor alb-negru aduce de cele mai multe ori sub privire elemente ale unui spaţiu intim, delicat, privit cu iubire şi înţelegere, în care Omul este prezent în mod paradoxal, chiar şi acolo unde prezenţa lui nu este explicită, ci se găseşte înscrisă, codificată în felul în care este ales unghiul privirii şi povestea pe care ne-o relatează.

Horia Bădescu

Despre neliniştile noastre, cu dragoste

Poet sensibil, de o auroralitate neoromantică, prozator a cărui inventivitate se consumă în acord cu arcanele autobiografice, Ion C. Ştefan este neîndoielnic o puternică natură reflexivă, un moralist autentic, posedând toate însuşirile şi instrumentele necesare pentru validarea discursului pe care ni-l propune. Am afirmat aceasta cu varii prilejuri, cel mai recent cu ocazia apariţiei volumului său de tablete *Suflet de argeşean,* elogiindu-i spiritului de observaţie, puterea de reflecţie, obiectivitatea judecăţii morale sau sociale, capacitate sintetică şi expresivă care instituie statutul cugetării. Sunt calităţi pe care le demonstrase deja în volumele sale de maxime şi reflecţii, precum şi în ambiţiosul *Eseu despre existenţa umană* (Ed. Arefeana, 2015), pe care, iată, ni-l propune într-o nouă ediţie, revăzută şi adăugită. Ambiţios prin titlu, ambiţios prin dimensiunea şi importanţa subiectului pe care-l abordează, ambiţios în structurarea şi substanţa pe care le presupune cugetarea asupra vastului orizont existenţial.

Pornită poate din impulsul unei vocaţii didactice certe, această aventură a interogării eului propriu în devenirea lui existenţială, a întrebărilor despre om şi aflarea lui în lume, stârnite deopotrivă de experienţa unei subiectivităţi sensibil artistice dar şi din confruntarea acesteia cu profuziunea răspunsurilor pe care le oferă universul lecturii aprofundate practicată de autor, constituie substanţa şi finalitatea asumată a cărţii. A încerca să dai răspunsuri credibile şi născătoare la rându-le de întrebări, a propune cu sinceritate o viziune, care poate deveni şi a altcuiva prin calitatea reflecţiei şi expresivitatea acesteia, nu e puţin lucru şi nici la îndemâna oricui. Sunt « variante posibile ale neliniştilor » sale, cum le califică cu modestie autorul, a căror capacitate de influenţă rămâne relativă, fiindcă « A gândi simplu, pentru a fi înţeles, apoi a gândi mai complicat, pentru a te înţelege tu însuţi, devine o îndeletnicire a căutării de sine, folositoare în cele din urmă, în măsura în care găsim unele răspunsuri parţiale – numai ale noastre. » E aici o « poetică » a gândirii de o elegantă dar falsă umilinţă, pe cât de adevărat este faptul că e mult mai complicat să te afli pe tine însuţi decât pe altul, fie el şi omul generic. O umilinţă pe care autorul o accentuează declarând de la bun început că nu are nici pretenţia, nici calificare de a se numi filosof, ci doar « un filolog care se străduieşte să gândească mai mult şi mai departe, dincolo de înţelesurile directe ale cuvintelor », undeva la intersecţie de ştiinţe şi arte sau, pentru a ne situa în trendul zilei, în plină transdisciplinaritate, « în efortul de a găsi un singur răspuns comun, aşa cum viaţa noastră este unică ». Întreprindere la care atâţia oameni iluştri s-au încercat şi doar puţini « se pot mândri că au găsit răspunsul ».

Nici autorul nu-şi asumă o asemenea orgolioasă finalitate. Cu buna înţelegere a înţeleptului, el ştie că parcurgerea drumului e mai importantă decât ajungerea la ţină sau că ţinta se află în însuşi acest parcurs, că « farmecul constă tocmai în căutare ».

Eseu despre existenţa umană reprezintă tocmai o asemenea căutare, organizată nu într-o desfăşurare lineară, ci asumat concentrică, pe principiul undelor stârnite de piatra aruncată în apă, care acoperă o suprafaţă din ce în ce mai largă pe măsură ce se depărteză de punctul de impact. O căutare care este evident şi o cercetare a sinelui individual dar şi social, a interferenţelor dintre acestea, a coborârii din abstractul reflecţiei la concretul vieţuirii, o căutare care se sprijină pe experienţa autorului şi deopotrivă pe autoritatea numeroaselor citate, uneori poate prea numeroase, din autori şi gânditori care dau consistenţă cugetarii sau se constituie ca puncte de plecare ale acesteia

Nimic din ceea ce e omenesc, nimic din ceea ce are importanţă pentru omul fiinţă sau pentru omul social, nu este străin dezbaterii pe care ne-o propune Ion C. Ştefan. De la obsesia timpului, a singurătăţii, la dezbaterea privind raporturile cu ceilalţi, prietenia, trăsătură faţă de care autorul are o fidelitate care aparţine altor vremi, omul cultural şi cel politic, perceptele şi virtuţile care asigură confortul şi devenirea interioară, până la dilemele şi amărăciunile senectuţii. Cum bine concluziona academicianul Vasile Tonoiu în prefaţa sa, Ion C Ştefan « reprezintă o conştiinţă contemporană profund antrenată în dezbaterile generatoare de idei estetice şi filosofice : el întreabă şi se întreabă, răspunde şi doreşte să i se răspundă – ceea ce şi explică interesul mare al cititorului faţă de o astfel de carte. »

Totul slujit, cum spuneam şi altădată, de vivacitea acestui spirit neliniştit, de o bună ţinută intelectuală, de un discurs sobru dar ataşant, cu o dicţie reţinută dar expresivă.

Nimic din ceea ce e omenesc, nimic din ceea ce are importanţă pentru omul fiinţă sau pentru omul social, nu este străin dezbaterii pe care ne-o propune Ion C. Ştefan.

Victor Rusu

„Deschidere” de Nedeljko Terzič,

Lirismul alegoriilor şi parabolelor existenţiale

Cunoscutul şi apreciatul poet sârb Nedeljko Terzič a publicat recent o selecţie extrem de parcimonioasă, de numai şaptesprezece poeme, din bogata sa creaţie lirică, sub titlul simbolic „Deschidere”. Deschidere spre poezia sa, înainte de toate, spre lume şi viaţă, spre meditaţii şi trăiri rare, profunde, spre înţelesuri nebănuite, spre „frumuseţi şi preţuri noi”, cum ar spune vraciul „cuvintelor potrivite”, marele Tudor Arghezi. „Deschidere” este, pesemne, o microantologie gândită şi alcătuită de autorul ei şi, prin urmare, avem toate motivele să o considerăm foarte reprezentativă şi revelatoare pentru întreaga sa poezie.

Am tradus în limba română puţinele poeme ale antologiei şi ne-am oferit astfel nouă înşine darul de suflet, bucuria şi satisfacţia estetică rară de a cunoaşte un poet de o elevată vigoare expresivă.

Nedeljkco Terzič este un poet cerebral, cu o temeinică, armonios şi îndelung sedimentată cultură, care cultivă un discurs liric reflexiv, de factură sapienţială şi filosofică, potenţat şi nuanţat de subtile, rafinate inserţii mitice, fantastice şi metafizice. Un lirism de mare densitate ideatică, investit cu plurale implicaţii de ordin simbolic şi parabolic şi puternic şi intens iradiant în plan expresiv, al sugestiei poetice. Sub semnul unei asemenea „mărci stilistice înregistrate” (criticul român Geo Vasile), Nedeljko Terzič scrie ficţiuni epice, compoziţii şi scenarii (asemenea regretatului Ioan Flora, de pildă) cu valoare estetică de alegorii şi parabole existenţiale încărcate de conotaţii polivalente de ordin moral, ce conferă rostirii poetice, adesea, o doză apreciabilă de încifrare, de ermetism, de aer enigmatic. Nu sunt de loc uşor de citit şi pătruns în intimitatea lor poemele lui Nedeljko Terzič, ci, dimpotrivă, reclamă la un grad înalt lectura celor iniţiaţi şi familiarizaţi cu limbajul aparte, metaforic şi simbolic, al poeziei.

Fiecare poem, fiecare enunţ poetic, aproape, suportă plurale interpretări, la fel de motivate, graţie unei rafinate ambiguităţi programatice, amintindu-ne de inspirata, superba sintagmă critică „POLIVALENŢA NECESARĂ” (a oricărui text literar cu adevărat valoros, viabil estetic n.n.) a eminentului critic Paul Georgescu.

De pildă, este greu, dacă nu imposibil să spui cu siguranţă cine o să fie pasăre în Rai, cui i se adresează direct autorul, sigur este numai faptul că antologia poezie „O să fii pasăre din Rai” este o superbă alegorie a aspiraţiei etern omeneşti de a-i facilita „marea trecere” blagiană o firească, armonioasă, cosmică integrare în lumea cea veşnică, paradisiacă. Interesant de remarcat că, în ciuda tonusului vitalist al poeziei sale, eul liric trăieşte cu intensitate şi accente de real, acut dramatism, în cheie uşor elegiacă, un obsesiv sentiment al timpului în ireversibilă curgere. Ca în poezia „Tata pleacă”, în care, în manieră mioritică, de împăcare şi linişte în faţa implacabilului sfârşit, tata *„ştie unde pleacă”* şi *„că sângele meu/ o să-l spele apa cea neagră”*, iar *„la treizeci de ani/ o să* privesc ierburile la rădăcini (splendid vers! n.n.)/ *O să mă îmbrace în haine de lemn”*. Impresionantă, dacă nu de-a dreptul şocantă, această admirabilă similitudine între atitudinea mioritică tipic românească, în faţa morţii ca fapt înscris în ordinea firii şi aceeaşi atitudine lirică de imperioasă înţelegere, împăcare şi echilibru sufletesc deplin, în faţa inevitabilului moment al extincţiei, pe care o sesizează cititorul român, în câteva poezii-alegorii ale sârbului Nedeljko Terzič, precum „Pârghia trăgaciului”, „Cântec domestic”, „Minciună” sau admirabila, frisonanta „Vuiet şi linişte”, construită pe puternicul şi revelatorul contrast dintre liniştea cosmică a stelelor care dispar de pe bolta cerească şi zbuciumul, „vuietul subteran” paroxistic al sufletului omenesc, la gândul morţii: *„De jur împrejurul nostru tăcere,/ liniştiţi priveam stelele/ şi eram fascinaţi de dispariţia lor,/ fără plâns şi jelanie sălbatică./ Întotdeauna se apropiau/ în aceeaşi ordine de neatins/ să se convingă dacă încă mai vrem/ să punem în mişcare cascadele suterane”* (s.n.)

Un poet predominant cerebral ca Nedeljko Terzič abordează frecvent lirica gnomică, sapienţială cu reale, notabile reuşite, enunţul poetic având şi profunzime şi originalitate, şi expresivitatea stilistică a aforismului: *„Ce frumos să ai un prieten,/ care spune puţin, dar mult îţi arată/ şi după aceasta pleacă pe drumul lui./ Ce frumos să păstrezi/ zâmbetul prietenului tău/ şi câteva vorbe ale sale obişnuite./ Pentru că mari sunt nişte munţi şi râuri,/ dar mai mari sunt vorbele unui prieten/ pe care ţi le-a spus când trebuia”*. („Acum suntem ai noştri”).

În rândul poeziilor de această factură, o menţiune aparte merită „Minciună”, pentru tonul ei vivace, senteţios, apodictic şi pentru percutanta, sugestiva metaforă a „balconului fisurat/ cu armătura ruginită”, ca element asociativ al condiţiei umane şi al vulnerabilităţii sale: *„Viaţa este o mare minciună,/ adevărul e numai în tine însuţi,/ iar tot ceea ce vezi în jurul balconului tău* (spaţiu existenţial propriu, în chip fatal limitat şi „fisurat”, pieritor n.n.)/ *este numai un peisaj* (peisajul ca metaforă a vieţii n.n.)/ *care îţi este dat/ în fiecare dimineaţă, într-o anumită măsură./ În fiecare secundă se schimbă acest peisaj,/ fără ca tu să-ţi dai seama/ de pe balconul tău fisurat,/ cu armătura ruginită./ Viaţa este o dulce amăgire,/ crede-mă/ am înţeles foarte bine aceasta”.*

Reţinem din această memorabilă poezie şi versul cu condiţia estetică şi valoare de aforism, *„Adevărul e numai în tine însuţi”*, idee cu frecvenţă de laitmotiv în poezia lui Nedeljko Terzić, care pune mare preţ, cu justeţe, pe inestimabilele câştiguri de ⟶

Fiecare poem, fiecare enunţ poetic, aproape, suportă plurale interpretări, la fel de motivate, graţie unei rafinate ambiguităţi programatice, amintindu-ne de inspirata, superba sintagmă critică „POLIVALENŢ A NECESARĂ” (a oricărui text literar cu adevărat valoros, viabil estetic n.n.) a eminentului critic Paul Georgescu.

Paul Aretzu

Un jurnal eseistic

Prin scrisul său, Gheorghe Grigurcu acoperă o mare varietate de specii literare şi publicistice: poezie, critică şi istorie literară, eseu, aforistică, memorialistică, jurnal, editorial, pamflet. Laborios, exigent, de o mare exactitate, cu un stil rafinat, scriitorul reprezintă cu siguranţă un reper axiologic. Este un om discret, dedicat aproape în exclusivitate cititului şi scrisului.

Multe trăsături particulare ale scriitorilor se pot identifica (direct sau indirect) în jurnalele lor, scrieri cu o mare libertate, care fac din autor personajul principal (eul diaristic), iar din trecerea timpului un prezent continuu, o sincronie de evenimente. În *Jurnal I* (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2014), Gheorghe Grigurcu se dovedeşte un iconoclast al acestei specii atât de permisive, lipsindu-se de datările calendaristice şi însumând aspecte dintre cele mai diverse (confesiuni, evocări, parabole morale, jurnal de idei, jurnal de lecturi, disecări ale vieţii publice, însemnări autobiografice, curiozităţi etc.), toate susţinute de o armătură de citate, culese din cele mai neaşteptate locuri. Aproape nimic din ceea ce poate atrage interesul unui om cultural nu lipseşte. Fragmentele capătă complementaritate prin acumulare, prin desprinderea unor teme generale, prin stadiile diferite de elaborare (schiţe, desene conturate, contemplaţii, portrete, demonstraţii, speculaţii, aforisme, silogisme). În fond, autorul caută şi extrage, din existenţa sa factologică şi livrescă, certitudini, lămuriri, învăţături. El sare cu mare sprinteneală de la Tolstoi la Constantin Noica, de la Marcel Proust la Paul Valéry, de la Kierkegaard la Simone Weil, de la Sfântul Dionisie Pseudo-Areopargitul la Anaïs Nin, de la Goethe la Herman Hesse, de la Blaise Pascal la Bernard-Henri Lévy, de la Dostoievski la Franz Kafka, de la T.S. Eliot la Camil Petrescu, sau Radu Petrescu, sau Liviu Ioan Stoiciu, de la Nietzsche la Albert Camus, de la Montaigne la Vauvenargues, la Lichtenberg, la Jules Renard etc.

Autorul este preocupat, în principal, de teme morale. Modelul sentinţelor este, de multe ori, unul filocalic (Ioan Carpatiul, de exemplu). Vorbind despre sinceritatea genuină şi cea trucată, ţinând de caracterul oamenilor şi de viaţa socială, transferă subiectul în domeniul artistic: „Sinceritatea şi poza, vulnerabile fiecare în parte, se conciliază în figura simbolică a creaţiei" (p. 13). Pus în faţa propriei biblioteci, meditează paradoxal la faptul că pe multe dintre cărţi nu le va citi niciodată, iar pe multe dintre cele citite nu le va mai putea reciti. Se deduce o filosofie a timpului (cititului), dar şi sentimentul carierei ratate a tuturor cititorilor.

Textele lui Gheorghe Grigurcu sunt prodigioase, provocând asocieri de idei, reflecţii, instigând. Ecartamentul modalităţilor artistice, spune autorul, este din ce în ce mai extins, în sens major (care este mai pretenţios), dar şi în sens minor. Moartea, scrie în alt loc, este o frustrare dată de ceea ce n-am făcut în viaţă. Scriitorul este un atent analist al psihologiei oamenilor, realizând portrete memorabile, uneori foarte exacte: Taşcu Gheorghiu, Ion Covaci, Mircea Micu, Constantin Trandafir, Cicerone Theodorescu, Eugen Jebeleanu, Eugen Todoran, George Călinescu, Radu Petrescu şi alţii. De altfel, se insistă pe deosebirea de nuanţă dintre *Amintire* şi *Memorie*. Prima este vie, afectivă, alcătuită din amănunte: „Amintirea recuperează viaţa prin ficţiune" (p. 13). A doua formalizează, „ca o haină de gală pe care o îmbrăcăm la ceremonii, unele din ele funebre" (p. 24).

Congruentă cu insatisfacţia cititorului, niciodată îndestulat, apare decepţia scriitorului care se simte trădat, nemaireprezentat de opera sa, cu toate că dependent de ea: „Am nevoie de prezentul scrisului, repet, ca de tainul zilnic de pâine şi apă" (p. 27), „În zilele în care nu poţi scrie, te simţi ca un om de nimic" (p. 349). Gheorghe Grigurcu nu scrie un jurnal cronologic, de evenimente cotidiene, ci, mai mult, un jurnal interior, cu reflecţii pe teme existenţiale, morale, de poetică, folosindu-se de experienţa proprie sau de surse livreşti. Se desprind numeroase texte cu valoare aforistică: „Inteligenţa poate fi blocată la un capăt al său de ură iar la celălalt capăt de iubire" (p. 33), „Până la urmă contează nu atât observaţiile pe care le faci asupra Lumii, ci capacitatea de-a le transforma în tine însuţi" (p. 27), „Te obişnuieşti cu viaţa precum cu o haină, cu o pereche de pantofi cum s-a nimerit, în care ajungi să te simţi «bine» după o îndelungă purtare" (p. 55), „Actul creator al creaturii e constituit din simboluri divine într-un înveliş egolatru" (p. 130), „Orice iubire e proiectată pentru eternitate" (p. 150), „Cine n-a iubit, nu cunoaşte Lumea pe dinăuntru, cine nu s-a umilit, nu cunoaşte Lumea pe dinafară" (p. 397).

Multe întrebări pe care scriitorul le încearcă ţin de introspecţie, de misterele profunde, de predispoziţii greu de clarificat: „De ce atracţia mea faţă de bătrâni, faţă de, în genere, vechime?" (p. 50); „Ce se petrece cu observaţiile, reflecţiile, asocierile, imaginile pe care le uiţi fiindcă nu le-ai putut nota în clipa cuvenită?" (p. 46), „De ce reţinem amănuntele: de ce selectăm unele în dauna altora? De ce unele amănunte se îndeletnicesc a persista în minte, în timp ce altele, părelnic mult mai semnificative, pier în uitare? [...] Greşim oare considerându-le un fel de embrioni ai creaţiei?" (p. 71), „Ce reprezintă câştigul real? Timpul în care scrii sau cel în care nu faci nimic, dar preţios al fiinţei către sine, fiind incomunicabil?" (p. 123), „De ce mă atrage strada?", „Cum poţi scăpa de captivitatea egoului?" (p. 246) şi altele.

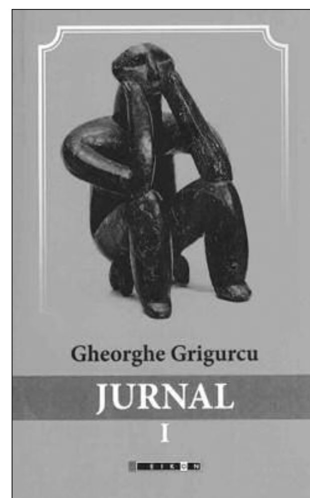
Sunt impresionante paginile evocării copilăriei, când, din cauze istorice, politice, care au dus la migrarea multor români basarabeni, şi-a părăsit casa, rudele, mediul natal şi a resimţit dramatic *un complex de inferioritate socială*, de dezrădăcinare. Cartea este presărată cu intervenţiile, uneori *à rebours*, ale unui personaj enigmatic, A.E., care demonstrează că, prin *Alter Ego*, un autor poate emite voci multiple. A.E. este pitoresc, uneori, în contradicţie sau uşor ironic faţă de Gheorghe Grigurcu, răsucind ideile acestuia: „jovial până la sarcasm, neconvenţional până la cinism" (p. 303). Într-un loc, se arată: „O sinceritate a Formei, ca să zicem aşa, o ofertă a unei Forme în care fiinţa se poate recunoaşte, iată ce e necesar unei creaţii" (p. 108). Mai multe texte vorbesc despre bătrâneţe (pe care scriitorul o resimte ca pe o mistificare), despre premoniţii, despre relaţia cu Dumnezeu.

Aflat la o vârstă a înţelegerii, el defineşte noţiuni existenţiale: iubirea, teatrul, călătoria, plictiseala, copilăria, poezia, linguşirea, libertatea, rafinamentul, singurătatea, ura, autoritatea... Pe lângă dantelăria de idei, pe lângă fineţea teoretizărilor, diaristul este foarte atent la evenimentele contingente, la concitadini, la viaţa breslei (într-un loc, vorbeşte despre ţiganii nomazi căutători de fier vechi, dar, ca în epopeea lui Ioan Budai-Deleanu, şi despre ţigănia multor români). Un reper moral constant îl reprezintă figura umanist-religioasă a lui Tolstoi. Nu lipseşte din *Jurnal* un umor reţinut, de fineţe. Toată experienţa existenţială, programul diurn, deambulările, oamenii întâlniţi, lecturile, recunoaşterea propriilor convingeri în scrierile altor autori sunt preschimbate alchimic în glosări, reflecţii, filtrări, asumări, axiologii, atitudini: o trecere a empirismului în limbaj teoretic. Nu există prejudecăţi cu privire la sursele sublimate: viaţa socială, viaţa politică, moralitatea persoanelor publice, mass-media, viaţa mondenă: „Până şi din cea mai nepretenţioasă materie se pot obţine figurile înţelepciunii, aidoma cărămizilor care se fac din lut" (p. 266). Se deduc din carte dezgustul faţă de sistematicitate, refuzul formelor fără fond. Autorul este un moralist cu argumente estetice. El se bazează pe principiile unei conduite creştine. Este un introspect, proiectându-şi însă atenţia şi asupra lumii din jur. Virtuţile sale: smerenia, simplitatea, blândeţea.

Există şi multe însemnări elegant caligrafiate sau chiar poetice, precum acest haiku extins: „O dimineaţă solar debordantă, de început de vară. Eu, mahmur, ascult cum o pasăre aflată pe un copac din faţa ferestrei mă cheamă insistent în universul său de bună seamă lipsit de vin" (p. 351).

Pe tot parcursul acestui Jurnal *sui-generis*, autorul face exerciţiul stăruitor, repetat, al descoperirii de sine, printr-o chenoză, adică prin îndepărtarea tuturor obstacolelor, până la relevarea actului generativ, până la obţinerea unui autoportret spiritual: „A căuta ce? Desigur, sinele tău, indigerabil chiar pentru acest sine" (p. 381). Totodată, şi nouă, cititorilor, ni se oferă ocazia de a observa, a iscodi, cu o curiozitate deferentă, *fenomenul* Grigurcu. *Jurnalul* întregeşte şi face comprehensibile numeroase părţi ale operei şi personalităţii scriitorului. Dacă opera literară este, formal, exterioară, detaşându-se, încă de la început, de autor, devenind autarhică, lucrările cu caracater intimist, diaristic, subiective, menţin în ele, ca pe o pradă imanentă, ca pe o insectă în transparenţa unui chihlimbar, natura nemijlocită a autorului, figura indelebilă a acestuia. În *Jurnal*, Gheorghe Grigurcu duce zelul lecturii într-un punct paroxistic, citindu-se pe sine, dându-ne astfel o imagine de mare francheţe a sa.

Textele lui Gheorghe Grigurcu sunt prodigioase, provocând asocieri de idei, reflecţii, instigând. Ecartamentul modalităţilor artistice, spune autorul, este din ce în ce mai extins, în sens major (care este mai pretenţios), dar şi în sens minor.

⟶ ordin spiritual, moral şi formativ ale cunoaşterii de sine. În căutarea frenetică, încrâncenată a adevăratei sale identităţi, poetul îşi pune fundamentale, majore întrebări, ca în admirabila, sub toate aspectele antologica *„Poetului necunoscut"*, magistral tradusă din limba sârbă de poetul Ioan Baba: *„Cine sunt atuncea eu, care cântă cu vocea tare/ peste hăurile întunecoase,/ între malurile râurilor de ani obosite./ Cine sunt eu, cu cântecul pe care toţi îl ascultă/ şi-l cântă într-un cor/ ca pe ultimul imn al luminii?"*

Există la eul liric o sete mistuitoare, neistovită, de adevăr, generată o evidentă viziune/ concepţie filosofică realistă, riguros raţională, carteziană, asupra lumii şi vieţii şi, de aceea, poetul nu pierde niciun prilej de a-şi formula cu francheţe, în termeni fermi, atitudinea lirică de totală respingere şi dezavuare a tendinţei unor caractere slabe de a se refugia în „dulci iluzii", modalitate ieftină, dăunătoare, de evaziune din lupta vieţii şi din faţa vicisitudinilor ei: *„Astăzi am obligaţia să mă înclin în faţa mea/ şi să-ţi spun răspicat:/* să nu trăim mai departe în iluziile tale,/ eu niciodată n-am fost în ele" („Coboară-ţi mâinile de la ochi" – frumos, sugestiv titlu, în aparenta lui simplitate n.n.).

Contrapunctic şi parcă pentru a-şi motiva liric nedisimulata repulsie pentru iluzii, scrie „ficţiunea epică", purtând titlul explicit „Spargerea iluziei", care relevă convingător, veritabila, pustiitoarea dramă existenţială pe care o trăieşte cel căruia i se năruie iluziile: *„A iubit toate oraşele/ acolo nu ca să fure, ci ca să trăiască a fost/ şi pentru a privi viaţa în ochii amândoi./ Despre ce i s-a întâmplat/ aici unde i s-au înălţat iluziile ei/ n-a vorbit nimănui niciodată./ Mi-a spus că odată o să aflu tot/ în două cuvinte care sunt scrise/ sub o bancă de lemn dintr-un parc".*

De altfel, subliniem o dată în plus, poetul Nedeljko Terzič atinge cotele valorice maxime ale evoluţiei sale lirice atunci când abordează cu mijloacele proprii poeziei moderne şi postmoderniste teme şi idei de sorgintea elevată a filosofiei existenţialiste, pe care le încorporează cu rafinament stilistic aparte, în memorabile parabole şi alegorii de o profunzime reflexivă şi o forţă de sugestie care îl impun în rândul poeţilor de primă mărime ai Serbiei contemporane.

Șerban Tomșa

Poezia lui Raul Bribete: ”șoim tânăr”, dansând pe ”muzică neagră”

Un poet profund, al nenumitului, al nimicului, al eșecului perpetuu este Raul Bribete. **să nivelezi un munte cu tăvălugul**, Editura Brumar, Timișoara, 2014 este al cincilea volum al lui Raul Bribete, care se mândrește cu realizări absolut impresionante, deși este incredibil de tânăr. Despre el s-au pronunțat critici de mare calibru, inclusiv legendarul Gheorghe Grigurcu. Volumul este foarte dens, degajând o mare forță interioară. Poetul este captiv al unei lumi care-l devorează: ”*Sper. Speranța mea se mărește/ca o pată de bronz argintiu/ pe o față albă de masă/sunt liber. Liber să mă agăț de angrenajul/foarte complicat al nimicului, așa cum/se agață binecunoscuta plantă/pe marmura din cimitire îmbrățișându-le./vă îmbrățișez cu voluptatea cu care morarul/se bucură de sacii săi de făină./până și iarba devine tot mai albă/și prinde țipăt ucis de cocor care se îndepărtează./am rămas în urmă... și mă bucur să respir/aerul de sub aripile păsărilor, dar ele nu cad...*” (*Iedera franțuzească*) Erotica lui Bribete este transpusă într-o coregrafie tulburătoare: ”*Din timp în timp, lumea devine insuficientă/ ochilor noștri iscoditori; ca doi lachei suedezi/în șorturi de piele cu ținte metalice,/ mâinile tale se împreunează/în abisul oglinzii de pământ negru/prin care cârtița aleargă, dezicându-se/de propriile galerii labirintice, astupându-le...” (Izul personal al vechimii)* Eul poetului vede prin lucruri și caută să pătrundă dincolo de acestea:”*drumul e greu pentru că, vrei nu vrei, e troienit/cu îndoieli nimicitoare, prietene./începe un alt labirint, aidoma cârtiței, săpând mereu,/ mereu, la baza propriilor rădăcini, cu fierul de plug/al ghearelor în adâncimea înțelesurilor învolburate...” (Izul personal al vechimii*) Explorarea interiorului este o obsesie permanentă. Versurile antologice abundă: ”*parcă m-aș încălzi lângă dangătele inserate/ale unei inimi de iepure sălbatic/ scriu pentru a deveni eu însumi/geometru al unui cerc care își mărește circumferința/în mine însumi, aidoma cercurilor vârstei” (Faldurile marmurei).* oricând la îndemână lui Raul Bribete: ”*Întregul meu trup e o sanie de aur/pe o pârtie de sunet plin/în pântecul unui sunet gol ” (Sania)* Poet excepțional, Bribete se exprimă în texte de o amplă respirație, cu o alchimie uimitoare: ”*prietenul are ochelari electrici trași pe nas/ochelari mai mari decât cei de aviator/ei sunt la fel de mari ca două motoare de motocicletă/amicul meu îmi citește câteva poeme de-ale lui/în liniștea perfectă din bucătărie”.(Liniștea în care fumegăm).* În deșertul sisific al realului, strigătul vieții se aude vag, într-un permanent calvar interior, prin afirmarea neputinței viului: ”*răsare soarele. Acum e un punct/în care mintea mi se confundă cu firul de iarbă,/și cu animalul abia fătat, aburind în văzduhurile/întunecate//eu nici nu scriu. Forța din mine/se arată în chip de șoim tânăr, înghețat pe-o ramură/într-o pădure./ Sunt atât de singur. Prietenii mi-au uitat numele./[...]/sunt atât de mort și îmi amintesc/acum mă simt împăcat. Sunt atât de mort” (Fericit să pot muri dăruindu-mă).* O melancolie bacoviană, grea, apăsătoare, irizează de peste tot, ca o apă freatică decantată prin viziuni proprii, având afinități cu Nichita și cu Stratan: ”*Privesc prin fereastra mea, din pat,/zăpada grea, lăsată pe crengi, pe hornuri,/bănuind-o pe automobile și copii. Eu sunt/o pasăre de pradă cu o inimă de miel în piept” (Abisul lui Pascal*) Grația durerii este o insesizabilă posibilitate a suferinței de a se metamorfoza în estetic: ”*Măsor cu pasul drumul până la marea despărțire/urmele pe care le las în zăpadă sunt de venin verde/globulele mele roșii între timp/s-au transformat în viespi/în loc de cap port un cuib uriaș” (Porcelain).* Din continua crucificare a poetului izbucnesc versuri de o frumusețe unică: ”*Alerg de la un Ierihon la celălalt al secundei/mi se desface miezul cărnos ca o rodie a sufletului/și ochii mei devin mai păgâni/și mai goi sub zăpezile de neon/scriu pe zăpadă cu un creion care s-a tocit” (Tribulații I)* Și încă: ”*sunt părăsit și/părăsit mă întorc la voi/într-o mână cu o funie tăiată/la cealaltă, ținând strâns,/un dangăt de bronz/care a bătut a mort” (Tribulații II)* Destule versuri ne ridică de pe scaun: ”*prieteni, tălpile mele nu au uitat definitiv umblarea pe ape.”* Pastelul este convertit într-o erotică delicată, caligrafiată miniatural și estompată în peisaj, ca o înstrăinare abia perceptibilă: ”*prin rădăcinile nucului uriaș din spatele cimitirului/ primăvară, te invoc, ai miros de femeie tânără, și de cogniac scump, de mugure nedesfăcut, simt până și mirosul țipătului de uliu peste întinderile orașului.” (Aprilie, sau despre șambelanul nimicului*) Timpul și moartea sunt prezențe incomode și posesive: ”*în timp ce îmbătrânesc cu fiecare/buletin de știri, cu fiecare lingură de pământ/pe care o înfulec, cu fiecare încremenire defazată/în sensul mereu inversat al melodiei mele interioare.” (Aprilie, sau despre șambelanul nimicului*). Frământare, dezabuzare, disperare sunt stările afective ale eului poetic aflat într-o permanentă căutare: ”*Atingere oarbă. Dar zeiesc/dar și blestem deopotrivă/ atingere a sării de aur pe trupul/marelui turbion de cuvinte //...inima mea arsă cântă ca o orhidee otrăvită...//Pipăi lumina cu gândul./burează lumina aurie,/căldura ei pe pământ;/în sufletele copiilor,/mirosul fotografiilor de familie/au primit izul vechimii./e ceva princiar în felul în care murim/risipindu-ne, redefinindu-ne.” (Darul).* Poeme ample adâncesc sentimentl de agonie eternă ca și, cum spuneam, la Bacovia, cu care Raul Bribete are reale afinități afective: ”*Sunt eu până la capăt, deși nu știu dacă sunt până la capăt”.* Nicio rază de soare nu strălucește pe cerul acestei poezii a umbrei, a previziunilor sumbre, fatale.Rareori tensiunea poetică se disimulează uneori în imagini aparent mai relaxate : ”*Muzica neagră/curge într-un pahar cu picior/buchetul ei nemaiîntâlnit/te face să te gândești la romanțe” (Încremenire*) Sau:” Durerea intensă rămâne motivul esențial al poemelor: ”*prin tufișuri închise la culoare, printre solitarii arbori de tisă. Ghemul de lână e de fapt/inima ta rănită, pisica se joacă ritualic/aruncând-o, din nou însfăcând-o, din lumina soarelui” (Somnul de după-amiază)*

O melancolie bacoviană, grea, apăsătoare, irizează de peste tot, ca o apă freatică decantată prin viziuni proprii, având afinități cu Nichita și cu Stratan...

Raul Bribete ridică miza și supune stihiile prin forța magică a cuvintelor: ”*Arunc piatra și se retrag apele./o iau din loc și apele se adună/în jurul gleznelor./simțământul straniu că stihiile/nu mai au putere asupra mea.” (Merg pe mare ca Ion în pustie*) Tentativa de a se rupe de normalitate este emoționantă: ”*Sunt grădina/neculească de nimeni,/deși a jinduit-o îndelung.” Poetul* își caută cu înfrigurare identitatea *existențială:* ” mă simt surpat în mine/aidoma scărilor/unei case părăsite de timp. (semiramida) Până la urmă, poezia devine un mod de viață: ”*Eu scriu cuvinte aburind/Ca pâinea și nu găsesc/Sfârșitul în nimic ” (Tihnă)* -, și sunt găsite toponimii ale supraviețuirii: iarna, Oravița. (”*E iarnă și-n iarnă se scriu, Cu de la sine putere,/superbe, magmatice, fantastice poeme În proză./E iarnă și-mi amintesc cum Citeam cândva la lumina ragazului,/poemele scrise de ion al lui ion al lui ion.” Plimbarea de un secol).*

În creația lui Raul Bribete, anxietatea nu poate fi exorcizată. Aceasta renaște cu și mai multă vigoare din fiecare pagină citită/scrisă: ”*Ca și când ai fi blestemat/Să citești dintr-o carte/Ale cărei pagini sporesc/La nesfârșit, pe măsură ce întorci/Filă după filă/...Întorci filă după filă,/Citești cuvânt după cuvânt,/ Ultima literă citită, devine, întotdeauna,/Cea dintâi...” (Blestemul*)

La Raul Bribete, iluziile sunt la cota zero: ”*pășesc deasupra unui/câmp înzăpezit/fără să las urme. (Azi).*

Poezia lui Raul Bribete m-a bulversat, m-a coborât într-un infern al lipsei de speranță. Despre el se va vorbi ca despre un mare poet.

HĂNĂNĂU-BĂNĂNĂU

(urmare din p. 20)

pe coadă. Armăsarul se rânjește la iepe. Ursul la miere. Vulpea la coteț. Lupul își schimbă părul, dar năravul ba....

În trotuare, în dale, în pavele și pubele. În regenerarea “orașului”, mai absurdă decât toate.

Absurdul în spitale, în școli, în orfelinate, în azile, în pușcării, în problema câinilor comunitari și a câinilor de la stână, a boschetarilor, a șomerilor, a pensionarilor, a decedaților.

Hoinăresc și eu, așa, de capul meu, pe străzi amintite sau necunoscute. Claxoane, sirene, girofare, motociclete, automobile elegante, “Dă-te la o parte, nebunule!”, mă aruncă pe trotuar, coloană oficială, “Trece generalul”. Cu ambiție de mareșal, în viteză. Vine de la curve. Ar da în gropi. Dar în locul lui, îi pune pe alții să cadă. Motociclistul deschizător de drumuri își frânge gâtul și-și dă duhul. Dar generalului nu-i pasă.

La moara de la Cotroceni se macină altă tărâță. În site măslulite de meșteri șarlatani, gata oricând să-l înșele pe patron. În țara lucrului bine-făcut, premierul își pune mâna în fund și fuge în lumea mare cu coada între picioare. Dar măcar a lăsat în urmă garanția celei mai mari moschei din această parte a Europei drept răsplată pentru genunchiul cioplit în Turcia. Glu-glu. Curcanul cu moțul înfoiat, broscoiul se umflă în gușă, cocoșul cântă pe gard, liderii partidelor se calcă pe picioare să ajungă la putere...

Elena din Troia la București. Țapul ispășitor e amantul ei. La popa la poartă, o pisică moartă. Doamne miluiește, popa prinde pește. Cinci opinci într-un picior și călcâiul tot e gol. Țâță-vară, mai ieșiți copii pe-afară? Capra călare pe urs, care era mai sus? Afară-i vopsit gardul, înăuntru-i leopardul. Ieși deochi dintre ochi. Din umărul obrazului, din zgârciul nasului, și te du unde câini nu latră, cocoși nu cântă, fată mare cosiță nu-mpletește, popă nu slujește și Sfântul Sisoe înțarcă copii, dracul își cântărește coada, omul negru n-a venit, “podul de piatră s-a surpat / vine apa și l-a luat”, cioara ouă-n par, mâța citește-n calendar, peștele râde-n tigaie, leul face baie în copaie, în curte bate vântul, afară și mai tare, la curbă șinele trosnesc.

(va urma)

litere

Ştefan Dimitriu

CONDAMNARE CU EXECUTARE

Atunci când realitatea îşi iese din ţâţână, până la a se transforma în chiar inversul ei, când adevăruri ştiute şi răs-ştiute devin peste noapte doar umbrele palide ale unor vremuri apuse înainte de vreme, când nimic din jurul tău nu mai seamănă cu ceea ce te obişnuieseşi să crezi că ar fi imaginea imuabilă a normalităţii, ai două posibilităţi de a te raporta la această dureroasă anomalie istorică: ori încercând să studiezi pe masa de necropsie, cu bisturiul, penseta şi microscopul, cadavrul defunctei realităţi, ori reconstituind (din cioburi, din şoapte, din dispersări, pentru sufletul tău rănit de moarte şi-mbătat cu vinul tare al trăirilor de altădată, mai puternice şi mai vii decât răutatea clipei prezente) această lume – fie-i ţărâna uşoară! – dusă pe lumea cealaltă. Vorbim aici despre lumea satului românesc, a acelui loc în care, după expresia lui Blaga, „s-a născut veşnicia", cel puţin veşnicia românească, dar pe care vitregia vremurilor de astăzi l-a dus în multe cazuri şi, în general, ca tendinţă de viitor apropiat, la dispariţie.

Cum nu este nici antropolog, nici istoric, nici arheolog, ci numai un mare prozator cu inimă de neasemuit poet, Ştefan Mitroi – pentru care satul nu înseamnă doar locul naşterii sale, dar şi principalul izvor de inspiraţie şi de viaţă adevărată – a optat pentru cea de a doua formulă. El ne-a dat astfel, cu noua sa carte, *Bâlciul de argint**, un tulburător roman de dragoste pentru lumea aceasta a satului românesc, condamnat în anii de după revoluţie la moarte şi executat nu atât de mersul firesc al vremurilor, cât mai ales de ticăloşia şi laşitatea unor mai-mari ai ţării.

Iată, de altfel, imaginea tragică a acestei realităţi, aşa cum scriitorul ne-o pune în faţa ochilor, cu toată forţa şi expresivitatea cuvântului său: „în satul acesta, ca şi în cel de dincolo de pădure, unde (Ioana) se născuse, se întâmpla dintotdeauna aşa: pe scăunelele de la poartă stăteau doi bătrâni, care erau părinţii celor tineri ce trebăluiau prin curte, care erau părinţii copiilor ce alergau prin grădină. Nu rămâneau niciodată goale nici scăunelele de la poartă, nici curtea, nici grădina. Aproape că nu-ţi dădeai seama când se aşeza alt rând de bunici în locul celor ce stătuseră până adineaori pe scaune şi alt rând îi înlocuia pe cei deveniţi bunici între timp, iar nişte copii noi se jucau în grădină, în locul celor vechi, transformaţi în părinţi (...). Până într-o zi, când bunicii s-au trezit singuri pe scaunele de la drum. Nu mai era nimeni în spatele lor. Şi nu se mai auzea niciun glas de copil în grădină".

Prin acest sat decuplat de la evoluţia firească a unei aşezări rurale şi dat pradă distrugerii şi, în cele din urmă, extincţiei ne poartă Ştefan Mitroi, dar nu pentru a-i cânta prohodul, pentru a-l fereca sub lespedea de mormânt şi pentru a-l omorî în felul acesta încă o dată, ci pentru a-l păstra viu şi nemuritor, dincolo de finalul său implacabil, lipsit de sens şi de glorie. Astfel, satul acesta de poveste capătă în cartea lui o consistenţă şi o vitalitate pe care nimeni şi nimic nu i le va putea lua vreodată.

Baricadat între amintirile sale copleşitoare, între umbrele sale scumpe, între credinţele sale nezdruncinate, între metaforele sale mereu surprinzătoare, scriitorul se plasează ca-n spatele unor ziduri inexpugnabile de cetate, în care viaţa satului mutat în nefiinţă va continua să curgă la nesfârşit. Un sat desigur fabulos, deformat şi-n bine şi-n rău de lentila prin care-i privit şi care se cheamă lacrimă. Un sat al miracolelor în plină zi, izvorâte din nevoia localnicilor, transmisă prin veac celui ales să le păstreze în scris memoria, de a se ridica măcar după moarte din ţărâna pe care au făcut-o să rodească prin sudoarea lor, pe care au apărat-o cu sângele lor şi pe care au sfinţit-o prin jertfa lor.

Dar, nemurind în cuvinte satul său şi, în general, satul românesc, Ştefan Mitroi nu cade în păcatul de a zugrăvi o lume idilică, de continuă sărbătoare, cu Feţi Frumoşi şi Ilene Cosânzene, deşi nu vor lipsi nici aceştia – uneori, ingenui, serafici, celeşti, alteori, sublimaţi până la grotesc şi caricatură. Lumea lui, diversă şi forfotitoare, amestecă incontinuu, la fel ca-n viaţă, binele şi răul, lumina şi întunericul, urâtul şi frumosul, fidelitatea şi trădarea, dragostea şi ura, credinţa şi abjurarea şi câte altele, în proporţii mereu variabile, ca-ntr-un adevărat bâlci (*de argint*, pentru că, la un moment dat, are loc o petrecere populară de poveste, prilejuită de împlinirea unor ani de căsătorie; şi tot *de argint*, credem noi, pentru că romanul său „fotografiază" o realitate prezentă la douăzeci şi cinci de ani de la aşa-numita revoluţie). Dar bâlciul este în cartea lui Mitroi nu neapărat un mod copilăresc sau primitiv de a-ţi exprima bucuria vieţii, ci mai degrabă meşteşugul de a-ţi înăbuşi necazurile şi dezamăgirile şi disperarea.

Şi apoi, parcă ne spune Ştefan Mitroi, dacă tot e vorba de-o moarte atât de neobişnuită (a satului), atunci se cuvine ca, înainte de înmormântare, să existe şi tradiţionalul priveghi. Tot un *bâlci* şi el. Un bâlci copios, pe care scriitorul ni-l pune la dispoziţie cu tot dichisul. Un bâlci în care o femeie aude cu mult înainte sunetul întâmplărilor încă neîntâmplate, iar alta opreşte cu privirea cocorii şi mută din locul lor fântânile, o lume în care străbunica „naşte" în numele nepoatei, iar oamenii se îmbată cu ouă făcute de găinile care au mâncat melasă furată de la fabrica de zahăr, o lume în care fumătorii înrăiţi îşi fac provizii de fum de ţigară, îndesându-l în damigenele goale, iar miliţienii de circulaţie probează cu alcool-testul gradul de ebrietate al cailor din trafic, o lume în care sicriele morţilor lunecă peste acoperişurile caselor potopite de zăpadă sau zboară în înaltul cerului, purtate de baloane umflate cu gura, o lume în care nu numai fotografiile, dar şi uşile, ferestrele, mobilele din casele părăsite, ca şi casele înseşi, vorbesc între ele cu glasurile foştilor locatari, plecaţi pentru totdeauna la cele veşnice etc.

Bâlciul acesta, de-o veselie pe cât de nebună, pe-atât de amară, face ca tragedia să fie cât de cât suportabilă. El pare mai degrabă un fel de cimitir vesel. În care se reconstituie, cu plânsul abia reţinut, printr-o proză lunatică, scrisă ca-n noaptea de Sânziene, viaţa acestei vietăţi colective lăsate cu bună ştiinţă să moară.

Dar, alături de toate aceste năstruşnicii, care dau fundalul savuros-ludic al întregii poveşti, viaţa satului muribund continuă pe multiple alte planuri. Unul din ele – cu un tâlc aparte – este cel al conflictului ireconciliabil dintre doi fraţi de cruce din vremea adolescenţei, şi ei fii ai satului. Primul este revoluţionar, cu trecut de disident anticomunist pedepsit de regimul totalitar cu închisoarea, şi apoi de demnitar guvernamental post-revoluţuionar, trimis în cele din urmă şi de comilitonii săi ultra-democraţi la puşcărie; al doilea este un fost securist, ridicat de revoluţie din spuma valurilor şi devenit mare şi prosper om de afaceri. Ruptura dintre cei doi reprezintă, simbolic vorbind, falia păguboasă şi parcă imposibil de vindecat produsă în aceşti ani în întreaga societate românească.

Un alt important fir narativ al romanului, condus de astă dată de o incitantă intrigă poliţistă, este cel al unui asasinat laş şi misterios, într-un fel simbolic şi el pentru lumea aceasta aflată în descompunere nu numai fizică, dar şi morală, faptă pentru care un nevinovat plăteşte cu ani grei de detenţie.

Sunt în această carte numeroase scene antologice. Una din ele este şi aceea când ninsoarea venea „cu mers de om pe marginea şoselei". De fapt, o ninsoare de pomi înfloriţi, tăiaţi din rădăcină de nişte oameni îmbătaţi-criţă cu ideea de libertate nemăsurată, care-i făcuse să-şi piardă complet busola, precum ţestoasele din atolul Bikini după celebrul test nuclear. Din care cauză, oamenii aceştia „cărau în spate livada de pruni de pe dealul Duduitei. Se spărsese colectiva şi ei se repeziseră să-şi împartă averea. A luat fiecare ce-a apucat: care un scaun din sala de şedinţe, care câteva ţigle de pe grajdurile din care vacile dispăruseră chiar în primele zile după revoluţie. Înşfăcau la repezeală colaci de sârmă ghimpată, cărămizi, hamuri de cai, doage de butoaie, cuie, rindele, sfoară, gloduri de smoală, tocuri de uşi şi uşi ce se deschideau spre nicăieri. O femeie înhăţase maşina de scris de pe masa preşedintelui". O femeie analfabetă, desigur. Era acesta, se înţelege, semnalul dat de undeva, de cine ştie unde, pentru lichidarea satului românesc. Care sat, în momentul acela de anarhie înadins provocată, fusese împins să se sinucidă prin tulburarea minţilor fiilor săi. Iar aceştia o făcuseră cu frenezie: „N-au scăpat nici peştii din gârlă. Au aruncat şi ziua, şi noaptea năvodul, până când n-a mai rămas decât lintiţa de deasupra apei şi lipitorile de pe fund". Dar asta, după ce scoseseră „bucată cu bucată, toate dalele de ciment care pavau canalul de irigaţii de pe câmp". Tăindu-şi astfel, una după alta, toate crăcile de sub picioare.

O altă scenă cu totul memorabilă este aceea a tămâierii mormintelor din cimitirul satului, prilej cu care bătrânele văduve, mergând să stea de vorbă cu răposaţii lor soţi, dar şi cu alţi membri ai marii lor familii trecuţi de cealaltă parte a lumii, reconstituie de fapt tot freamătul satului etern. „Ai putea crede că bocesc, dar de fapt ele cântă. S-ar putea înţelege că e foarte trist ceea ce spun, în realitate însă cuvintele lor cântate clocotesc de veselie". Impresionantă este descrierea acestui cortegiu grotesc-funebru: „Sunt vreo treizeci de toate. Până la şcoală li se mai alătură şase. Cu celelalte ce vin din Schitu Poenari, se umple cimitirul de momâi. În spatele şcolii e islazul pentru vite, iar dincolo de islaz e cimitirul. Dincolo de cimitir ar trebui să nu mai fie nimic, dar e gârla. Dincolo de gârlă, pădurea. Dincolo de pădure, Puţinteii. Dincolo de Puţintei, altă gârlă şi altă pădure, dincolo de care... Ele au fost rareori până acolo. Sau n-au fost deloc. Ce să caute? Singura lume ce-l poate interesa pe un om e acolo unde îi sunt amintirile şi mormintele".

Pentru consătenii săi, pentru aceşti orgolioşi voievozi ai ţărânei, ne spune Ştefan Mitroi, orice înmormântare era „ziua fudulelii de pe urmă". Un asemenea eveniment face el şi din această zi, a trecerii la cele veşnice a satului întreg, ucis sau sinucis în urma unui cumplit accident istoric. O „fuduleală" cu hărmălaie de bâlci, care înlocuieşte şi slujba din biserica dezafectată, din care au fugit nu numai sfinţii de pe pereţi, dar şi Bunul Dumnezeu, după ce, mai înainte de asta, fusese furat pentru a fi dus la fier vechi clopotul de bronz din clopotniţă, „inima cea mare a satului" care, „atunci când unui om îi stătea inima, începea să bată el în locul ei". Şi aşa, fără clopot, fără sfinţi şi fără Dumnezeu, „din toate mormintele la un loc, răsărise moartea acelei lumi".

Această lume a satului românesc, plină de amintiri şi de morminte, este lumea celui mai recent roman al lui Ştefan Mitroi. O lume pe care, săpând-o cu ştiinţa, cu farmecul şi cu dăruirea sa în marmura cuvintelor, el o face nemuritoare.

*Ştefan Mitroi, *Bâlciul de argint*, roman, Editura RAO 2015

Prin acest sat decuplat de la evoluţia firească a unei aşezări rurale şi dat pradă distrugerii şi, în cele din urmă, extincţiei ne poartă Ştefan Mitroi, dar nu pentru a-i cânta prohodul, pentru a-l fereca sub lespedea de mormânt şi pentru a-l omorî în felul acesta încă o dată, ci pentru a-l păstra viu şi nemuritor, dincolo de finalul său implacabil, lipsit de sens şi de glorie.

cronici

Luminiţa Cojoacă

Cartea este o dăruire de acorduri din diverse paliere ale liricii, se întretaie imagini de un modernism excesiv, amintind parcă de poemele baudelairiene, din *Sâmbăta Moşilor de vară*.

M.M.V

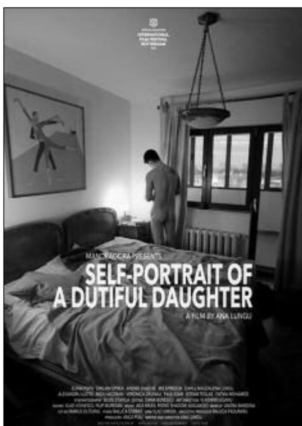
Rugăciunea pietrei

Înapoia pământului
se face cuvântul piatră
să strige de mamă
să aibă cine să-i răspundă
nedusă la biserică
femeia se roagă
de moarte să i se facă
copiii mari
pietrele de la hotar
să se desfacă în patru
precum desfăcut e şi anotimpul
iarna când umblă
zăpezile desculţe
şi Moş Crăciun se face om
copiii mici se joacă
masa nu mai rămâne masă
stă întoarsă să umble
îngerii jur-împrejuru-i
să se umple de bucăţi
de carne de apă
din morile care
trag vecernia la cântar
masa să o aibă pregătită

Înapoia urmei

Stă îngerul întors şi se uită
Pâinea de pe masă o împarte
În lapte şi miere
Laptele pentru oameni
Mierea pentru câinii oamenilor
Setea o adapă cu un izvor
De carne fără apă
Paşii îi întrec peste dorinţa crudă
Oamenii când se uită
Laptele se desface de spumă
Rând pe rând îi cunună
Aplauzele se împart
Pentru săraci
Bogaţii au nevoie de forţă
Să mişte din loc fericirea
Izvoarele nu se dau de pomană
Pofta de carne se desface
De moarte şi priviri
Oamenii nu îi închină
În biserică
Rosturile le petrec
Să aibă ce să pună pe masă.

Maria Mona Vâlceanu

Să ne vorbim ca și cum ne-am iubi...

Captivi în poveste (Editura *Tiparg*, Piteşti, 2015,) este cel de al patrulea volum publicat de profesoara ***Iudita Dodu Ieremia*** şi dacă vom gândi că fiecare carte este o treaptă prin care eul liric se înalţă, îl vom considera fireşte, volumul maturităţii sale artistice. Am recitit volumele anterioare (*Poezii*, Editura *Zodia Fecioarei*, Piteşti, 2002, *Ultimul e-mail*, Editura *Tiparg*, 2008, *Tristeţi de sezon*, Editura *Tiparg,* 2008, proză scurtă) pentru a compara discursul liric al autoarei şi am apreciat distilarea esenţelor, perfecţiunea stilistică, profunzimea sentimentelor.

Captivi în poveste este o confesiune lirică a unei iubiri dincolo de marginile obişnuitului, a unei iubiri trecând din concret şi cotidian în universal şi etern. Nu întâmplător poeta selectează pentru noi definiţia iubirii pe care o dă *Miguel de Unamuno* în *Despre sentimentul tragic al vieţii*: *Iubirea este, cititorii şi fraţii mei, cel mai tragic lucru care există în lume şi în viaţă, este fiica iluziei şi mama deziluziei; este consolare în dezolare, unicul leac contra morţii, aceasta fiindu-i soră...*

Şi într-adevăr cărţile anterioare mi-au creat impresia unei ferestre prin care citittorul aude frânturi de plâns amar însoţit de râs dispreţuitor, *la nausee* pentru tot ce este nedemn în fiinţa umană; o senzualitate sălbatică zăvorâtă în singurătatea inimii şi a trupului. O poezie cerebrală răsfrântă într-o fiinţă de un profund umanism, o sensibilitate romantică amputată de rigorile secolului XXI.

Volumul de acum capătă în armonie şi echilibru, iubirea aceea soră cu moartea s-a transformat în relaţie intensă cu energiile cosmice, *te privesc dintr-o margine de cer surâzând... cupola lumii se sprijină pe inimile noastre* (Departe). O vrajă cuprinzând ploi galbene, mărgele de sticlă colorată, zări palide care tremură-n lanţuri de fiere şi miere pe când şerpi încep de-a şuierară, tulbure taină şi ameninţare peste care coboară atotputernică chemarea de dragoste *: să ne vorbim de parcă ne-am iubi...alintă-mă cu pleoape de răcoare.*

Coborând mai adânc în universul ţesut din cuvinte vom observa că pentru a exprima acest sentiment de o intensitate şi profunzime maximă, poeta realizează parcă un graţios balet, făcând o reverenţă în faţa unuia sau altuia din scriitorii români pe care-i iubeşte. Sunt evident influenţe eminesciene (*Vorbeşte-ncet...! Aud căderea fulgilor de nea,* pag.50), mult, generos, dăruit Nichita Stănescu (*Mausoleul iubirii*, pag. 17, sau *Prizonieri într-un poem*, pag. 21). O dăruire de cuvinte din care se plămădeşte o lume nouă, purificată: *La început cuvintele s-au aşezat cuminţi/şi ne priveau cu ochi mari de copil,/zgribulite, speriate, desculţe...* Puterea de stăpânire a cuvintelor, ludicul, jocul cu silabele, rimele, ritmul accelerat, ca într-un descântec, ne duc evident cu gândul la poezia lui Ion Barbu (*Poem fără nume*, pag.19): *Peste ochi năframă!/Vis nu se destramă/în lumină moale/pe leagăn de soare/în lumină caldă/de blândă zăpadă...*

Incantaţiile folclorice constituie forma de exprimare din multe poeme, căutându-se cu meşteşug forma verbală arhaică pentru a cristaliza perfecţiunea şi muzicalitatea versurilor: *Şerpi încep de-a şuierară/vânt de toamnă de-a cântară/semn târziu mă înfioară/tulburi ceruri mă-nfăşoară. (Unde-s?)*

Visul de iubire se întâmplă lângă drumul de fier părăsit cu şine ruginite, unde sărutul devine etern, ca într-un poem al uitatului şi talentatului Miron Cordun: *Şi noi am fost măceşi înfloriţi/pe taluzuri de cale ferată...*

Dar dincolo de aceste înfiorări de postmodernism se naşte o poezie rotundă, cristalizată în imagini-efigie, ca în acest *Catren atemporal*, pag.14, pe care îl vom reda pentru frumuseţea versurilor: *Pecetluieşte, Lună, cu pleoape de argint/clar, visele rodite în păsări călătoare/prin zodii de etern, candidă revărsare/din irisul de stele în templul din Corint.*

Miracolul se întâmplă când aventura în lumea cuvintelor descoperă o nouă gramatică, până ce se produce întoarcerea la cuplul primordial, Adam şi Eva înainte de păcatul biblic: *până când nările au respirat acelaşi aer/până când am vorbit cu aceeaşi gură...* noua gramatică evident cere acorduri speciale, de care nici exigenta profesoară de limba română nu mai este sigură*: Eu eram tu sau eu erai tu.../tu erai eu sau tu eram eu...*

Tulburătoare sunt imaginile-metaforă din *Linii în palmă*, pag.35: *Am răsărit în mâinile tale/la o întretăiere de linii/din podul palmei. Ce cumpănă ai avut, dragul meu!*

Cartea este o dăruire de acorduri din diverse paliere ale liricii, se întretaie imagini de un modernism excesiv, amintind parcă de poemele baudelairiene, din *Sâmbăta Moşilor de vară. Tabloul* şi *Darurile* cu imagini voit tradiţionaliste, alunecând parcă din Ion Pillat: *Sunt partitura unui vechi concert/uitat pe clape de pian închis./Pe portativ se-nlănţuie discret/acorduri grave peste gândul nins.*

Citându-l pe Miguel de Unamuno, cititorii de poezie şi fraţii mei din acest preatulbure început de secol captiv nu în poveste ci în erori, să trecem cu dragoste pe lângă acest volum zămislit din iubire către infinitul şi tainicul Univers, fiindcă poeta ne aşteaptă: *Tot ninge galben la fereastra mea/-un ciob de sticlă oarbă către cer-/Doar cântecul de stea cu lerui ler/îşi deapănă povestea în etern. (Trup treaz*, pag. 55).

Alexandru Jurcan

Etajul nostru cel de toate zilele

Cu foarte mare emfază s-a lansat filmul *Autoportretul unei fete cuminţi*, regizat de Ana Lungu. Plus articole diverse despre participarea la multiple festivaluri. Nimic rău în asta – e chiar indicat să promovezi un film – numai că anumite puseuri de infatuare ar trebui să aibă o justificare artistică. Nu mă voi raporta la spectatorii care părăsesc sala, ci la răbdarea mea călită pe atâtea fronturi cinefile. Da, sunt de acord: se insinuează o stare a confuziilor juvenile, însă unde e noutatea? Malaxorul evenimenţial nu uită nimic : despre seisme, câini, homosexualitate, cura de slăbire, masturbare, chiar despre Monica Columbeanu ori Ada Milea... Nu e prea mult? Şi nimic nu se leagă, niciun element nu face ordine în acea galimaţie. Limbajul atinge uneori licenţiosul, iar finalul – în registru ludic – mi se pare excedentar. Ca să nu mai amintesc de secvenţe plate, filmate în timp real (mi-am recapitulat filmul *Metabolism* de Porumboiu în acest sens) ori de faze recurente, care nu aduc vreo iluminare în plus. Asistăm la un fel de narcisism regizoral, la o autocontemplare soporifică. Personajul tatălui e cel mai credibil : un om dominant, pisălog, enervant. Pe lângă actorii Elena Popa şi Emilian Oprea, joacă în film părinţii reali ai regizoarei, plus un regizor şi alţi amatori. Exact: se creează naturalul, dezinvoltura. Înţeleg, apreciez, numai că eu caut mereu miza cea mare. Mă întreb cui foloseşte acel balast eterogen? Nu pot, în schimb, să nu elogiez premiera *Un etaj mai jos*, filmul lui Radu Muntean, prezentat şi la Cannes la secţiunea *Un certain regard*. Un thriller psihologic minimalist, credibil, fără nimic ostentativ. Văzând birourile, ghişeele din film, ai senzaţia clară de *ciné-vérité*. Propunerea e limpede: responsabilitate socială sau protejarea familiei. Eşti Pătraşcu (Teodor Corban), ai o soţie, un fiu. O viaţă normală, reuşită. Asişti la o altercaţie. Mergi mai departe indiferent, până când se produce crima. Faci legătura clară: vecinul Vali (excelent Iulian Postelnicu). Totuşi nu spui nimic, nu te implici, însă viaţa ta glisează spre tenebros din cauza lui Vali, care se insinuează în familia ta. Apoi cum reacţionezi?

Existenţa noastră rutinieră, etajele, blocul, vecinii...Aici e viaţa noastră, iar filmul alege tocmai aparenţa banalului, spre a exploda în tensiuni incredibile. Un film rotund, grav, adevărat, peren, unde totul se leagă cu fire artistice de o simplitate elocventă. Cele două filme despre care am scris rulează acum pe ecrane. La etaje foarte diferite.

Teodor Oancă

În oglindă

Biroul procurorului Răzvan. Intră Victor.

VICTOR: Vă salut, domnule procuror!

RĂZVAN: Noroc! (*Îl priveşte cu atenţie.*) Victor? Tu eşti, mă, Victore?

VICTOR: Eu. Văd că m-ai recunoscut.

RĂZVAN (*dau mâna*): Ia loc. Ce surpriză... De când nu ne-am văzut?

VICTOR: De când am terminat pe-a opta.

RĂZVAN: Au trecut ceva ani...

VICTOR: Treizeci.

RĂZVAN: Extraordinar. Colegi de bancă.

VICTOR: Atunci ni s-au separat drumurile.

RĂZVAN: Pe unde ai luat-o?

VICTOR: Eu am urmat şcoala profesională, m-am calificat rectificator, am făcut armata, am lucrat în cea mai mare uzină din municipiu, am absolvit şcoala de maiştri... Ce să-ţi mai spun?

RĂZVAN: E suficient. Mă bucur de ce aud.

VICTOR: Încă din şcoală aveai simţul dreptăţii. Îmi aduc aminte că odată m-ai scăpat din mâna unor derbedei. Nu mă mir că ai urmat Facultatea de Drept. Îndrăznesc să te întreb ceva?

RĂZVAN: Spune.

VICTOR: Eşti mulţumit de munca pe care o prestezi?

RĂZVAN: Cred că da.

VICTOR: Nu mă refer la retribuţie, ci la actul de justiţie.

RĂZVAN: Am destulă experienţă, pe care o valorific aşa cum pot în cadrul sistemului.

VICTOR: Sistemul vostru e tot mai mult contestat.

RĂZVAN: Cred că din cauza unor soluţii discutabile.

VICTOR: S-a ajuns la acele soluţii din lipsă de profesionalism?

RĂZVAN: Nici pomeneală. Ţi-am spus că operăm în cadrul sistemului. Dar nu trebuie să generalizăm.

VICTOR: Aşa e. Bănuiesc că pentru postul acesta ai susţinut un examen.

RĂZVAN: Am fost numit. La început am fost detaşat o perioadă, apoi m-am titularizat pe post.

VICTOR: Au mai fost titularizaţi şi alţii în felul acesta?

RĂZVAN: Da. A fost urgentă nevoie.

VICTOR: Scuză-mă, parcă ţi-aş lua un interviu. Despre mine ar mai fi ceva de spus.

RĂZVAN: E normal. Ai o vârstă... În viaţă se întâmplă multe.

VICTOR: Cât am lucrat în uzină a fost bine. După ce uzina s-a privatizat şi a fost pusă pe butuci, am devenit şomer, apoi am lucrat pe unde s-a găsit câte ceva.

RĂZVAN: Dar ceva mai ieşit din comun nu s-a întâmplat?

VICTOR: Cum să nu. M-am înscris în Partidul Prosperităţii Personale, ajunsesem chiar pe un loc eligibil pe lista de candidaţi pentru Camera Deputaţilor, dar am fost tăiat de pe listă în ultimul moment.

RĂZVAN: Cum aşa?

VICTOR: A zis unul că eu, ca rectificator, pot să umblu la proiectele lor de legi.

RĂZVAN: Nu ştiu ce să cred: e de râs, sau de plâns?

VICTOR: Dacă mă uit ce s-a ales în genere de noi ca popor şi de ţara ca ţară e de plâns.

RĂZVAN: Să nu exagerăm.

VICTOR: Ai tu un motiv să vezi altfel lucrurile?

RĂZVAN: Suntem într-un continuum proces de... europenizare.

VICTOR: Înclin să-ţi dau dreptate. Ştim de unde am pornit, dar nu ştim unde şi când vom ajunge, ca să ne declarăm mulţumiţi. Trăim parcă într-o lume nesigură.

RĂZVAN: Constituţia, în articolul 1, ne defineşte ca ţară şi popor.

VICTOR: Deja există nişte rezerve. Independenţa şi suveranitatea în cadrul structurilor europene şi transatlantice sunt deja o problemă.

RĂZVAN: Rămâne de văzut. Bănuiesc că vrei să te ajut...

VICTOR: Aşa e. Casă n-am, loc să-mi practic meseria n-am, vine iarna, bani de buzunar n-am...

RĂZVAN: Cu ce crezi că te-aş putea ajuta?

VICTOR: Poţi. Îţi stă totul la îndemână. Aţi ajuns mai ceva ca parlamentarii şi miniştrii.

RĂZVAN: Chiar aşa? Şi cam ce crezi că ţi s-ar potrivi?

VICTOR: O detenţie până la primăvară. Pe urmă văd eu ce fac.

RĂZVAN: Adică să te arestez şi să te ţin în cercetări până la primăvară? Asta vrei?

VICTOR: Atât. Găseşti tu un motiv.

RĂZVAN: Mă faci să râd. Imposibil. Ca să instrumentez un dosar îmi trebuie o sesizare, sau să fii reţinut de poliţie pentru o faptă penală.

VICTOR: E prea complicat. N-ai vreun dosar cu autor necunoscut?

RĂZVAN: Am. Crimă, viol, tâlhărie...

VICTOR: A, nu... Asta ar însemna condamnare pentru mulţi ani. Dacă vrei tu să cauţi, găseşti. Ai atâtea cazuri pe mână.

RĂZVAN: Măi, Victore, justiţia are şi ea regulile ei. Nu ne jucăm cu viaţa oamenilor. Scuză-mă, dar cred că n-ai ce face şi ai venit să mă vezi. Apreciez acest lucru.

VICTOR: Nici chiar aşa. Dar te rog să mă rezolvi. Pentru ultraj cât se dă?

RĂZVAN: Depinde.

VICTOR: E chiar aşa de greu?

RĂZVAN: Hai să nu ne jucăm cu vorbele.

VICTOR: Gata. Am găsit. Să nu zici că n-am inspiraţie.

RĂZVAN: Spune!

VICTOR: Am votat. N-am apucat să jur cu mâna pe biblie cum au făcut alţii pentru că au votat, dar recunosc că sunt vinovat. Să ţi se ceară să nu votezi e dovada democraţiei dâmboviţene. M-am opus acestei democraţii şi am votat. Am avut şansa nesperată să nu mă găsesc pe lista unor colegi de-ai tăi. Cred că n-aş fi acceptat atâta înjosire şi cine ştie cum aş fi reacţionat.

RĂZNAN: Mai bine că nu s-a întâmplat.

VICTOR: Eu îţi spun că mă consider vinovat şi...

RĂZVAN: E târziu. Ancheta s-a finalizat.

VICTOR: N-aş crede. Procurorii deschid dosare pentru fapte petrecute şi cu zece ani în urmă. Greşesc?

RĂZVAN: Nu prea. Depinde de natura faptelor.

VICTOR: Şi de mai ce?

RĂZVAN: Să revenim la ce te interesează.

VICTOR: De acord. Ai pe careva arestat de la care să obţii o delaţiune la adresa mea? Să nu spui că nici asta nu se poate.

RĂZVAN: Văd că eşti bine informat. Altceva ce mai propui?

VICTOR: Uite ce zic eu: presupun că vrei să te împrumut cu o sută de lei.

RĂZVAN: N-am nevoie.

VICTOR: Am zis că presupun. Sunt de acord, că doar suntem prieteni. Am fost colegi. (*Scoate din portmoneu o bancnotă de o sută de lei.*) Iată suta.

Răzvan (*scoate din sertar o lanternă care aruncă peste bancnotă o culoare albastră*): Întoarce hârtia şi pe partea cealaltă.

VICTOR (*întoarce bancnota ca să fie luminată şi pe cealaltă faţă*): Credeai că scrie pe ea mită? Ce să cred, Răzvane, că vă suspectaţi, că vă mâncaţi între voi? Aveţi şi voi serviciu de contrainformaţii ca la armată? Sau sunteţi unii cu ochii pe alţii? Barem de v-aţi trage de mânecă să nu greşiţi.

RĂZVAN: Fiecare e cu dosarele pe care le instrumentează. Are această răspundere.

În sistemul nostru nu ne întâlnim ca medicii la raportul de gardă. În privinţa propunerii cu suta, nu văd unde vrei să ajungi.

VICTOR: Păi, iată cum facem: Eu îţi dau banii, tu scrii pe o faţă a bancnotei cuvântul şantaj, eu primesc hârtia înapoi, dar după nu ştiu câte aşa-zise stăruinţe, care să se consemneze într-un proces-verbal, şi când plec sar pe mine câţiva mascaţi, găsesc la mine bancnota cu înscrisul şantaj, îmi pun cătuşele şi mă urcă în maşină. Tu preiei cazul şi ştii ce să faci mai departe.

RĂZVAN: Cum poţi să-ţi imaginezi aşa ceva? Ce spui tu e, vorba unuia, de noaptea minţii.

VICTOR: M-am gândit destul la o situaţie de genul acesta, dintre multe altele. Nu e greu de pus în practică.

RĂZVAN: Victore, nu te înţeleg. De fapt, ce vrei?

VICTOR: Să mă conving la faţa locului. Nouă, celor plecaţi de ceva timp din ţară, ne ajung la ureche fel de fel de ştiri. Sunt în concediu şi am venit cu acest scop. Se vorbeşte mult de reforma în justiţie. Eşti convins că această reformă nu are derapaje?

RĂZVAN: Fac parte din sistem şi nu mă pot pronunţa.

VICTOR: Am constatat că nimeni nu are dreptul să se pronunţe. Voi vă judecaţi între voi, adică o mână spală pe alta şi amândouă imaginea justiţiei. Ardeam de nerăbdare să pipăi adevărul. După cum vezi, n-am venit să-mi iau ţara înapoi. Ce să iau? Uzina în care am lucrat şi care nu mai există? Asta în ce mă priveşte pe mine. Iar ca mine sunt sute de mii. Răzvane, aşa cum sunt eu, mă simt un om liber. Atâta câştig am de la felia de istorie pe care o trăim. Tu cum te simţi în sistemul tău?

RĂZVAN: Mie nu cred că-mi poate reproşa cineva ceva. Dar, cum spuneam, suntem activi într-un sistem.

VICTOR: Nu vreau să lungesc vorba. Îţi urez numai bine. Iartă-mă că ţi-am produs oarecari neplăceri. Poate ne mai vedem. (*Îi întinde mâna.*) La revedere.

RĂZVAN: Totuşi, mă bucur că ne-am revăzut. La revedere.

(*Victor pleacă. Răzvan trăieşte o emoţie puternică. Intră Procurorul şef.*)

PROCURORUL ŞEF: Domnule procuror, vă încredinţez acest nou dosar.

(*Răzvan ia dosarul, constată că totul se rezumă la o coală de hârtie.*)

RĂZVAN: Nu văd decât o sesizare.

PROCURORUL ŞEF: E suficient. Apucaţi-vă de lucru. Dur şi cu celeritate.

(*Lumina se stinge. După câteva secunde lumina se aprinde şi intră Procurorul şef cu un dosar voluminos în mână.*)

PROCURORUL ŞEF: Domnule procuror, vă încredinţez acest dosar.

(*Răzvan primeşte dosarul, îl răsfoieşte cu atenţie.*)

RĂZVAN: Domnule procuror şef, dosarul acesta e în lucru de patru ani.

PROCURORUL ŞEF: Încă poate să aştepte. Acum considerăm că e în lucru la dumneavoastră.

RĂZVAN: Sunt fapte grave. Colegul Donose instrumentează acest dosar.

PROCURORUL ŞEF: Procurorul Donose şi-a dat demisia. A ieşit din sistem.

RĂZVAN: Sunt implicate personalităţi la vârf. Anchetele au sensibilizat opinia publică. Numai de asta se vorbeşte.

PROCURORUL ŞEF: Nu mă interesează cohorta de ziarişti care asaltează uşile instituţiei noastre.

RĂZVAN: Am înţeles. Domnule procuror şef, vă rog să primiţi demisia mea. (*Vrea să-i înmâneze demisia.*)

PROCURORUL ŞEF: Fii, domnule, serios! Nu se poate! Ce urmăreşti?

RĂZVAN: Să ies din sistem.

(*Procurorul şef pleacă, refuzând să primească cererea. Lumina se stinge şi se reaprinde. Răzvan părăseşte scena cu cererea în mână, în timp ce cortina coboară încet.*)

RĂZVAN: ***Constituţia, în articolul 1, ne defineşte ca ţară şi popor.***

VICTOR: ***Deja există nişte rezerve. Independenţa şi suveranitatea în cadrul structurilor europene şi transatlantice sunt deja o problemă.***

RĂZVAN: ***Rămâne de văzut...***

Mariana Şenilă-Vasiliu

Din ținutul Qalamun, prin Homs, la Hama

La Nord de ținutul Qalamun, între Qara și Apameea, se află două orașe, Homs și Hama, ambele vestite în felul lor: Homs, pentru istoria lui tumultuoasă din antichitate și până în prezent, și Hama, pentru spectaculozitatea noriilor, roți de dimensiuni impresionante cu ajutorul cărora se făceau odinioară irigațiile. Este probabil cel mai vechi și eficient sistem de acest fel din lume.

Înainte de a părăsi ținutul Qalamun și a o apuca pe drumul ce duce la Palmyra, am făcut un popas la mănăstirea Sf. Tecla/Tekla, lăcaș al unui grup de călugărițe ortodoxe de rit grec. Mănăstirea încheie salba de biserici și mănăstiri din această parte a Siriei. Accesul la mănăstirea Sf. Muceniță Tecla se face printr-un defileu strâmt, lung de aproape un kilometru, despre care legenda biblică spune că s-ar fi despicat în munte în mod miraculos pentru a o face scăpată pe fecioară de prigonitorii săi. Deși mai puțin cunoscută și venerată la noi, Sfânta Tecla este foarte prețuită de creștinii din Orientul Apropiat. Până și în *Proloage*, pentru viața ei curată și pentru faptele sale este descrisă drept „cea întocmai cu Apostolii".

Sfânta, trăitoare în secolul I, s-a născut la Iconium, orașul Konya din Turcia de azi. Cetatea este cunoscută în lumea musulmană, ebraică și creștină pentru că tot în acest loc a trăit în secolul XIII unul dintre cei mai mari poeți mistici sufiți, a cărui înțelepciune și gândire filosofică erau apreciate în mod egal de cele trei comunități religioase (la moartea lui, au fost prezente toate trei). Cel care a fixat pentru totdeauna Konya în geografia spirituală a lumii se numea Djalâl-ud-Dân Rûmî, mai pe scurt Rumî sau Mewlânî. Dar despre el, cu o altă ocazie.

De neam ales și frumoasă coz, cu o educație ieșită din comun pentru o tânără din vremea ei, la vârsta de 18 ani Tecla a fost logodită cu un tânăr egal în rang, daruri trupești și spirituale cu ea, ceea ce promitea o căsnicie fericită, dar obișnuită. S-a întâmplat însă ca în anul 45, Sfântul Pavel să se fi oprit la Iconium, unde, după obicei, a propovăduit credința întru Hristos și, odată cu aceasta, prețuirea deosebită de care se bucura virginitatea în religia creștină. Puternic influențată de cuvintele Sf. Pavel, ea s-a decis să rămână fecioară. Admonestată cu vorbe de ocară, torturată, bătută și călcată în picioare de părinți pentru credința și decizia ei de a nu se mai căsători, cu toate chinurile îndurate a rămas neclintită în hotărârea sa. Logodnicul ei, văzând că nu o poate întoarce din decizia luată, s-a grăbit să se plângă dregătorului cetății cerând arestarea și întemnițarea Sf. Apostol Pavel ca instigator, și a Teclăi pentru că era creștină. Eliberată în cele din urmă, Tecla l-a urmat pe Sf. Pavel în peregrinările sale în Grecia, unde a adresat celebrele scristori către locuitorii cetăților peninsulei. Înapoiată la Antiohia, frumusețea sa a aprins mințile și poftele lubrice ale unui preot păgân, însă n-a fost chip să o momească în niciun fel, alegându-se până la urmă doar cu o strașnică palmă de la sfântă. Umilit și înfuriat peste poate de refuzul categoric, dezmățatul preot a reacționat exact precum fostul logodnic al Teclăi, pârându-o marelui dregător al Antiohiei cum că era creștină. Din acel moment, soarta ei era hotărâtă: urma să fie ucisă în amfiteatru prin aruncarea la fiare. În circurile și amfiteatrele romane se dădeau mai multe tipuri de lupte. Dimineața în zori erau aruncați la fiare/*ad bestias* tâlharii, sclavii și străinii, iar în perioada de prigoană anticreștină erau executați în același mod crud cei care îl mărturiseau pe Hristos. Romanii disprețuiau acest spectacol din zori ca fiind neinteresant, drept care amfiteatrul era aproape gol. Nici luptele gladiatorilor *meridiani* nu erau mai prețuite; atunci erau introduși în arenă asasinii, răzvrătiții și hoții în perechi, din care unul singur era înarmat; după ce îl omora pe cel cu mâinile goale, acesta era dezarmat și, la rândul lui, trebuia să-l înfrunte pe un altul care era înarmat, și tot așa până era omorât și ultimul. Se numeau gladiatori *meridiani* pentru că luptele lor se dădeau la amiază, când publicul pleca la masă și arena se golea din nou. Cele mai prețuite spectacole erau adevăratele lupte de gladiatori/*hoplomahiile*, vânătorile/*venationes* și luptele navale/*naumahiile*, când arena era umplută cu apă și în ea erau reconstituite bătălii navale. Moartea nu-i înspăimânta pe primii creștini care ajunseseră să-și dorească martirajul pentru a-și dovedi nesmintita credință în Iisus Hristos și în speranța că vor ajunge în acest fel mai degrabă în împărăția cerurilor. Exemplul dat de episcopul Antiohiei, Ignațiu, condamnat la același supliciu în 107, pe vremea împăratului Traian, este edificator. În timp ce era dus sub pază militară la Roma ca să-și ispășească pedeapsa, n-a arătat niciun singur moment că s-ar teme pentru viața lui, ba mai mult, a scris șapte scrisori adresate bisericilor din Efes, Magnezia, Philadelphia, Smirna, Tralles și Roma în care și-a mărturisit cu tărie credința. După unii, prin forța spirituală și elocință, scrisorile l-ar plasa în imediata apropiere a Sf. Pavel. În timp ce se apropia de Roma, episcopul Ignațiu și-a mărturisit bucuria că ajungând hrană la fiare, va accede mai devreme în împărăția lui Iisus Hristos.

Sf. Muceniță Tecla era din același aluat ales cu primii creștini care în fața amenințării cu moartea își mărturiseau cu și mai multă râvnă și tărie credința în Mântuitor. Despuiată complet de veșminte, un fel de Phrine pe dos, frumoasa Tecla a pășit în arenă fără pic de teamă așteptându-și calmă supliciul. Spre uluirea generală, în loc să fie atacată de fiare, acestea s-au așternut cuminți la picioarele sale, lingându-le. Înfiorată la vederea acestui neobișnuit spectacol, mulțimea a strigat într-un glas: *„Mare este Dumnezeul pe care îl cinstește Tecla!"* Dregătorul Antiohiei n-a mai avut de ales și a eliberat-o. Pe drumul de întoarcere în ținutul Qalamun, prigonitorii săi au urmărit-o ca să o ucidă, însă în mod miraculos muntele s-a despicat, creând acel defileu strâmt prin care sfânta s-a strecurat, ascunzându-se într-o grotă unde și-a petrecut restul vieții, făcând nenumărate fapte bune și unde a închis ochii la vârsta de 90 de ani.

Deasupra grotei în care s-a retras Sf. Tecla a fost înălțată mai târziu o biserică. Despre felul în care arăta aceasta nu se știe mai nimic, ulterior, ca și în cazul mănăstirii Saidnaya, în secolul XX, s-a ridicat o construcție modernă. Autentice rămn doar grota și izvorul la care își astâmpăra sfânta setea, izvor căutat și azi pentru puterile sale presupus tămăduitoare. Nu pot spune nimic despre calitățile vindecătoare ale izvorului, însă cu apa lui dulce și rece mi-am astâmpărat și eu setea. Avea un gust minunat.

La Nord de ținutul Qalamun, între Qara și Apameea, se află două orașe, Homs și Hama, ambele vestite în felul lor: Homs, pentru istoria lui tumultuoasă din antichitate și până în prezent, și Hama, pentru spectaculozitatea *noriilor,* roți de dimensiuni impresionante cu ajutorul cărora se făceau odinioară irigațiile. Este probabil cel mai vechi și eficient sistem de acest fel din lume.

Homs, după spusele unor istorici, a fost mereu un oraș-problemă din cauza felului iute și răzvrătit de a fi al locuitorilor săi. A intrat în istorie în anul 64 î.Hr., când beduinii au ucis ultimul rege seleucid, pe Antiochos al XIII-lea, zis Asiaticus. Asasinarea lui a convenit Romei și în special lui Pompei care a văzut în acest act sfârșitul dinastiei seleucide, o bună ocazie pentru transformarea Siriei în provincie romană. Diplomat, el a făcut din ucigașii lui Antiochos al XIII-lea aliații Romei, însă a avut grijă ca pe tronul micului regat de la Homs să plaseze regi-preoți închinători ai zeului Soare. Dintr-unul din aceștia, Iulius Bassianus avea să se tragă, pe linie feminină, dinastia Severilor. Împăratul Septimius Severus (146-211) nu era sirian, el se născuse la Leptis Magna, în Nordul Africii, oraș aflat astăzi în Libia, odinioară provincie romană. Deosebitele lui calități administrativ-organizatorice și militare i-au asigurat o ascensiune rapidă, ultimul rang fiind cel de împărat (193). Campaniile militare purtate în întreg imperiul roman l-au dus și în Siria, unde a întâlnit-o pe fiica preotului Iulius Bassianus, Iulia Martha, cunoscută ulterior sub numele de Iulia Domna, de care s-a îndrăgostit și cu care s-a căsătorit în anul 187, unire din care s-au născut doi fii, Geta și Caracalla. Urmările nu s-au lăsat așteptate. Moștenind cine știe ce ce gene mizere dominate de orgoliu și cruzime, după moartea lui Septimius Severus, Caracalla și-a asasinat fratele, pe Geta, urcând imediat pe tronul imperial rămas liber. Asasinatul avusese loc public, în prezența propriei mame.

Precum ceilalți descendenți ai lui Septimius Severus (singurul care a murit de moarte bună), toți împărații din dinastia Severilor au fost uciși, inclusiv Caracalla. În două cazuri, însă și mamele împăraților au fost omorâte la un loc cu fiii lor. Este cazul nepoatei Iuliei Domna, Iulia Mammea, care a fost ucisă împreună cu fiul ei Severus Alexander, ultimul împărat din dinastia Severilor, și de Iulia Soaemis, omorâtă și ea împreună cu crudul și desfrânatul său fiu, Heliogabalus. Domnia Severilor (193-235) a fost în același timp domnia celor patru Iulii, Domna, Maessa, Mammea și Soaemis. Cu excepția Iuliei Domna, care s-a dovedit demnă să stea pe tronul imperial, celelalte trei, lacome, intrigante sau doar nepăsătoare n-au îndreptățit statutul de împărătese. Sinistrele domnii ale lui Caracalla și Heliogabalus, turbulente, marcate de cruzimi și desfrâu fără margini, prea bine cunoscute, mă scutesc de orice alt comentariu. E totuși întristător să constați cum din genitori plini de calități în toate cele, așa cum a fost cazul lui Septimius Severus și al Iuliei Domna, s-au putut naște descendenți bezmetici, cruzi, lipsiți de orice virtute și de strălucire, de parcă întreaga zestre genetică și toate calitățile ar fi fost consumate de cei dintâi și urmașilor nu le-ar mai fi rămas nimic.

Criza veșnică de timp a redus vizitarea orașului Homs la un singur obiectiv: *Biserica Sfintei cingători a Fecioarei,* obiect vestimentar venerat de creștini. Deși au circulat zvonuri despre existența brâului Fecioarei la Homs, el a fost descoperit abia în 1953, sub masa altarului acestei biserici. Lumina în această chestiune a adus-o un document din Biblioteca patriarhală de la Homs în care se specificau lucrările de restaurare făcute cu un secol mai devreme, în 1852, când a fost descoperit un relicvariu care conținea brâul Maicii Domnului și care, cu acea ocazie, a fost ascuns sub masa altarului cel nou. Apoi a fost uitat până în 1953. Povestea brâului Fecioarei, o bandă țesută, modestă și lungă (74 x 5 cm), este inestricabil legată de biografia Sf. Apostol Toma, care l-a purtat cu sine până la moarte. Se știe că Sf. Toma a făcut operă de misionariat în India, unde a creștinat populația de pe coasta de Sud-Est a țării, printre care erau și foarte mulți sirieni. Descendenții celor creștinați atunci, recunosc și astăzi că au fost evanghelizați de Sf. Apostol Toma. Zelul religios al Sf. Toma a sfârșit prin a irita și, în cele din urmă a plătit cu viața. A fost înmormântat la Malaipur, lângă Madras. Din acest punct, opiniile cercetătorilor vieții Apostolului se despart, unii susținând că

osemintele sale pământești ar fi rămas la Malaipur, iar alții că ar fi fost exhumate în 394 și duse la Edessa, unde ar fi fost dus și brâul Fecioarei. În sprijinul primei ipoteze se invocă faptul că primii portughezi care au ajuns pe coasta de Sud-Vest a Indiei, la Malaipur, i-au văzut mormântul vegheat de o cruce de piatră, anterioară transferului rămășițelor pământești la Edessa. Au găsit mormântul, e drept, dar dacă osemintele mai erau în el, asta n-a încercat nimeni să afle. În al doilea caz, o întrebare stăruie: cum a ajuns cingătoarea Maicii Domnului de la Edessa la Emessa/Homs? După atâta amar de timp scurs, numai Cel-de-Sus știe.

Sf. Apostol Toma prin atitudinea sa ocupă un loc aparte printre apostoli. Nu e singurul și iată de ce. Credința creștină, și implicit Biserica în mod paradoxal, s-au întemeiat și întărit, prin personaje și fapte a căror logică este greu de înțeles și de acceptat de comuna judecată omenească. La temelia Bisericii stă Sf. Apostol Petru, „piatra" de care pomenea Iisus, dar, în noaptea arestării lui Hristos, acesta s-a lepădat de trei ori de El, așa cum prezisese Mântuitorul la Cina cea de taină - *„Adevărat zic ție că în noaptea aceasta, mai înainte de a cânta cocoșul de trei ori, te vei lepăda de mine"*. Cuvântul Domnului a fost răspândit, printre alte popoare decât cel evreu, de unul din cei mai mari prigonitori ai creștinilor, vameșul Saul; după revelația avută pe drumul Damascului s-a creștinat, luând numele de Paul/Pavel, iar din acel moment, după o expresie contemporană, a devenit cel mai bun „propagandist" a lui Iisus. În fine, Sf. Apostol Toma, prin necredința de care a dat dovadă - n-a mărturisit divinitatea lui Hristos până nu a atins rana făcută în pieptul Mântuitorului de sulița soldatului roman-, a întărit credința mai mult decât toate predicile preoțimii și a mai marilor Biserici.

Dacă istoria Emessei/Homs a început cu sugrumarea lui Antiochos al XIII-lea - deh, număr fatal pe cât se vede -, la două milenii și mai bine de la acest eveniment, locuitorii orașului s-au revoltat, la început pașnic, apoi *manu militari* împotriva dictatorului Bashar Al Assad. De-abia își manifestaseră revolta cei din Dara, că orașul Homs a și luat foc. Mânia și ura acumulate în timp ca urmare a măsurilor antidemocratice luate de satrapul cu doctorat la Cambridge, nenumăratele încălcări ale drepturilor omului și politica represivă au făcut al treilea oraș ca importanță economică a Siriei să explodeze. Încercuit ca în Evul Mediu de armata fidelă dictatorului, rămas fără resurse și înfometat, Homs a fost izolat de lume. În aparență doar, căci locuitorii au găsit soluția de a se strecura chiar pe sub nasul armatei, prin tunelele pe care le-au săpat și care fac legătura cu lumea exterioară. În afara aprovizionării cu armament și hrană pentru populație, prin aceste tunele au fost aduși în oraș reporteri occidentali care au filmat și informat lumea despre cele ce se petreceau la Homs. A urmat bombardarea orașului până când Homs a ajuns o ruină, dar printre dărâmături și cadavre, locuitorii se încăpățânează să reziste și să lupte împotriva regimului Bashar Al Assad. De cinci ani, din aprilie 2011, Homs este o emblemă a dârzeniei cu care sirienii s-au angajat într-o luptă inegală, dar a cărei miză, libertatea sau democrația, cum vreți să-i spuneți, îi însuflețește încă pe supraviețuitori.

Cu orașul Hama, se intră în zona fertilă a Siriei, pe care apele Orontelui o udă cu generozitate. Diferența de relief și culoare, după ce am văzut mai pretutindeni acel obsedant cenușiu de piatră seacă, este șocantă. O vegetație, nu chiar tot atât de bogată și verde precum cea de la noi, a înlocuit cenușiul-ocru al munților din zona Qalamun, tămăduindu-ne ochii de arsura soarelui și ternul gri al muntelui prin care am călătorit.

Despre Nord-Vestul Siriei se poate spune precum despre Egipt, că este darul Orontelui. Străbătând zona de șes, râul curge capricios, descriind leneș tot felul de meandre. Scrutând întinderea fluviului Nil, Napoleon a spus că, dar ar fi după el, n-ar lăsa să se piardă nici măcar un strop din prețioasa lui apă. La aceeași concluzie au ajuns în urmă cu patru milenii locuitorii de pe malului Orontelui, văzând cum apa lui se scurge la vale fără niciun folos, în timp ce pământul moare de sete și nu rodește. În mintea vreunuia mai isteț s-a născut atunci ideea primului sistem de irigații al cărui element de bază este o uriașă roată din lemn prevăzută cu cupe prin care să alimenteze cu apă canalele ce duceau prețiosul lichid peste câmpurile arse de secetă. Roata aceea imensă din visul inventatorului antic s-a numit *noria*. În curând, sute de *norii* se învârteau pe Oronte astâmpărând setea câmpiei Ghab.

Construirea roților uriașe *noria* (cele de la Hama ating 20-21 m în diametru, dar au existat roți care aveau chiar 30 de metri în înălțime) nu-i chiar un lucru atât de simplu pe cât pare, ea presupune un set de cunoștințe bazate pe observație și practică îndelungată, pe un calcul precis al tuturor componentelor (între cupe, ca *noria* să funcționeze, distanța obligatorie este de 50 cm). Atâta doar că meșterii care le executau nu erau savanți, ei știau doar să mânuiască barda și tesla, nu să și rezolve complicatele calcule matematice. Pe lângă meșteșug aveau însă ceva ce se numește instinct tehnic. Asta amintește de o întâmplare cu d'Alambert. Privind la niște meșteri italieni care construiau un zid de sprijin, i-a venit ideea să transpună în calcul matematic care era înclinația pe care acesta trebuia să o aibă. Cu mirare a descoperit că înclinația zidului de susținere găsită de simplii meșteri era întocmai cu aceea rezultată din calculul său. Noi, cei din secolul XXI, ne considerăm întru totul superiori celor din neolitic, amărâților care au inventat roata și războiul de țesut. Cât este de importantă roata? Eliminați din tehnică roata și totul va încremeni. Războiul de țesut? Eliminați-l și pe el și omenirea va umbla despuiată. Suficiența cu care privim astăzi aceste invenții simple, dar vitale, amintește de finalul poeziei „Cuiul", a lui Arghezi: „Dragul meu,/Așa cui făceam și eu,/Poate chiar mai dichisit,/Însă, vezi, nu m-am gândit".

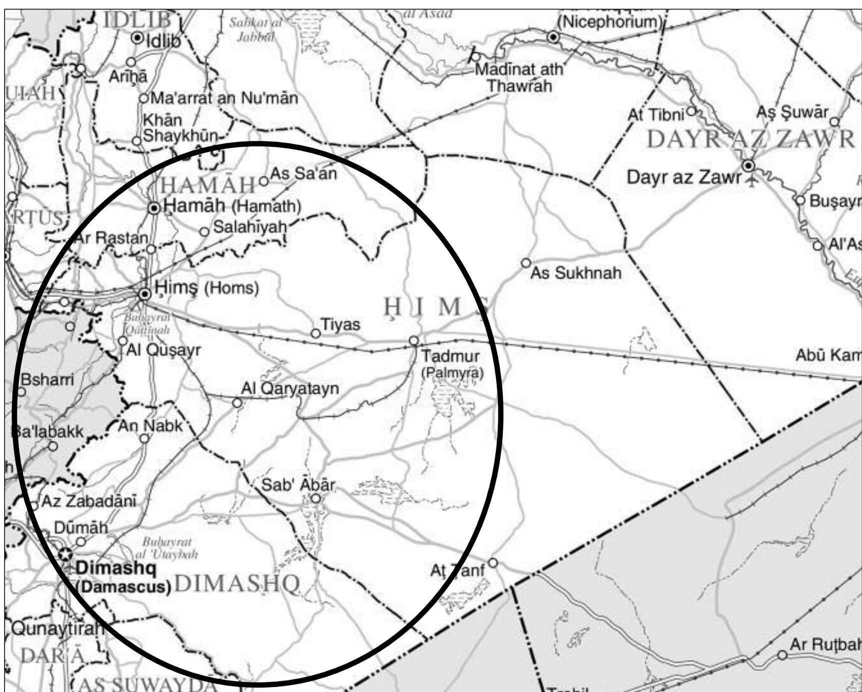
Uriașele noria care încă se mai învârt la Hama - între timp au fost înlocuite de pompe - sunt doar un relict cultural și o atracție turistică. Ele nu sunt decât o parte din sistemul ingenios care le pune în mișcare. Construcția lor nu e atât de simplă pe cât pare. Prima problemă și cea mai importantă a fost ridicată de planitatea câmpiei care n-are înclinația necesară ca să se bazeze pe forța gravitațională a apei. „Înapoiații" de acum patru mii de ani au conceput atunci un sistem de diguri, vane și canale de aducție, trecere și evacuare a apei, care suplinește neajunsul naturii. Fără noriile care se învârteau pe Oronte, ținutul Gheb ar fi rămas arid. Hama era până în 2011 al patrulea oraș ca importanță economică din Siria, și asta datorită agriculturii irigate milenii la rând de această minunată invenție care este *noria*.

Executate integral din lemn, era normal ca ele să se degradeze în timp. Unele au dispărut, altele au nevoie de restaurări. Cea mai veche *noria* care s-a conservat pare să fie cea de la Apameea, care datează din secolul V. Cea mai impresionantă prin dimensiuni este al-Manuriye, de la Hama. Prin frecarea arborelui roții de cuzineți, tot din lemn, noriile scot un sunet care, după unii, ar semăna cu un scâncet sau geamăt, însă mie mi s-a părut că este un cântec monoton, ca o frază muzicală repetată la infinit de patru mii de ani.

Nu insist asupra istoriei orașului Hama/Hamat cum este pomenit în Biblie, care este foarte asemănătoare cu soarta celorlalte orașe siriene. Năvala hicsoșilor și invazia asirienilor sub Sargon al II-lea au ras cetatea de pe fața pământului, dar încăpățânarea locuitorilor de a-l reconstrui l-a făcut să supraviețuiască. Sub domnia Ayubizilor și în perioada otomană, cetatea a prosperat - sub stăpânirea otomană, pe Oronte funcționau, zice-se, 30 de noria. În 1982, opresată, populația Hamei s-a revoltat împotriva lui Hafez Al Assad, tatăl actualului satrap de la Damasc. Fără scrupule, acesta a chemat armata, distrugând aproape complet centrul orașului și a supus prin teroare populația lui. Teroarea pare să fie pentru cei doi Al Assad, tatăl și fiul, modalitatea de a se menține la putere.

Cu orașul Hama, se intră în zona fertilă a Siriei, pe care apele Orontelui o udă cu generozitate.

Nu departe de locul în care ne-am oprit să admirăm *noriile*, de-a lungul malului

Orontelui, era un bazar în aer liber. De la distanță, cu nenumăratele baticuri atârnate sub acoperișul buticurilor improvizate, locul semăna cu unul din acele popasuri tibetane în care budiștii își atârnă eșarfele lor colorate ce fâlfâie în bătaia vântului. Cu veșnicul „de ce?" pe buze, am întrebat ghidul sirian care era motivul acelei inedite expoziții de baticuri. Așa am aflat că Hama este unul din cele mai conservatoare orașe din punct de vedere religios islamic, unde nicio femeie nu poate apărea pe stradă cu capul descoperit. De fapt, nici nu-mi amintesc să fi văzut vreo femeie în trecere prin oraș. Sărmane ființe, ambalate precum mumiile, a căror singură cochetărie se reduce la schimbarea baticului! Și ce minunate chipuri de oreintale am văzut în locuri în care habotnicia religioasă nu era atât de opresivă. Pe unele tinere, cărora baticul doar le tivea obrazul precum cel al călugărițelor, le-am găsit uluitor de frumoase. Era o frumusețe naturală, proaspătă care sfida orice frumusețe din „cutie". Într-o poveste despre un demnitar persan prezentat la curtea regelui Soare, se spune că întrebat ce crede despre frumusețea doamnelor de la curte, acesta ar fi răspuns: „Nu știu, nu mă pricep la pictură!" Sic! Și în ăst răstimp splendorile feminine orientale erau/sunt ascunse de ochii lumii.

Uriașele noria care încă se mai învârt la Hama - între timp au fost înlocuite de pompe - sunt doar un relict cultural și o atracție turistică. Ele nu sunt decât o parte din sistemul ingenios care le pune în mișcare.

Fiecare despărțire de un loc pe care știi că n-ai să-l mai vezi niciodată e un fel de moarte. Am întors pentru ultima oară capul să mai văd o dată noriile de la Hama cum macină apa și timpul. Ordinea în care am prezentat cel două orașe, Homs și Hama, nu este chiar cea în care le-am vizitat. Motivul răsturnării ordinii a fost ca în final să las locul de onoare Palmyrei, bijuteria arhitectonică a deșertului, cel mai frumos loc văzut vreodată, alături de Petra.

* Sfântul Toma este patronul arhitecților.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat simpozionul cu tema „Cine a fost Doamna Bălașa". Manifestarea a avut loc în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Biografii de Excepție cu Octavian Dârmănescu". Prelegerea, susținută de muzeograful Octavian Dârmănescu a captivat publicul format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic Dimitrie Dima, Colegiul Național Zinca Golescu și pasionați de istorie. Preț de mai bine de un ceas, muzeograful Octavian Dârmănescu le-a vorbit celor prezenți despre Doamna Bălașa, care împreună cu soțul său, domnitorul Constantin Șerban al Țării Românești au ctitorit în anul 1656, Biserica „Sfântul Gheorghe" din Pitești.

Premiile revistei „Cafeneaua literară"

Biografii de Excepție cu Octavian Dârmănescu

Ansamblul Folcloric de Copii „Zavaidoc"

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat simpozionul cu tema „Islamizarea Europei, realitate sau exagerare". Manifestarea, care s-a înscris în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Lumea Azi" a reunit istorici, pasionați de istorie, studenți de la Facultatea de Științe Socio-Umane, Secția Istorie-Muzeologie din cadrul Universității Pitești. Istoricul Marin Toma, col.(r) Cornel Carp, medicul-poet Adrian Mitroi, consilierul județean Marius Postelnicescu, președintele Asociației „Solidaritatea Umană Nova", col.(r) Niculae Jianu și istoricul Marius Chiva au luat în discuție fenomenul migrației cu care se confruntă statele europene, atentatele teroriste puse pe seama islamiștilor și au concluzionat: Terorismul nu are de-a face cu religia și este generat de grupuri de interese, mai mult sau mai puțin obscure.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu", Facultatea de Științe Juridice și Administrative din cadrul Universității Pitești și Curtea de Apel Pitești au organizat simpozionul cu tema „Constituția dincolo de Constituție". Evenimentul, dedicat Zilei Constituției României a fost susținut de lectorul univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Pitești, asistent univ. dr. Nicoleta Puran, de la Facultatea de Științe Juridice și Administrative din cadrul Universității Pitești și istoricul Marius Chiva, redactor- șef al Revistei-document Restituiri. Vorbitorii au dezbătut aspecte privind evoluția Constituției statului român, începând cu anul 1821 și până în 1991, atunci când a fost adoptată actuala lege fundamentală a țării. „Constituția României, cu amendamentele din anul 2003 se poate înscrie în seria constituțiilor liberale ale statelor lumii", au conchis specialiștii. La manifestare au participat studenți de la Facultatea de Științe Juridice și Administrative din cadrul Universității Pitești și pasionați de istorie.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, ediția din luna decembrie a Cenaclului „Armonii Carpatine". Manifestarea a cuprins lansarea noului număr al Revistei „Carpatica", publicație trimestrială a Ligii Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș și un recital de colinde, susținut de Grupul Vocal „Armonia", sub îndrumarea col.(rtr.) Nicolae Perniu. Evenimentul a culminat cu decernarea premiilor Revistei „Carpatica", festivitate coordonată de președintele ligii, scriitorul Vasile Dorin Ghilencea și de redactorul-șef al revistei, scriitorul Nicolae Cosmescu. Astfel, au fost premiați pentru creațiile publicate în Revista „Carpatica" în anul 2015, studenta Liliana Jugănaru pentru poezie, scriitorul Ion Dincă, pentru proză, poetul Nicolae Eremia pentru eseu și memorialistică, eleva Teodora Vasilescu de la Palatul Copiilor pentru debut, scriitorul Mihail Ghițescu pentru întreaga activitate culturală. Premii speciale au fost atribuite Primăriei Municipiului Pitești și Centrului Cultural Pitești, pentru susținerea activității Revistei „Carpatica" și a Cenaclului „Armonii Carpatine". Diplome de excelență au primit Grupul Vocal „Armonia", Cenaclul „Tinere Scântei", și Cercul de creație și literatură de la Palatul Copiilor din Pitești.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, spectacolul muzical-literar-artistic, sub genericul „Te uită cum ninge Decembre...". Manifestarea, dedicată sărbătorilor de iarnă, a fost susținută de Trupa de teatru „Robertto", coordonată de artistul Robert Chelmuș. Evenimentul a cuprins recitaluri de colinde, muzică populară, ușoară și cultă, poezii și fabule, interpretate de copiii care urmează cursul de actorie, desfășurat în cadrul Centrului Cultural Pitești, de inimosul Robert Chelmuș, copii care fac parte din Trupa de teatru Robertto. Preț de mai bine de două ceasuri, micii artiști au încântat cu prestația lor, publicul format din părinți și bunici.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat spectacolul muzical-literar, sub genericul „Jingle Bells", oferit de copiii care urmează Cursul „Engleza pe Portativ", desfășurat de profesoara Ilzi Sora, în cadrul instituției. În fața unui public format din părinți și bunici, micuții au susținut recitaluri de colinde, poezii și melodii interpretate la pian. Pentru prestația lor, toți copiii au primit daruri de la doamna profesoară și diplome de merit din partea Centrului Cultural Pitești.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat Serbarea Pomului de Crăciun, pentru copiii care urmează Cercul de Pictură „Sensibilitate și Culoare", desfășurat în cadrul instituției de profesoara Elena Zavulovici. Evenimentul a cuprins un spectacol muzical-literar și o expoziție tematică de pictură, oferite de micii artiști. Pentru că au fost cuminți și au învățat tot ce le-a predat doamna profesoară la orele de pictură, copiii au fost răsplătiți cu dulciuri de către îndrăgitul Moș Crăciun, dar și cu diplome de merit din partea Centrului Cultural Pitești.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, spectacolul sub genericul „Daruri muzicale", eveniment dedicat sărbătorilor de iarnă. Manifestarea a fost susținută de copiii care urmează cursul „Prietenul meu Pianul", desfășurat de 10 ani în cadrul instituției de profesoara Clementina Dionisie. Alături de micii artiști a evoluat la pian și o doamnă originară din județul Ialomița, care urmează același curs, din pasiune și chemare către cultură. Pentru prestația lor, toți cursanții au primit daruri simbolice din partea doamnei profesoare și diplome de merit de la Centrul Cultural Pitești.

■ Primăria Municipiului Pitești a organizat festivitatea de premiere a elevilor care au obținut rezultate remarcabile la olimpiadele naționale și internaționale școlare, precum și a îndrumătorilor acestora. Premiile au constat în diplome, daruri simbolice și sume de bani de la bugetul local al municipiului Pitești și au fost înmânate de primarul municipiului Pitești, Tudor Pendiuc. Festivitatea, desfășurată la Universitatea „Constantin Brâncoveanu" a cuprins și un recital de colinde, susținut de cantautorul Tiberiu Hărăguș și câțiva membri ai Grupului Folk „P620" din cadrul Centrului Cultural Pitești.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat prezentarea cărții de poezie și fotografie cu titlul „Hesychia", avându-i autori pe poetul Alexandru Mărchidan și fotoreporterul Sorin Dănuț Radu. Manifestarea, desfășurată în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Recenzii" a fost susținută de poeta Denisa Popescu și de cei doi coautori. Denisa Popescu a vorbit despre noua apariție editorială, pe care o consideră o lucrare unicat pe piața cărții argeșene, ce conține poezii de o factură specială, semnate de Alexandru Mărchidan și ilustrate cu fotografii alb-negru, realizate artistic de Sorin Dănuț Radu. Evenimentul s-a bucurat de un public receptiv, format din elevi, cadre didactice de la Liceul Tehnologic ASTRA și alți iubitori ai cărții.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat în Sala Ars Nova, lansarea noului număr al Revistei-document „Restituiri", publicație trimestrială a instituției. La evenimentul editorial au participat istorici, pasionați de istorie, elevi și cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu. Redactorul-șef Marius Chiva, judecătorul Marius Andreescu de la Curtea de Apel Pitești și scriitorul Nicolae Cosmescu au vorbit despre importanța revistei „Restituiri" pentru comunitatea locală, dar și despre articolele pe care le semnează în noul număr al publicației. Medicul-poet Adrian Mitroi, prezent la manifestare a exprimat opinii despre conținutul revistei, despre care spune că merită să aibă apariție lunară.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova un spectacol muzical- instrumental, sub coordonarea profesoarei de flaut Cristina Dumitrescu. Membră a Grupului Folk „P620" încă de la înființare, Cristina Dumitrescu și-a construit o carieră muzicală prin ani de repetiții, spectacole, absolvirea unei facultăți de profil. În prezent, tânăra predă muzică la Liceul de Arte „Dinu Lipatti" din Pitești, este instrumentist în cadrul Filarmonicii piteștene și promovează la rându-i, copii care au chemarea muzicii culte. În cadrul manifestării de la Centrul Cultural Pitești, Cristina Dumitrescu i-a adus pe scenă spre a susține recitaluri la flaut pe elevii săi de la Liceul de Arte „Dinu Lipatti": Andreea Gherghe, Mais Martinaș, Andreea Mitran, Andra Cârstea, Diana Nedelcu, Teodor Mondiru, Andreea Pârvu, Nicoleta Rușenescu. Publicul format din elevi și cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu s-a delectat preț de un ceas, cu superbe arii interpretate la flaut de elevii de la Lipatti, acompaniați la pian de profesorii Iuliana Anghel și Titi Radu, de la aceeași instituție de învățământ.

■ Centrul Cultural Pitești a primit colindători. Micuți de la Ansamblul Folcloric de Copii „Zavaidoc", din cadrul instituției au fost invitați în Sala Ars Nova, unde au susținut un superb recital de colinde, sub îndrumarea profesoarelor Corina Barbu și Carmen Ionescu. Pentru →

actualitate

prestaţia lor, talentaţii copii au fost recompensaţi cu daruri specifice de către primarul municipiului Piteşti, Tudor Pendiuc. Edilul-şef le-a mulţumit artiştilor, părinţilor şi bunicilor care i-au însoţit, pentru participarea la viaţa culturală a comunităţii şi le-a urat sărbători fericite şi un an mai bun.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, festivitatea de acordare a Premiilor revistei „Cafeneaua literară" pentru anul 2014. Cu acest prilej, poetul Virgil Diaconu, directorul revistei „Cafeneaua literară", publicaţie lunară a Centrului Cultural Piteşti, i-a anunţat pe câştigători, în urma jurizării tuturor propunerilor. Criticul literar Marian Barbu a completat prezentările privind activitatea şi creaţia literară a fiecărui premiant. Astfel, poetul Marius Dumitrescu din Piteşti a primit Premiul pentru Poezie. Valeria Manta Tăicuţu, poetă, prozatoare, critic literar, publicist şi directorul revistei „Spaţii culturale" din Râmnicu Sărat a obţinut tot Premiul pentru Poezie. Ioan Moldovan, poet, critic literar, publicist şi directorul revistei „Familia" din Oradea a câştigat Premiul pentru Poezie. Premiul OPERA OMNIA pentru întreaga activitate literară i-a fost decernat lui Corneliu Antoniu, poet, publicist, directorul revistelor „Antares" şi „Axis Libris" din Galaţi.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, tradiţionala manifestare, sub genericul „Crăciunul Artelor". Evenimentul a fost susţinut de colaboratori de la publicaţiile pe care le editează instituţia: revista „Argeş", revista „Cafeneaua literară", revista-document „Restituiri" şi revista „Carpatica". Atmosfera a fost animată de elevul Teodor Mondiru, de la Liceul de Arte „Dinu Lipatti" din Piteşti, care a susţinut un recital la flaut şi de Grupul Vocal „Armonia", din cadrul Centrului Cultural Piteşti, care a oferit un recital de colinde.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova un spectacol de colinde şi muzică folk, dedicat sărbătorilor de iarnă. Manifestarea, coordonată de cantautorul Tiberiu Hărăguş a fost susţinută de copii şi tineri, care fac parte din Grupul Folk „P620", din cadrul instituţiei. Preţ de două ceasuri, artiştii au oferit numerosului public format din părinţi, bunici, prieteni şi admiratori, o suită de melodii de suflet, interpretate cu dăruire, aşa cum au învăţat la cursul de chitară, desfăşurat la Centrul Cultural Piteşti, de inimosul Tiberiu Hărăguş. Toţi artiştii au primit diplome de merit din partea Centrului Cultural Piteşti şi s-au bucurat de o surpriză dulce, pusă la cale la profesorul lor.

CARMEN ELENA SALUB

Ștefan Vlăduțescu

Angi Cristea: Curbele expresive ale sentimentelor

Al doilea volum de poezie al profesoarei de limba şi literatura română (la Liceul de Arte ”Marin Sorescu"), Angi Cristea, ”Plus/minus sentimente" (Bucureşti: Editura Macedoneanul, 2015) este editat de Asociaţia Macedonenilor din România. El este publicat în urma câştigării premiului întâi la concursul literar ”Alexandru Macedonski" (organizat de asociaţia menţionată) şi are o prefaţă relevantă şi utilă semnată de distinsul critic literar Sofia Sincă.

În raport cu volumul de debut [”(Diz)armonii"], cel de faţă reprezintă o evoluţie semnificativă, atât în planul limbajului liric cât şi în acela al ideaticii poetice. Ca armătură internă, poemele sunt fie descriptive, fie elegiace, fie sentimentale pur şi simplu. Nota de bază o reprezintă infuzia de sentimente. Avem plus sentimente în poemele de dragoste şi minus sentimente în poemele descriptive.

Angi Cristea pendulează între poetica implicită a ornamentului şi poetica implicită a poeziei de limbaj. În baza poeticii ornamentului sunt scrise poemele în care versificaţia şi ritmul dau cadrul general al poemului şi în care efectul poetic se bazează în principal pe asonanţe şi rime. Aici versificaţia este corectă, armonioasă şi cantabilă; am zice că ar fi o versificaţie clasică şi cuminte, dacă n-am detecta năzuinţa de încadrare pe căile deschise de Nichita Stănescu şi postmodernismul ultimilor 20 de ani. Arta poetică a acestei categorii de poeme o reprezintă ”În dulcele stil postmodernist", aluzie transparentă şi neobliterată la ”În dulcele stil clasic" de Nichita Stănescu. Principala curbă emoţională a poemelor de ornament o constituie seninătatea, acceptarea momentului şi a condiţiei de a fi om: ”mă umilesc în praf rupestru/ simt c-am orbit şi sunt desculţă/ un orizont de ani ecvestru/ trădează timpul, îl denunţă/ (...)/ cuvinte nude mă inundă/ reflux fosforescent himeric/ să plec din lumea cea imundă/de irişi goi ce văd homeric" (”Penitenţă"). În această categorie de poeme intră şi ”Suflet haşurat", ”Duminicile toamna", ”Perna cu busuioc", ”Timp umil".

De un mai ridicat nivel valoric sunt poemele animate de poetica orientată spre limbaj. În acestea, versificaţia liberă permite o mai rafinată, exactă şi expresivă punere în limbaj a sentimentelor, emoţiilor şi gândurilor. Eliberat de canoanele formale ale poeticii de ornament, spiritul poetic capătă dezinvoltură şi altitudine. Multe dintre poeme se înscriu în registru erotic sau prezintă inflexiuni erotice. Avem de a face cu o poezie impregnată de erotism, o poezie a sentimentelor etern-umane frazate cursiv. Pe acest palier sunt de constatat, mai întâi, siguranţa dicţiunii, ceea ce nu este de mirare în condiţiile în care autoarea are şi pregătire literară, şi o solidă cultură poetică. Siguranţa dicţiunii este dublată de o evidentă predispoziţie meditativă ce poartă aceeaşi amprentă a izului livresc. Marele efort detectabil al spiritului liric este ca disponibilitatea spre reflexivitate să fie infuzată în materia poetică şi să genereze un surplus de gravitate a tonului liric. Poeziile antologice ale volumului sunt totodată şi poezii cu alură reflexivă: ”Tango mut", ”Cafeaua dimineţilor", ”Artă fractală", ”Selfie", ”Limba Română, ultima mănăstire". Meditaţia se orientează spre inexorabila trecere a timpului şi a vieţii, spre perisabilitatea şi fragilitatea fiinţei umane, spre epuizarea resurselor iubirii: ”sunt o mie de ani între noi/ piramide de timp şi de ploi" (”Tango mut"), ”număr şi număr staţiile, viaţa, iubirile/ plus/minus sentimente/poate pe stânga, poate pe dreapta/ oriunde spre niciunde! (”Cafeaua dimineţilor"), ”viaţa are un cifru roman (in)descifrabil"(”Artă fractală"), ”am scos din sertarul cu ornamente şubrede/ultima mască, cea mai frumoasă" (”Selfie").

Discursul liric se află în majoritatea timpului sub presiunea exprimării unor emoţii şi gânduri cu conţinut tensionat, contorsionat şi complex. Pentru acestea se caută soluţii de expresivitate poetică. Cel mai des utilizat mijloc de generare de semnificaţii adaptate şi de rafinament este propunerea mai multor piste de lectură prin adăugarea unor prefixe de efect semantic: ”pe câmpii (ne)sfârşite/ (i)rup ego-uri (extra)terestre penibil/ în pieţe cu (re)nume zeificate" (”Aureola timpului") sau ”cristalele (in)colore ale unui suflet/ sedus de fobii retorice/se expune dezola(n)t/ mirobolant/ (par)fumul adrenalinei (sin)ucide/ dragostea" (”Mecanism bizar").

Per ansamblu, volumul este de o valoare onorabilă şi se citeşte cu plăcere estetică şi intelectuală.

Angi Cristea pendulează între poetica implicită a ornamentului şi poetica implicită a poeziei de limbaj. În baza poeticii ornamentului sunt scrise poemele în care versificaţia şi ritmul dau cadrul general al poemului şi în care efectul poetic se bazează în principal pe asonanţe şi rime.

Nota redacţiei: *O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că* ***Argeş*** *nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.*

Călătoria prin viață...

(urmare din p. 32)

şi a mai comandat, până să ajungem la colivă, încă vreo câteva. („E voie, nu?") Alături de el stătea Bâlbu care era mult mai reţinut pentru că a venit la pomană cu nevasta. Până ce d. Păcală a mai tras vreo câteva pahare în amintirea Împăratului, celălalt abia a reuşit să zică „Dum-dum-dum-Dumnezeu să-să-să-l ier-ier-ier-te!" Groparii l-au iertat şi ei pe Împărat. L-au cărat pe braţe de pe aleea unde a fost dus cu căruciorul până la groapă. Coşciugul avea peste 150 de kg şi doi dintre ei îl duceau drepţi şi solemni de parcă erau la paradă. E drept că şi cumnatul lui, (cel care, la priveghi, şi-a servit din belşug neamurile cu pizza şi aripioare de la KFC), n-a negociat prea tare cu ei. Au bătut palma pe 5 milioane - groapa dar când au ajuns la fundul ei preţul a fost triplu. A rămas aşa. Bunul său cumnat a plâns, la groapă, ca un copil. Deşi n-a făcut parte din Banda celor patru din Fundeni, cumnatul Alexandru l-a considerat pe Împărat ca pe fratele lui. Am observat că în cimitirul Fundeni aproape toată lumea plecată Dincolo avea cruci de marmură. Lângă cimitir era plasat, strategic, un atelier care le confecţiona în regim de urgenţă. Oferta de Anul nou avea, la vedere, un bust - model al unui răposat chel şi două plăci de de marmură. Una era cu o cruce plus un înger aşezat în genunchi iar alta era tot cu o cruce ce avea alături un înger aflat în zbor. Fiind închis până după Bobotează, preţurile nu erau afişate la vedere. Dar indiferent care ar fi fost ele, mai mari sau mai mici, pe moment d. Păcală nu era deloc hotărât la care din ele să contribuie...

Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor. **IMPORTANT!** Vă puteţi abona pentru anul 2016, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068.
e-mail: revista_arges@yahoo.com.
Revista de cultură ***Argeş*** poate fi procurată în Bucureşti de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGEŞ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIŢĂ
Secretar de redacţie: **SIMONA FUSARU**
(s_fusaru@yahoo.com, http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacţia: Piteşti, Casa Cărţii, Centrul Cultural Piteşti;
http: www.centrul-cultural-pitesti.ro; **e-mail:** revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeşul liber SA
ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGEŞ** răspunde moral şi juridic de conţinutul afirmaţiilor sale. Textele şi fotografiile aduse în redacţie nu se înapoiază.

Mihai Barbu

Călătoria prin viață a Împăratului Petre din Fundeni

Când era mic, Petre avea trei prieteni de care nu se despărțea niciodată. Unuia îi ziceau Păcală, unu era Bulgaru și unu – Bâlbu. Lui Petre îi ziceau Împăratu' pentru că era cel mai mare dintre ei. Adică el era cel mai înalt și cel mai dezvoltat din punct de vedere fizic. Când se „magnetizau" celor trei li se părea că prietenul lor seamănă chiar cu Petru cel Mare, țarul Rusiei. I-ar fi putut zice lui Petre, la fel de bine, și Titi Boldescu - Omul de fier dar lui i-a plăcut să-i zică așa, Împăratu', într-o perioadă când toți era tovarăși. Păcală, Bulgaru și Bâlbu i-au respectat dorința.

Cu timpul, casele din Fundeni au dispărut una câte una și pe locul lor au apărut câteva falnice blocuri. Împăratu' și Păcală au ajuns să locuiască la bloc și viața, prin repartiții primite de la primărie, i-a aruncat în două capete opuse ale Bucureștiului. Bulgaru a murit primul.

reportaj

„Te descurci tu..", i-a zis Împăratu' și Păcală s-a descurcat

Lui Bulgaru îi ziceau așa pentru că tatăl său vitreg era de la sud de Dunăre. Familia lor creștea porci pentru stat și, din această cauză, era foarte bogată. E drept că mirosul de la dejecțiile porcilor le mutau nasurile celor din zonă pe o rază de jumătate de kilometru dar cei din familie suportau miasmele cu stoicism, mai ales în momentele când își mângâiau, cu tandrețe, portofelele. Bulgaru a fost primul băiat care a avut o bicicletă Pegas în cartierul Fundeni. Le-o închiria și celorlalți, care nu făceau parte din gașcă, cu un leu – o tură. Te urcai pe bicicletă, cu voie de la Împăratu', și aveai dreptul să străbați strada Melodiei de la un cap la altul. La capătul ei te aștepta Bulgaru care-și încasa leul. Lui Bâlbu îi ziceau Bâlbu din motive evidente, ce țineau de pronunțarea repetată și inutilă a unor silabe. Gașca celor patru din Fundeni era, din punct de vedere topografic, la mijloc între alte două găști și toate trei se băteau pentru supremație în cartier. Domnul Păcală ne-a precizat că erau niște bătăi aprige care se dădeau periodic iar mobilul acestor confruntări, duse de băieți prevăzuți cu obiecte contondente, era cucerirea de noi teritorii. Nici un teritoriu nu se dovedea a fi definitiv acaparat pentru că granițele din cartier se dovedeau extrem de volatile. Ceva asemănător, mi-am zis eu în lipsa altor informații suplimentare, li s-a-ntâmplat și eroilor ce-și ziceau „Băieții de pe strada Pal". Acolo se băteau două bande ca să pună mâna pe un depozit de lemne dezafectat. Eroii noștri, spre deosebire de ai lor, n-au murit tineri ci doar după ce și-au împlinit rostul în viață. Am vrut să aflu de la dl. Păcală de ce i se spunea Păcală. „Pentru că le făceam tot felul de nefăcute..." „Spuneți-mi una dintre ele...", am insistat eu. Dl. Păcală ezită pentru că nu știe pe care nefăcută să mi-o aleagă. Îmi zice una în care el i-a păcălit pe prietenii lui că a intrat în posesia unei mari sume de bani care s-ar afla depusă, în siguranță, la CEC. Păcală s-a îmbrăcat la patru ace, potrivindu-și culoarea cravatei cu cea a șosetelor, și i-a invitat la restaurant pe ceilalți trei ca să le facă cinste. Au mâncat și au băut pe săturate. La sfârșit, Păcală a achitat, ca un boier, consumația și s-a dus la WC ca să se ușureze. Când s-a întors, el a văzut că masa lor era, din nou, plină cu sticle. Împăratu' a mai comandat un rând cu gândul că Păcală, dacă tot e în bani, o să achite iar nota de plată. Fiind duminică, Păcală le-a zis că e închis la CEC și că nu are de unde să mai plătească. „Te descurci tu..", i-a zis Împăratu' și Păcală s-a descurcat. În felul lui... Păcală avea tot timpul la el o umbrelă, așa cum văzuse la un personaj cu ochelari fumurii din filmul „Păcală" al lui Geo Saizescu. Așa că a lăsat umbrela la vedere, pe masă, ca să creadă lumea că se va întoarce și s-a mai dus odată la toaletă. De acolo a găsit o cale, doar de el știută, și a plecat, nevăzut în lume. „A fost ca-n cântecul ăla de la voi: *N-o știi nimeni că m-am dus numai or vedea că nu-s...*" Ăsta a fost finalul chefului celor patru. „Eu, așa cum a zis Împăratu', m-am descurcat. Nu știu cum s-or fi descurcat ei... Dar m-am revanșat față de ei cu vârf și-ndesat". „Cum?", am întrebat eu extrem de curios.

Revanșa lui Păcală pentru nefăcutele lui...

„Eu am crescut de mic fără tată. Câteodată, la sfârșit de săptămână, mama pleca la țară și eu organizam, la mine acasă, ceaiuri dansante. Era bairam mare. Așa i-am însurat pe toți. Chemam fete din cartier și ei se îndrăgosteau pe loc de ele. Am avut mâna bună. I-am însurat pe toți și toți au fost fericiți. Numai eu n-am avut noroc..." ("Destul m-am însurat eu,/ Și-am luat un lucru rău/ Plângeți ochi și lăcrimați/ Că voi sunteți vinovați,/ Că nu cătați ce luați;/ Vă lăcomiți la avere/ Și trăiți fără plăcere.") Împăratu', pe vremea acelor ceaiuri dansante, avea o amantă care era cu zece ani mai mare decât el. Cu aia nu venea la Păcală ci îl lăsa pe prietenul său să-i găsească, pentru ceaiurile lui „medicinale" o fată serioasă. Așa a pus ochii pe Mariana dar când a fost s-o ceară de nevastă, mama fetei aflase că Împăratu' era încurcat cu o amantă și a vrut să-l alunge din casă. Tatăl Marianei, om cu experiență într-ale femeilor, și-a pus nevasta la punct („Mucles!") și l-a invitat pe Împărat la o discuție ca-ntre doi bărbați. Ce-or fi vorbit cei doi, la o damigeană de vin, n-au știut să-mi spună nici Mariana, nici Păcală. Cert e că cei doi au devenit cei mai buni prieteni... Se pare că ideea cu care a ieșit Împăratu' de la întrevederea cu viitorul socru ar putea fi rezumată și astfel: „Căsătoria nu-i un măr, ca să-l muști și să-l arunci." La puțin timp după aceea, Petre a invitat-o pe Mariana la un film de dragoste și când s-au întors, din stația de tramvai și pân-acasă, a dus-o-n brațe. Apoi a cerut-o de nevastă. („Câtă frunză-i pe pământ/ Toată-a zis să mă mărit/ Numai frunza de ovăs/ Zice ca să mă mai lăs./ Doară floarea scaiului/ Spune-mi lungul traiului/ C-acela-i un lucru-așa/ Că nu-l mai poate strica/ Nice popă, nici birău/ Numai singur Dumnezeu/ Nici popă și nici vlădică/ Numai moartea grabnică".) În fotografia lor de nuntă s-a strecurat o greșeală omenească. Pentru că Împăratu' era mai înalt iar Mariana era mai scundă, pozarul a adus un scăunel. Petre, crezându-se încă Împăratul Fundenilor, a socotit că-i pentru el și că i se cuvine. Așa că, în fotografia lor alb-negru, Petre era și mai mare decât în realitate iar Mariana devenise și mai mică. Pentru că Împăratului i-a plăcut foarte mult cum a ieșit în acea poză a declarat-o drept fotografia „oficială" a nunții și a înrămat-o. Le-o arăta la toți și zicea că, acolo, el seamănă leit, ca două picături de apă, cu Rudolf Valentino.

Bulgaru a plecat primul. S-a pregătit, apoi, Împăratul...

Cu timpul, casele din Fundeni au dispărut una câte una și pe locul lor au apărut câteva falnice blocuri. Împăratu' și Păcală au ajuns să locuiască la bloc și viața, prin repartiții primite de la primărie, i-a aruncat în două capete opuse ale Bucureștiului. Bulgaru a murit primul. După revoluție, părinții i s-au prăpădit și el a sacrificat toți porcii. Cu banii luați de pe ei, a cumpărat utilaje de la fosta lui fabrică și producea, acum, diverse piese pentru mașini. Afacerea mergea strună dar nevastă-sa nu a mai știu s-o gestioneze și după moartea lui. Așa că a vândut utilajele, bucată cu bucată, la fier vechi. Cu Bâlbu nu au mai ținut legătura decât la aniversări și evenimente familiale pentru că se exprima mai greu la telefon. E drept că, între timp, și Împăratu' începuse să cam surzească. Cu toate acestea, Împăratu' și Păcală se sunau mereu și puneau, mereu, la cale o întâlnire ca-n tinerețe, cu mesele pline de bucate și de băutură. Anul trecut, Împăratu' îl sunase să-i zică că e la o casă cu curte, la Petrila, pe Valea Jiului, unde își bea dimineața cafeaua și privește în zare, spre muntele Parâng. Împăratu' cerea să se urce, urgent, în primul tren și să i se alăture. Visul comun al celor doi vechi prieteni era să stea, iarăși, la o casă prevăzută cu curte. Păcală îi tot promitea că el o s-o facă primul și că Împăratu' o să-i fie un oaspete permanent. Până atunci, în așteptarea curții promise, Petre ieșea în fiecare dimineață în parcul din cartier cu cei doi nepoți, Maria și Vladimir. Din când în când, bunicul Petre dispărea în spatele unui copac mare. Acolo trăgea pe furiș, cu gândul la „Carpați"-i de odinioară, dintr-o fadă țigară americană. Doctorul îi interzisese să mai fumeze și el se conforma într-o bună măsură. Aflase, la un control de rutină, că o boală necruțătoare îi afectase plămânii. Făcea un tratament sever care îl transformase dintr-un Rudolf Valentino, într-un Yul Bryner - cow boy-ul tuns chilug dintre cei șapte magnifici. Împăratu' era, însă, un om optimist. Moartea, de obicei, e ceva ce li se întâmplă doar altora...

Ultimul Crăciun cu "porcăriile" de rigoare...

De Crăciun își adunase toată familia acasă, în sufragerie, și i-a cerut Marianei să pună pe masă toate "porcăriile" așa cum o făcea și pe vremea lui Bulgaru cel tânăr. Au venit cele trei fete cu bărbații lor, băiatul cu nevasta și nepoții. I-a fost casa plină de copii și masa plină cu bunătăți. La moarte nu se mai gândea deloc. În primul rând, nu voia să i se întâmple iarna ca să nu-l înjure groparii că trebuie să sape o groapă într-un pământ înghețat bocnă. La primăvară ar fi fost cu totul altceva. S-a întâmplat însă ca tocmai în prag de An nou să-i sune ceasul cel rău. Pe Mariana, fetele au vrut s-o cruțe și i-au zis abia spre dimineață. „Știam de azi noapte... Am visat-o pe Mama care îmi zicea să-i spun lui Petre că vrea să stea de vorbă cu el. Pe Mama n-am mai visat-o de ani buni..." Nepotul său, Vladimir, a visat că Petre vrea să-i spună ceva la ureche. „Și ce ți-a spus?", l-a întrebat, curioasă, bunica lui. „Am uitat..." Spre seară, Vladimir a luat un creion și a desenat toată familia împreună și undeva pe cer, pe un nor diafan, trona Petre. Avea aripi ca de înger și plutea, fără niciun efort, chiar deasupra parcului. Acolo unde se mai ascundea, din timp în timp, de lume și de boală, ca să mai tragă în piept, împăcat cu viața, câteva fumuri. Fumurile lui din parc se confundau, în desenul nepotului său, chiar cu norii albi din cer...

Bolile și suferințele ascunse. Ca-ntre prieteni vechi...

La pomană, d. Păcală ne-a mărturisit că Împăratu' nu i-a zis niciodată că ar fi fost bolnav. „E drept", zice d. Păcală, „că nici eu nu i-am spus că mi-am pierdut un ochi..." Cu ochiul cel bun se uita, acum, pe furiș, de după niște sticle groase ca un fund de sifon, la o frumoasă doamnă ce-i stătea alături la masă. "O știți?", îl întreb eu. „Îmi pare foarte cunoscută dar nu știu de unde s-o iau". Îi întind o mână de ajutor: „Ați văzut filmul *Cireșarii*? Ea era Maria...E neam prin alianță cu Împăratu"" „A dracu' Împăratu'! Nu mi-a zis niciodată chestia asta...", ni se confesează d. Păcală, „Oricum, eu am citit numai cartea..." „Domnule Păcală, ați terminat casa cu curte unde urma să vă retrageți cu Împăratu'?" „Ca să vă spun drept, nici n-am început-o..." Păcală a dat urgent pe gât paharul de țuică din fața lui

(continuare în p. 31)